

Återrapportering av medels- användning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2023–2025

Redovisning enligt 8 c §
förordningen (2012:989) med
instruktion för Naturvårdsverket

RAPPORT 7201 | APRIL 2026

Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd av och åtgärder för värdefull natur 2023–2025

Redovisning enligt 8 c § förordningen (2012:989)
med instruktion för Naturvårdsverket

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-7201-8

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2026

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2026

Omslag:

Skyddade grunda områden utgör viktiga lek- och uppväxtområden för fisk, Nämöskärgården.

Foto: Länsstyrelsen i Stockholms län

Förord

Denna rapport utgör Naturvårdsverkets årliga redovisning till regeringen av anslagen 1:3 (åtgärder för värdefull natur) och 1:14 (skydd av värdefull natur) för år 2025. Här presenteras en detaljerad sammanställning av medelsanvändning och genomförda åtgärder, med en redovisning av utvecklingen över de senaste tre åren.

Naturvårdsverket har en nationellt samordnande roll för dessa anslag som är centrala för det svenska statliga arbetet med naturvård och har en långsiktig och stor betydelse för både människor och biologisk mångfald.

Under 2025 genomfördes ett betydande antal insatser för att bevara och utveckla värdefull natur runt om i hela landet. Anslagen för värdefull natur är centrala när det gäller genomförandet av de nationellt fastställda politiska målen som rör biologisk mångfald, friluftsliv och viltförvaltning. De bidrar också till ökad social och ekonomisk hållbarhet genom att generera sysselsättning runt om i hela landet, vilket också redovisas i rapporten.

Intresset för att besöka skyddade naturområden fortsätter att vara högt. Tillgång till natur har en stor betydelse för många människor i vardagen och är viktigt för hälsan, både på individ- och samhällsnivå.

Regeringens särskilda satsningar, såsom medlen till arbetet med våtmarker, skötsel av naturreservat, vandringsleder och restaurering av ängs- och betesmarker beskrivs närmare i rapporten.

Som exempel ur de redovisade resultaten kan nämnas att:

- Det togs 171 statliga beslut om bildande, utökning eller förstärkning av naturreservat.
- Genomförda hydrologiska restaureringar som finansierats med medel från 1:3-anslaget gav en utsläppsminskning motsvarande över 12200 ton koldioxid-ekvivalenter (CO₂e).
- Vandringsleder runtom i landet har kunnat rustas upp, och etablering och förvaltning av leder där staten inte är huvudman har kunnat samordnas. Stora satsningar har gjorts bland annat i i Jämtland och övriga fjällområden. Klimatanpassning av leder har kunnat påbörjas.
- Restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker har kunnat öka och under året har 1293 hektar restaurerats.
- Anslagen beräknas ge upphov till mer än 700 helårsarbetskrafter och medlen har omsatts av mer än 4500 externa leverantörer. Eftersom arbeten skapas över hela landet bidrar anslagen bland annat positivt till landsbygdsutvecklingen.

Även om 2025 har varit ett händelserikt år med många positiva investeringar i svensk natur ser vi att det behövs betydligt större insatser framöver, i enlighet med Naturvårdsverkets budgetunderlag. Annars riskerar viktiga resultat av att naturen och den biologiska mångfalden skyddas att utebli, till exempel förutsättningar för friluftsliv, bättre folkhälsa och viktiga ekosystemtjänster såsom klimatanpassning.

Naturvårdsverket bedömer att det krävs en långsiktig och stabil finansiering för att förvalta skyddade områden och tillgängliggöra naturen för medborgarna,

och för att möta Riksdagens miljömål, EU:s naturrestaureringsförordning och Sveriges kommande nationella naturrestaureringsplan.

Många personer har bidragit till innehållet i denna rapport. Peter Dalin och Peter Dahlström har samordnat hela arbetet och Anne-Li Maurin, Christer Benktsson, och många andra medarbetare på både Naturvårdsverket och landets länsstyrelser har gjort stora insatser i sammanställningen av det omfattande underlaget.

Slutligen vill jag uttrycka min uppskattning till alla er som säkerställer att anslagen för värdefull natur används effektivt, med god miljö- och samhällsnytta i hela landet.

Stockholm den 26 mars 2026

Fredrik Hannerz
Chef Avdelningen för natur och vilt

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
Inledning	9
1. Skydd av värdefull natur	10
1.1 Övergripande om 1:14-anslaget	10
1.1.1 RU Skydda värdefulla fjällnaturskogar på fastigheter som ägs av Statens fastighetsverk och Sveaskog (M2022/01240)	12
1.1.2 RU Skydda värdefulla skogar genom att använda ersättningsmarker (M2022/01523)	12
1.1.3 RU Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog	15
1.2 Nya nationalparker	16
1.2.1 RU Öka takten i arbetet med nationalparker och främja naturturism i nationalparker och andra formellt skyddade områden (M2022/01239)	16
1.3 Beslut om naturreservat	17
1.4 Bidrag till länsstyrelserna för arbete med områdesskydd	19
1.5 Öppna ärenden hos länsstyrelserna	21
1.6 Naturvårdsavtal	22
1.7 Ersättningar till markägare	22
1.8 Säkrad areal skogsmark och låg fjällskog i förhållande till utfästelser	27
1.9 Vätansavtal	27
2. Åtgärder för värdefull natur	28
2.1 Övergripande om 1:3-anslaget	28
2.2 Skötsel av skyddade områden	30
2.2.1 Skötselschablon	32
2.2.2 Stiftelsen Tyrestaskogen	40
2.2.3 Föreningen Laponiatjuottjudus	40
2.2.4 Inmätning av områdesskyddsgränser	41
2.3 Restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker	41
2.4 Våtmarker	45
2.4.1 Inledning om våtmarkssatsningen	45
2.4.2 Åtgärder för våtmarker i skyddade områden	47
2.4.3 LONA våtmark	49
2.4.4 Återvätning av torvmarker	51
2.5 Lokal naturvårdssatsning (LONA)	52
2.6 Åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper (ÅGP)	53
2.7 LIFE-projekt	56
2.8 Invasiva främmande arter (IAS)	59
2.9 Fastighetsförvaltning	61
2.9.1 Fastighetsförvaltning	62
2.9.2 Investeringar för byggnader och anläggningar	63
2.10 Friluftsliv, fjällsäkerhet och allemansrätt	63

2.11	Vandringsleder	65
	2.11.1 RU Ökad ambition för lederna i Jämtland och övriga fjällän (KN2024/02586)	69
2.12	Naturumverksamhet	71
2.13	Inventering och kunskapsstöd	72
	2.13.1 Biogeografisk uppföljning	74
	2.13.2 Artportalen och SLU Artdatabanken	74
	2.13.3 Informationshantering och digitalt utvecklingsarbete	75
	2.13.4 Övrigt arbete med kunskapsunderlag, vägledning och rapportering	75
2.14	Vilt och rovdjur	75
	2.14.1 Vilt	76
	2.14.2 Rovdjur	77
2.15	Biosfärområden	81
2.16	Lokal och traditionell kunskap	81
3.	Sysselsättning	82
3.1	Sysselsättningseffekter	82
3.2	Anslagens spridningseffekter till externa leverantörer	83
	3.2.1 Anslaget 1:3 Skötsel av värdefull natur	84
	3.2.2 Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur	84
	Bilaga 1. Tabell- och figurförteckning	85
	Bilaga 2. Nya naturreservat 2025	87
	Bilaga 3. Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2025	90

Sammanfattning

Anslagen för skydd och åtgärder för värdefull natur omfattade för år 2025 drygt 2,5 mdkr. I denna rapport redovisas hur medlen har använts och vilka åtgärder som genomförts. Både Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas disposition redovisas. Totalt beräknas anslagen ge upphov till mer än 700 helårsarbetskrafter.

SKYDD AV VÄRDEFULL NATUR

Anslaget 1:14 *Skydd av värdefull natur* används till att skydda värdefull natur så att den bevaras och görs tillgänglig för upplevelser i natur- och kulturlandskap – nu och i framtiden. Anslaget omfattade totalt 1186 mnkr år 2025, vilket var lägre jämfört med år 2024 (1671 mnkr) och år 2023 (1211 mnkr). Den största andelen av anslaget gick till att ersätta markägare när nya naturreservat bildades (cirka 78 %).

Under 2025 togs det 171 statliga beslut om nybildande eller utökning av naturreservat. Under perioden 2023–2025 har totalt 437 statliga beslut om nybildande av naturreservat tagits.

Nationalparken i Nämöskärgården i Stockholms län invigdes den 5 september 2025. Naturvårdsverket har också hemställt till regeringen om att inrätta en ny nationalpark (Bästräsk) på norra Gotland.

ÅTGÄRDER FÖR VÄRDEFULL NATUR

Anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* har under året omfattat 1362 mnkr, att jämföra med 1247 mnkr år 2024 och 1130 mnkr år 2023. Av 1:3-anslaget har länsstyrelserna själva disponerat 97 mnkr. Åtgärderna omfattar både naturskötsel och insatser för friluftslivet. Under 2025 har särskilda satsningar gjorts på skötsel av naturreservat, restaurering och anläggning av våtmarker, restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker, åtgärder för att stärka det statliga ledsystemet samt arbetet med att förebygga, bekämpa och förhindra introduktion av invasiva främmande arter. Sammanlagt pågick sju LIFE-projekt där Naturvårdsverket var medfinansierare.

Tillgängliga anslagsmedel de senaste tre åren räcker enligt Naturvårdsverkets bedömning inte till för att upprätthålla befintliga naturvärden i skyddade områden eller för att nå nationella miljömål, uppfylla EU-krav eller internationella åtaganden om biologisk mångfald. Åtgärder som utifrån existerande medel prioriterats ned eller bort är bland annat stängsling, skyltning, underhåll och markering av gränser, löpande skötsel som slåtter (ängsbruk) och bete, vilket bland annat påverkar många lokala entreprenörer. Naturvårdsverkets budgetunderlag 2027–2029 ger mer information om bedömningar vad gäller behoven framåt.

VÅTMARKSSATSNINGEN

Under 2025 har cirka 4300 hektar våtmark restaurerats eller anlagts genom Naturvårdsverkets bidrag. Totalt beräknas all våtmarksrestaurering som utförts med statliga medel 2025 ha bidragit med utsläppsminskningar på drygt 12200 ton CO₂e och åtgärderna har förbättrat tillståndet för cirka 1870 hektar livsmiljötyper. Förutom att minska utsläppen av växthusgaser och stärka den biologiska mångfalden har åtgärderna bidragit med flera andra viktiga nyttor, såsom främjande av rekreation, näringsretention och vattenbalansering.

HOTADE RESPEKTIVE INVASIVA ARTER

Under 2025 användes cirka 45 mnkr för arbete med åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper (ÅGP). Vid årets början var antalet åtgärdsprogram 129, men ett program (jordstjärnstryffel) avslutades under året. Några ÅGP-åtgärder som beskrivs närmare i denna rapport har skett inom programmen för fjällräv, ängshök, mnemo-synefjäril och större ekbock.

En särskild satsning på arbetet med invasiva främmande arter (IAS) innebar att medel kunde fördelas till länsstyrelserna för åtgärder mot invasiva främmande landarter. Svenska Jägareförbundet ansvarar för utrotningsåtgärder mot invasiva främmande ryggradsdjur och redovisar fortsatta framgångar i bekämpningen av mårhund, bisam och vattensköldpaddor.

TILLGÄNGLIGHET TILL NATUREN, FJÄLLSÄKERHET, VANDRINGSLEDER OCH NATURUM

Naturvårdsverket arbetar för ett tillgängligt och hållbart friluftsliv, med allemansrätten som grund, genom kunskap, vägledning, information och samverkan med friluftslivets aktörer. För arbetet med fjällsäkerhet och lavinprognoser förbrukades totalt cirka 17 mnkr.

Inom arbetet med vandringsleder förbrukades cirka 78 mnkr. En nationell satsning pågår för att utveckla vandringsleder och fjälleder där staten är huvudman, med fokus på upprustning samt att knyta ihop och förbättra leder. Det pågår även ett uppdrag för att öka ambitionen i skötsel, besöksförvaltning och säkerhetsanordningar längs vandringslederna i fjällen med syfte att skapa bättre förutsättningar för fler att vandra tryggt och aktivt. Utöver detta arbetar Naturvårdsverket med en plan för klimatanpassning av de statliga lederna i fjällen.

Naturum hade mer än 1,7 miljoner besök under 2025.

FASTIGHETSFÖRVALTNING OCH INVESTERINGAR I BYGGNADER OCH ANLÄGGNINGAR

Naturvårdsverket har förbrukat cirka 77 mnkr för fastighetsförvaltning vilket omfattar ekonomisk, juridisk och teknisk förvaltning. Fastighetsbeståndet ligger i huvudsak i skyddade områden med höga naturvärden såsom nationalparker och naturreservat. Inom beståndet finns bland annat naturumbyggnader, entréer, parkeringar, broar och ligghallar för betande djur. Naturvårdsverket har även beviljat cirka 11 mnkr till investeringsåtgärder i form av ny-, om- eller tillbyggnationer under 2025.

VILT OCH ROVDJUR

Användningen av 1:3-medel till rovdjur och annat vilt (totalt 133 mnkr) har som syfte att nå målet med rovdjurspolitiken som beslutats av riksdagen, samt till att genomföra viltpolitiken och utveckla viltförvaltningen i enlighet med Strategi för svensk viltförvaltning. Åtgärderna innebär både kunskapsuppbyggande om vilt och viltpopulationer samt en förvaltning av dessa arter som grundas på bästa tillgängliga kunskap.

Inledning

Naturvårdsverkets ansvar att redovisa medelsanvändningen och resultat av anslagen för värdefull natur finns reglerat i § 8 c i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket.

Lydelsen är:

”Naturvårdsverket ska senast den 31 mars varje år redovisa arbetet med naturvård och biologisk mångfald. Redovisningen ska redogöra för

- 1. medelsanvändning för åtgärder för värdefull natur och arbetet med skydd av denna,*
- 2. genomförda åtgärder för värdefull natur och arbetet med skydd av denna,*
- 3. sysselsättningseffekter av 1 och 2,*
- 4. statistik om ärenden för att bilda naturreservat, och*
- 5. arbetet med genomförandeplanen för planerade nya och utvidgade nationalparker.*

Redovisningens struktur ska likna tidigare års redovisningar så att uppgifterna i dem är enkla att jämföra med varandra.”

Skydd av värdefull natur, i form av förvärv, intrångsersättningar eller avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden, finansieras via anslaget 1:14 *Skydd av värdefull natur* och är en förutsättning för att vi på sikt ska kunna nå de naturmiljöinriktade miljö kvalitetsmålen och leva upp till EU:s naturvårdsdirektiv och internationella åtaganden.

Förlust eller förstörelse av naturmiljöer är de största orsakerna till hoten mot biologisk mångfald. Återställning är mycket kostsamt i de fall det ens är möjligt. Genom att skydda den värdefulla naturen, det vill säga genom att förhindra förstörelse av kvarvarande värden, bidrar vi till att på ett kostnadseffektivt sätt nå målen.

De skyddade områdena kräver skötsel för att naturvärdena ska kunna upprätthållas och för att områdena på ett bra sätt ska kunna tillgängliggöras. Det statliga åtagandet för att säkerställa detta finansieras via anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur*.

I den här återrapporteringen vill vi ge en samlad bild av hur anslagen används och vilken nytta och effekt de ger för arbetet med att nå miljö- och friluftsmålen. Även för att nå målen med viltförvaltningen är anslagen ett viktigt verktyg. Efter önskan från Regeringskansliet redovisar vi resultat från ett flertal regeringsuppdrag som Naturvårdsverket ansvarar för.

Återrapporteringen för 1:3-anslaget bygger i stora delar på de redovisningar som länsstyrelserna lämnar till Naturvårdsverket. Redovisningen av 1:14-anslaget bygger huvudsakligen på Naturvårdsverkets egna underlag samt data från VIC Natur och DINO. De medel av dessa anslag som länsstyrelserna disponerar redovisas översiktligt.

I kapitel 1 redovisas medelsanvändning och resultat av anslag 1:14 *Skydd av värdefull natur*. Kapitel 2 visar detsamma för anslag 1:3 *Åtgärder för värdefull natur*. Effekter på sysselsättning av anslagsmedlen redovisas i kapitel 3 och gäller båda anslagen. Där ges också en kort beskrivning av metoden som ligger till grund för beräkningarna. I årets rapportering lyfter vi på sina ställen in goda exempel på verksamheter som länsstyrelserna rapporterat om under 2025. De exempel vi presenterat utgör bara ett ytterst litet urval av de många berättelser vi fått in från länsstyrelserna, och som i någon mån kan illustrera det digra arbete med naturvård som pågår i runtom i hela landet.

1. Skydd av värdefull natur

Anslaget 1:14 *Skydd av värdefull natur* används till att skydda värdefull natur så att den bevaras och görs tillgänglig för upplevelser i natur- och kulturlandskap – nu och i framtiden. Den största andelen av anslaget går till att ersätta markägare när nya naturreservat bildas. Naturvårdsverket ersätter markägare när de avstår skogsbruk eller annan markanvändning som påverkar områdets marknadsvärde i skyddad natur eller när de säljer marken till staten. Det finns också kringkostnader för till exempel värdering av marken, förhandlingar mellan markägare och staten samt IT-stödsystem. Naturvårdsverket fördelar också bidrag till länsstyrelsernas arbete. Där ingår bland annat att besluta om naturreservat och genomföra inventeringar. Även kommuner som bildar naturreservat kan få bidrag från Naturvårdsverket.

1.1 Övergripande om 1:14-anslaget

Med områdesskydd avses i denna återrapportering i första hand statens arbete med att bilda nationalparker och naturreservat samt skydd genom upprättande av naturvårdsavtal. Naturvårdsavtal tecknas dock bara i mer begränsad omfattning av Naturvårdsverket och länsstyrelserna.

Områdesskyddsarbetet består av flera olika arbetsuppgifter, där markersättningsverksamheten med berörda fastighetsägare är en del och länsstyrelsernas formella beslutsfattande enligt miljöbalken och områdesskyddförordningen en annan del. Beslutsfattandet enligt miljöbalken och markersättningsarbetet sker i olika steg. Markersättningsfrågorna löses oftast före det formella beslutsfattandet enligt miljöbalken. För arbetet med värdering av intrång vid områdesskydd, liksom för arbetet med att förhandla fram avtal med berörda fastighetsägare anlitar Naturvårdsverket och länsstyrelserna fristående, oberoende konsulter. Det är två olika uppdrag som Naturvårdsverket lägger ut, ett för värdering och ett för förhandling om avtal med fastighetsägare.

Anslaget uppgick 2025 till cirka 1 185 mnkr, det vill säga nästan samma nivå som 2023 (cirka 1 210 mnkr). Under 2024 var anslaget betydligt högre (cirka 1 670 mnkr). Arbetet med områdesskydd har under 2023–2025 haft fokus på skydd av värdefull skogsmark. Enligt regleringsbrevet ska skydd av skog och marina områden prioriteras.

Tabell 1. Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur, 2023–2025 (tkr).

	2023	2024	2025
Kostnader för skydd av värdefull natur (ram). Disponeras av Naturvårdsverket, ap.1	635 700	1 645 700	1 160 700
Skydd av värdefull natur till Länsstyrelsen i Örebro län (ram). Disponeras av Länsstyrelsen i Örebro län, ap.2	24 800	24 800	24 800
Skydd av värdefull natur, RRF-medel (ram). Disponeras av Naturvårdsverket, ap.3	550 000	-	-
Summa	1 210 500	1 670 500	1 185 500

Källa: Regleringsbrev för Naturvårdsverket 2023–2025.

Anslagspost 1 kan användas för avtal och ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken till privata och offentliga fastighetsägare. Alla övriga kostnader, såsom kringkostnader, bidrag till kommuner, IT-kostnader med mera finansieras också med anslagspost 1.

Anslagspost 2 disponeras av Länsstyrelsen i Örebro län och fördelas till länsstyrelserna för att genomföra programmen för skydd av tätortsnära natur och för länsstyrelsernas kostnader för områdesskydd.

Anslagspost 3 får endast användas till avtal och ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken till privata fastighetsägare, upp till den angivna nivån. Anslagspost 3 särskiljer sig genom att finansieringen sker via EU-medel, hänförlig till EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF).

Tabell 2. Budget och utfall för Naturvårdsverkets disponibla del av anslaget 1:14, 2023–2025 (mnr samt procentandel av förbrukad summa).

Kostnadslag	2023	%	2024	%	2025	%
Budget*	1 185,7		1 645,7		1 156,7	
Markersättningar	997,6	84,4 %	1 391,8	84,4 %	899,5	77,8 %
Kringkostnader	45,9	3,9 %	73,4	4,4 %	60,2	5,2 %
Nationalparksprojekt	6,2	0,5 %	5,9	0,4 %	7,7	0,7 %
Kartering av livsmiljötyper, GIS, IT	38,3	3,2 %	37,1	2,2 %	44,1	3,8 %
Bidrag till länsstyrelser	59,5	5,0 %	62,2	3,8 %	61,7	5,3 %
Övrigt (avsättningar, interna löner, utredningar, räntor m.m.)	34,8	2,9 %	79,3	4,8 %	83,3	7,2 %
Summa utfall	1 182,3	99,9 %	1 649,7	100,0 %	1 156,5	100,0 %

Källa: Naturvårdsverkets huvudbok.

* Anslaget minus föregående års eventuellt använda anslagskredit.

Procenttalen i tabellen är avrundade och därför är summan av angivna siffror inte exakt 100 %.

Under 2025 disponerade Naturvårdsverket cirka 1157 mnr av anslaget för *Skydd av värdefull natur*, efter avdrag för den kredit som nyttjades 2024. Ersättningar till markägare var den absolut största kostnadsposten och uppgick 2025 till cirka 78 % av disponibelt anslag. Målet är att minst 80 % ska gå till markersättningar. Under 2025 uppgick utrymmet för avsättningar till totalt närmare 61 mnr, vilket minskade markersättningsutrymmet med samma belopp. Skulle man addera detta belopp är andelen istället cirka 83 %. Avsättningar beskrivs mer nedan.

Kringkostnaderna är lägre än 2024, se vidare under avsnitt 1.7.

Nationalparksarbetet har legat på ungefär samma nivå under hela perioden, med ett något högre belopp 2025 då Nämdö nationalpark invigdes.

Kartering av livsmiljötyper är grunden för att Naturvårdsverket ska kunna redovisa Sveriges skyddade natur internationellt, till Statistiska centralbyrån (SCB) och i andra sammanhang, till exempel i årsredovisningen och i samband med olika regeringsuppdrag. IT-kostnaderna ökade under 2025 vilket beror på utveckling och driftsättning av ett nytt handläggarstöd för områdesskyddsprocessen (DINO).

Bidrag till länsstyrelserna för arbete med inventeringar och särskilda satsningar på områdesskydd och reservatsbeslut har under perioden legat på samma nivå varje år.

Kostnadslaget ”övrigt” har ökat 2025. Ökningen beror på att interna personalkostnader har ökat med cirka 2 mnr under perioden och på förändringen i avsätt-

ningar (se nedan). Kostnadsökningen avseende personalkostnader har skett över tid och hänger samman med de villkor i Naturvårdsverkets regleringsbrev som möjliggjort en satsning på att stärka förutsättningarna att kunna skydda värdefulla naturområden med anslagsmedlen, där personalkostnaderna har använts för bland annat arbete med handläggning, utredningar, inventeringar, systemförvaltning och etablering av nya nationalparker.

Sedan 2020 gör Naturvårdsverket avsättningar i sitt bokslut för de naturreservatsbeslut som länsstyrelserna tagit och där det finns sakägare som inte fått sin ersättning reglerad. Detta ersättningsanspråk belastar 1:14-anlaget som en kostnad. Under 2025 har cirka 71,9 mnkr avsatts på grund av ersättningsanspråk med anledning av beslut om naturreservat. Under året minskade avsättningarna med cirka 11 mnkr. Minskningen berodde dels på grund av att utbetalning skedde till aktuella markägare i de berörda ärendena, dels på grund av att ersättningsrätten hade förlorats och därmed inte kommer att betalas ut.

1.1.1 RU Skydda värdefulla fjällnaturskogar på fastigheter som ägs av Statens fastighetsverk och Sveaskog (M2022/01240)

Naturvårdsverket fick i juni 2022 i uppdrag att arbeta för att värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog på fastigheter som ägs av Statens fastighetsverk (SFV) och Sveaskog får ett långsiktigt formellt skydd. Berörda skogar på SFV:s fastigheter ska enligt uppdraget överföras till Naturvårdsverket, medan de skogar som berör Sveaskogs fastigheter kvarstår i deras ägo. Uppdraget ska ske efter samråd med SFV och Sveaskog.

Under 2025 har länsstyrelsernas arbete med att bilda naturreservat på Sveaskogs marker fortsatt.

När det gäller överföringen av SFV:s marker till Naturvårdsverket har regeringen nyligen i prop. 2025/26:158 ”Hela Sverige ska fungera – politik för starkare landsbygder”, s. 182, aviserat att det inte kommer att ske någon överföring av markerna från SFV till Naturvårdsverket och att det inte påverkar möjligheten att bilda naturreservat. När slutligt besked om överföring kommer kan SFV och Naturvårdsverket agera utifrån det i uppdraget. Länsstyrelsernas arbete med att bilda naturreservat på markerna har redan påbörjats.

1.1.2 RU Skydda värdefulla skogar genom att använda ersättningsmarker (M2022/01523)

Arbetet med regeringsuppdraget påbörjades i augusti 2022. Uppdraget består av två delar där delen ”Sveaskogsprogram” innebär att högst 25 000 hektar icke skyddsvärd, produktiv skogsmark ska överföras från Sveaskog till Naturvårdsverket, för att användas som ersättningsmark vid områdesskydd i huvudsak utanför fjällnära områden. Mottagaren av ersättningsmarken ska vara privatpersoner, allmänningsskogar eller häradsallmänningar.

Inom Sveaskogsprogrammet har Naturvårdsverket tillsammans med länsstyrelserna och Sveaskog identifierat områden med cirka 32 000 hektar ersättningsmarker. Dessa marker, varav cirka 23 500 hektar utgör produktiv skogsmark, överfördes 2023 till bolaget Ersättningsmarker i Sverige 2 AB (ESAB2) vars samt-

liga aktier utdelades till staten. Under 2024 köpte Naturvårdsverket samtliga markområden av ESAB2 till en kostnad av 1 krona per hektar icke skyddsvärd produktiv skogsmark. För några av områdena, framför allt i Norrbottens och Västerbottens län, pågår fortfarande lantmäteriförrättningar.

De små delar av ersättningsmarkerna som är skyddsvärda kommer att skyddas som naturreservat, skogligt biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal.

En länsvis sammanställning av den totala mark som Naturvårdsverket köpt och hur den hittills har använts framgår av tabell 3.

Under 2025 har tolv markbyten genomförts.

Flertalet av bytesaffärerna kräver efterföljande fastighetsbildning.

Tabell 3. Länsvis sammanställning av ersättningsmark med mera (areal i hektar).

Län	Total areal ersättningsmark som NV köpt från ESAB2		Hitintills avyttrad/bortbytt ersättningsmark		På ersättningsmark inrättat naturreservat		På ersättningsmark inrättat biotopskyddsområde		På ersättningsmark tecknat naturvårdsavtal		I nuläget återstående tillgänglig NV-ägd ersättningsmark		Förvärvat/Inbytt skyddsvärd mark	
	Total landareal	Produktiv skogsmark*	Total landareal	Produktiv skogsmark	Total landareal	Produktiv skogsmark	Total landareal	Produktiv skogsmark	Total landareal	Produktiv skogsmark	Total landareal	Produktiv skogsmark	Total landareal	Produktiv skogsmark
Uppsala län	253	214	235	196					18	18	0	0	153	143
Södermanlands län	1043	909									1043	909		
Östergötlands län	550	518	415	368							135	194	199	183
Jönköpings län	851	790									851	790		
Kronobergs län	610	584	93	91							517	493	99	85
Kalmar län	1718	1580									1718	1580		
Skåne län	690	665	90	84	132	128					469	454	91	82
Hallands län	196	151									196	151		
Västra Götalands län	729	636									729	636		
Örebro län	1460	1286						2			1460	1284		
Västmanlands län	37	37									37	37		
Dalarnas län	1377	728	1252	647							125	81	565	427
Gävleborgs län	1001	730									1001	730		
Västernorrlands län	371	343						21	21		349	322		
Jämtlands län	176	144									176	144		
Västerbottens län	3702	2868									3702	2868		
Norrbottnens län	17 115	11 370									17 115	11 370		
Summa	31 880	23 552	2 085	1 386	132	128	21	24	18	18	29 624	22 042	1 107	921

Källa: Uppgifter från Sveaskog (total landareal och produktiv skogsmark). Uttag ur VIC Natur, yttergränser för ersättningsmark. Uttag ur VIC Natur 2026-01-12, skyddade områden samt information om avyttrade områden och inbytt skyddsvärd mark.

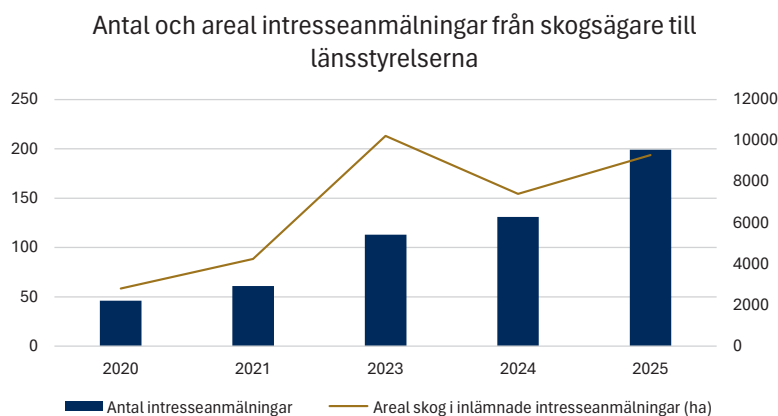
* Den ersättningsmark som NV köpt av ESAB2 omfattar både icke skyddsvärd produktiv skogsmark (21500 hektar) och skogsmark med höga naturvärden (cirka 2000 hektar).

1.1.3 RU Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog

Naturvårdsverket har tillsammans med Skogsstyrelsen arbetat för ökad frivillighet när det gäller formellt skydd av skog. Frivilligt formellt skydd ska vara en utgångspunkt och ett grundläggande arbetssätt för myndigheterna. Ambitionen är även att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras, antingen genom formellt skydd eller genom frivilliga avsättningar.

Uppföljningen av arbetet för ökad frivillighet indikerar att intresseanmälningar om formellt skydd av skog från markägare till länsstyrelserna ökar i antal enligt länsstyrelsernas rapportering (se figur 1). Under 2025 inkom sammanlagt 178 intresseanmälningar med en sammanlagd areal av 5 416 hektar nedan gränsen för fjällnära skog och 21 anmälningar ovan gränsen för fjällnära skog med en areal av 3 884 hektar. Under 2025 bedömdes 149 intresseanmälningar uppnå en naturvårdskvalitet enligt strategins urvalskriterier som skulle kunna göra dem aktuella för formellt skydd. De kvalitetsbedömda intresseanmälningarna kan ha inkommit tidigare år och alla som inkommit under år 2025 har inte hunnit bedömas än. Resultatet indikerar ändå att en stor del av intresseanmälningarna från skogsägarna är av hög naturvårdskvalitet. Då stora delar av 1:14-anslaget redan är in-tecknat de kommande åren finns det inte utrymme idag att omhänderta och erbjuda alla markägarna formellt skydd för inkomna intresseanmälningar.

Avsteg från markägares medgivande sker mycket restriktivt. Under de tre senaste åren har antalet avsteg legat på en låg nivå, i genomsnitt fem beslut per år enligt länsstyrelsernas rapportering. Av uppföljningen framgår även att frivilliga avsättningar kompletterar det formella skyddet av skog och att markägares upplevelse och möjlighet att påverka skyddsprocessen har betydelse vid formellt skydd av skog enligt den senaste markägarenkäten.¹ Ambitionen att skyddsvärda skogar inte ska avverkas uppnås dock inte och det finns indikationer på att avverkning av kända skogliga värdekärnor ökar.²

Figur 1. Antal intresseanmälningar från skogsägare till länsstyrelserna med uppgift om sammanlagd areal. Uppgifterna för perioden 2020–2021 saknar data från två länsstyrelser.

¹ Enkätfabriken 2024. Formellt skydd av skog – en undersökning av markägares upplevelser av myndigheternas arbete 2021–2023 (NV-25-005126).

² Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2025. Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog (NV-06274-22).

1.2 Nya nationalparker

Arbetet med att bilda nya nationalparker är en del av den samlade naturvårdspolitiken. Det pågående arbetet är i linje med nationalparksplanen för Sverige. Arbetet genomförs alltid i nära samarbete med berörd länsstyrelse och kommun, samt med delaktighet från aktörer i området.

Nämdöskärgårdens nationalpark i Stockholms län invigdes den 5 september efter att riksdagen röstat igenom förslaget strax innan midsommar. Det är Sveriges 31:a nationalpark. Nämdöskärgårdens nationalpark är Sveriges första park med marint fokus i Östersjön. Nationalparken omfattar ett område på 25 300 hektar, varav 97 % är hav. Föreskrifter och skötselplan har beslutats av Naturvårdsverket.

Området runt Gotlands största sjö Båsteträsk föreslås bli Sveriges 32:a nationalpark. Området är uppmärksammat för en unik biologisk mångfald och natursköna landskap. Förslaget till nationalpark är 6 800 hektar stort. Framställan med nationalparksförslaget lämnades till regeringen den 21 augusti 2025 efter att förslaget varit på remiss.

1.2.1 RU Öka takten i arbetet med nationalparker och främja naturturism i nationalparker och andra formellt skyddade områden (M2022/01239)

Naturvårdsverket har i uppdrag att öka takten i arbetet med nya nationalparker och främja naturturism i formellt skyddade områden.

Den analys som Naturvårdsverket gjort av möjliga nya nationalparks kandidater visar att delar av ekoparkerna Hornslandet, Hornsö och Böda kan vara möjliga kandidater. Ekoparken Halle- och Hunneberg bedöms inte uppfylla kraven för en ny nationalpark. Att bilda nationalparker inom de tre aktuella ekoparkerna bedöms vara förknippat med stora kostnader och det kan finnas andra nationalparks kandidater som är mer kostnadseffektiva eller enklare att genomföra. Med nuvarande anslagsnivåer för arbetet med att skydda och förvalta värdefull natur är det inte möjligt att öka takten i nationalparksarbetet. Uppdraget slutredovisades till regeringen den 12 juni 2025.

Under 2025 genomfördes även en uppföljande undersökning om allmänhetens kännedom och inställning till nationalparkerna. Liknande undersökningar genomfördes 2008 och 2017. Undersökningen 2025 visade att allmänheten i Sverige har en mycket positiv inställning till nationalparker och att 87 % av de tillfrågade anser att nationalparker är viktiga för att bevara orörd natur för framtida generationer. Ungefär en tredjedel av dem som svarade har även besökt en nationalpark under de senaste två åren. Attityderna till nationalparkerna har blivit något mer positiva sedan den senaste undersökningen. De mest besökta nationalparkerna är fortsatt Stenshuvud, Söderåsen, Tyresta och Tiveden.

1.3 Beslut om naturreservat

Under 2025 fattades det beslut om 122 nya statliga naturreservat (se tabell 4). Beslut om geografisk utvidgning av naturreservat fattades för 49 områden. Det är en minskning av antal beslut jämfört med föregående år, men en ökning jämfört med året dessförinnan. Det kan i huvudsak förklaras av att många öppna reservatsärenden avslutades 2024. Den sammanlagda arealen beslutade naturreservat var dock mindre 2025 än de båda föregående åren. De statliga besluten inkluderar även sådana som förstärker skyddet genom reviderade föreskrifter och skötselplaner.

Arealerna för de olika naturmiljöer som skyddats under åren 2023–2025 framgår av tabell 5 och tabell 6. Under 2025 skyddades totalt 81 553 hektar som naturreservat. Det är en minskning jämfört med år 2024 då drygt 127 000 hektar tillkom. Av den tillkommande arealen naturreservat 2025 utgjordes 38 477 hektar av terrester natur och 43 076 hektar av hav, sjöar och vattendrag. Tillkommande areal produktiv skogsmark i nybildade naturreservat var 22 268 hektar vilket var mer än en halvering jämfört med 2024. De största arealerna skyddad mark tillkom i Kalmar, Västerbottens och Norrbottens län.

Även kommuner kan besluta om att inrätta naturreservat och under 2025 har både antalet skyddade områden och den sammanlagda arealen ökat. År 2023 bildades eller utvidgades tolv kommunala naturreservat med en sammanlagd areal på 1102 hektar. Motsvarande siffra för 2024 var elva naturreservat med en sammanlagd areal på 113 hektar vilket kan jämföras med 2025 då 15 naturreservat med en sammanlagd areal på 1 090 hektar bildades.

Att arealen naturreservat ökat med drygt 80 000 hektar under 2025 medför att skyddet för arter och deras livsmiljöer förbättrats. Effekter av det förbättrade skyddet innebär även att den genetiska mångfalden fått ett förbättrat skydd. Naturreservaten säkerställer en rad ekosystemtjänster som får vårt samhälle att bättre stå emot bland annat klimatförändringar. Naturreservaten bidrar även till att områden med höga friluftsvärden säkerställs långsiktigt och tillgängliggörs för allmänheten.

Tabell 4. Antal och areal (hektar) beslutade statliga naturreservat samt antal beslutade utökningar, 2023–2025.

Län	2023		2024			2025			
	Beslut om nybildning		Beslut om utökning	Beslut om nybildning		Beslut om utökning	Beslut om nybildning		Beslut om utökning
	Antal	Areal	Antal	Antal	Areal	Antal	Antal	Areal	Antal
Stockholms län	2	78	2	4	914	3	2	777	1
Uppsala län	1	5 460	1	3	209	1	2	312	2
Södermanlands län	6	155	1	7	1 748	1	3	201	
Östergötlands län	12	1 222	1	3	137	4	8	1 125	5
Jönköpings län	4	114		11	313	2	3	167	
Kronobergs län	2	72	1	3	576	2	2	47	2
Kalmar län	2	88		5	617	2	3	37 562	3
Gotlands län	1	47	2	5	139		1	3	1
Blekinge län	1	41	5	4	150	5	1	6	3
Skåne län	6	257	4	12	642	4	7	321	2
Hallands län	2	23	1	7	256	4	3	475	2
Västra Götalands län	2	42	4	8	1 659	2	5	221	1
Värmlands län	6	897	1	10	4 481	4	4	241	2
Örebro län	2	38	3	14	1 338	1	9	736	2
Västmanlands län	2	198		2	108	1	5	571	
Dalarnas län	4	2 294	1	17	8 959	5	3	289	
Gävleborgs län	3	2 597	2	7	1 529	1	1	1 987	
Västernorrlands län	3	7 486	2	10	1 472	2	1	5	3
Jämtlands län	9	35 206	3	16	4 722	1	8	4 844	
Västerbottens län	10	22 718	1	37	47 624	5	31	13 358	16
Norrbottnens län	13	5 099	3	37	50 042	11	20	18 304	4
Totalt	93	84 131	38	222	127 632	61	122	81 553	49

Källa: DINO, 2026-02-23. Tidigare år har korrigerats.

Tabell 5. Antal beslut om statliga naturreservat samt areal (hektar) för nybildade naturreservat, 2023–2025.

	2023	2024	2025
Beslutade naturreservat	93	222	122
Utökade och/eller förstärkta naturreservat*	62	99	72
<i>varav utökade naturreservat</i>	<i>38</i>	<i>61</i>	<i>49</i>
Totalt antal beslutade, utökade och/eller förstärkta naturreservat*	155	321	194
Totalt antal statliga beslut**	165	325	208
Beslutade naturreservat, land och vatten (hektar)	84 131	127 632	81 553
Beslutade naturreservat, land (hektar)	69 020	120 630	38 477
Beslutade naturreservat, produktiv skog (hektar)	19 446	49 904	22 268

Källa: DINO, 2026-02-23 och Nationella marktäckedata 2018 v1.1. Tidigare år har korrigerats.

* Med förstärkta naturreservat avses de reservat där det har tagits beslut om utökade beslutssyfte, nya skäl eller utökade föreskrifter.

** I totalt antal statliga beslut ingår alla beslut, även till exempel ny skötselplan, ny förvaltare, upphävande etc.

Tabell 6. Fördelning av marktäckte i naturreservat bildade under 2023–2025, statliga beslut (areal i hektar).

	2023	2024	2025
Produktiv skogsmark	19 446	49 904	22 268
Improduktiv skogsmark	9 522	20 618	6 577
Öppen våtmark	10 688	27 281	7 041
Öppen mark	29 209	22 478	2 241
Odlingsmark (åker)	49	31	213
Sjöar och vattendrag	4 700	6 963	3 117
Hav	10 410	38	39 959
Oklassat/bebyggd mark	107	319	137
Summa	84 131	127 632	81 553

Källa: DINO, 2026-02-23 och Nationella marktäckedata 2018 v1.1. Tidigare år har korrigerats.

1.4 Bidrag till länsstyrelserna för arbete med områdesskydd

Under 2025 har finansieringen för arbete med reservatsbildning hos länsstyrelserna till viss del fördelats med dispositionsrätt av Länsstyrelsen i Örebro län. Den del som fördelats av Naturvårdsverket har finansierat följande insatser:

- Fatta beslut om naturreservat i de ärenden där markersättningen är helt löst samt för utveckling av och arbete enligt det nya arbetssättet med frivilligt formellt skydd av skog.
- Fatta beslut om naturreservat för de områden som omfattas av regeringsuppdraget att skydda värdefulla statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog.
- Fatta nya beslut och uppdatera skötselplaner för de naturreservat där befintliga beslut och skötselplaner hindrar genomförandet av nödvändiga bevarandeåtgärder.

BESLUT OM NATURRESERVAT OCH INFÖRANDET AV NYTT ARBETSSÄTT

Bidraget för arbete med skydd av värdefulla naturområden, inklusive utveckling av och anpassning till det nya arbetssättet med frivillighet som grund uppgick 2025 till 33 mnkr. Arbetet har, utöver bildande och utökning av naturreservat samt tecknande av naturvårdsavtal, bland annat bestått i ett löpande arbete med anpassning till det nya arbetssättet med frivillighet som grund och handläggning av inkomna intresseanmälningar från markägare om frivilligt skydd.

SKYDD AV VÄRDEFULLA STATLIGA SKOGAR OVAN OCH I NÄRA ANSLUTNING TILL GRÄNSEN FÖR FJÄLLNÄRA SKOG

Under 2025 har sammanlagt 6 mnkr tilldelats länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (varav 4,5 mnkr förbrukades) för arbete med att fatta beslut om naturreservat för de områden som ingår i regeringsuppdraget att skydda värdefulla statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog.

I Västerbottens län har beslut fattats inom ramen för uppdraget avseende tre Sveaskogsobjekt med en areal på 5 158 hektar. Av SFV:s objekt som ingår i uppdraget har sammanlagt 26 naturreservat bildats.

Även i Norrbottens län har beslut fattats inom ramen för uppdraget avseende tre Sveaskogsobjekt med en areal på 2 340 hektar. Av SFV:s objekt som ingår i uppdraget har inget naturreservat bildats.

I Jämtlands län pågår reservatsbildningsarbete på sammanlagt 47 objekt som SFV äger. Av dessa utgör elva utökningar av befintliga objekt. Objektens sammanlagda areal uppgår till cirka 200 000 hektar varav cirka 33 000 hektar är produktiv skogsmark.

REVIDERING AV BESLUT OCH SKÖTSELPLANER

Totalt förbrukades 23,8 mnkr för arbetet med att revidera beslut och skötselplaner för de naturreservat där befintliga beslut och skötselplaner hindrar genomförandet av nödvändiga bevarandeåtgärder. Bidragsposten ingår i Naturvårdsverkets särskilda satsning på att uppdatera skötselplaner som hindrar genomförandet av nödvändiga bevarandeåtgärder. Länsstyrelsernas arbete under 2025 resulterade i 85 reviderade beslut och 59 beslutade revideringar av skötselplaner. Länsstyrelserna har även redovisat pågående arbete med revidering av 144 beslut och 108 skötselplaner (tabell 7).

Tabell 7. Antal reviderade skötselplaner och beslut för varje län 2025.

Län	Avslutade revideringar skötselplaner	Avslutade revideringar beslut	Pågående revideringar skötselplaner	Pågående revideringar beslut
Stockholms län	2	2	2	2
Uppsala län	0	0	8	8
Södermanlands län	1	1	1	1
Östergötlands län	6	5	10	10
Jönköpings län	1	5	4	4
Kronobergs län	7	6	9	9
Kalmar län	2	2	4	4
Gotlands län	1	1	10	10
Blekinge län	4	8	12	14
Skåne län	3	5	19	30
Hallands län	1	1	2	3
Västra Götalands län	0	3	13	22
Värmlands län	0	5	0	11
Örebro län	2	4	2	4
Västmanlands län	0	0	5	4
Dalarnas län	0	0	2	5
Gävleborgs län	0	1	3	3
Västernorrlands län	1	3	12	8
Jämtlands län	3	3	11	11
Västerbottens län	7	7	8	8
Norrbottens län	3	3	9	9
Totalt	59	85	108	144

1.5 Öppna ärenden hos länsstyrelserna

I detta avsnitt redovisas antalet årsarbetskrafter som länsstyrelserna under 2023 – 2025 avsatt för bildande av naturreservat samt antalet öppna ärenden om bildande av naturreservat hos länsstyrelserna (tabell 8). Vid årsskiftet 2025/2026 fanns vid länsstyrelserna cirka 96 årsarbetskrafter för bildande av naturreservat vilka finansierats av länsstyrelsernas ramanslag, länsstyrelsernas disposition på 1:14-anslaget och/eller bidrag till arbete med reservatsbeslut från Naturvårdsverket. Antalet årsarbetskrafter har minskat i tolv län och ökat något i nio län sedan 2023. Sammantaget har det skett en minskning med drygt fem årsarbetskrafter sedan 2023.

Antalet öppna ärenden hos länsstyrelserna har varierat något under perioden, och uppgår till 956 år 2025. Den största ökningen ägde rum i Jämtlands län, från 73 öppna ärenden 2023 till 146 öppna ärenden 2025. I ytterligare sju län har antalet öppna ärenden ökat under perioden.

Tabell 8. Antal årsarbetskrafter och öppna ärenden om bildande av naturreservat, 2023–2025.

Län	Antal årsarbetskrafter			Antal öppna ärenden		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Stockholms län	4,9	3,9	3,6	34	29	33
Uppsala län	2,5	2,6	2,6	20	18	21
Södermanlands län	3,5	3,6	2,1	12	15	10
Östergötlands län	5,5	5,0	5,0	39	43	40
Jönköpings län	5,0	2,5	4,5	22	22	44
Kronobergs län	2,0	2,0	2,5	22	23	32
Kalmar län	4,5	3,5	4,6	27	23	19
Gotlands län	2,1	2,0	1,4	31	27	30
Blekinge län	2,5	2,0	1,4	13	13	26
Skåne län	8,5	8,0	8,0	25	31	24
Hallands län	3,6	3,9	5,8	42	32	30
Västra Götalands län	7,6	7,2	6,1	80	64	53
Värmlands län	5,5	4,8	4,7	81	35	79
Örebro län	5,5	4,6	5,0	60	54	43
Västmanlands län	2,2	2,0	2,5	25	29	27
Dalarnas län	4,6	5,7	4,7	66	47	51
Gävleborgs län	6,0	3,5	2,4	37	37	40
Västernorrlands län	3,5	5,5	5,8	34	18	27
Jämtlands län	6,7	6,6	8,9	73	157	146
Västerbottens län	9,0	8,0	7,5	116	78	68
Norrbottens län	6,0	8,0	7,0	202	87	113
Totalt	101,2	94,9	96,1	920	882	956

1.6 Naturvårdsavtal

2025 tecknades 15 naturvårdsavtal, det vill säga frivilliga överenskommelser mellan staten och en markägare om skydd av natur. 2024 tecknades 17 avtal och året innan 33 (hälften var med Svenska Cellulosa Aktiebolaget (SCA) i Norrbottens län). Naturvårdsavtal av typen väntansavtal redovisas i sin helhet i avsnitt 1.9 och ingår inte i aktuellt avsnitt.

För 2025 har sju avtal tecknats för skogsobjekt och fem för odlingslandskap. Den sammanlagda arealen för årets naturvårdsavtal utgör cirka 160 hektar land, varav knappt 120 hektar är produktiv skogsmark. Naturvårdsavtal används även inom arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter för att åstadkomma skydd och skötsel i miljöer med hotade arter. Under 2025 tecknades ett avtal för detta ändamål.

Tabell 9. Antal naturvårdsavtal fördelat på huvudsakliga objekt-kategorier, 2023–2025.

	2023	2024	2025
Barr-, bland- och triviallövskog nedan gränsen för fjällnära skog	22	3	7
Ädellövskog	2	4	0
Odlingslandskap	1	4	5
Sjöar och vattendrag	3	0	1
Objekt där åtgärdsprogram för hotade arter är grund för avtalet	4	4	1
Våtmark	1	2	1
Kuster och skärgårdar	0	0	0
Summa	33	17	15

Källa: VIC Natur.

1.7 Ersättningar till markägare

Statens verksamhet med att genomföra områdesskyddet sker genom överenskommelser om intrångsersättning enligt miljöbalken, förvärv av mark eller upprättande av naturvårdsavtal. Naturvårdsverket kan också lämna markersättningsbidrag till kommuner för skydd av värdefull natur genom bildande av naturreservat och biotopskyddsområde. Det förekommer också att Naturvårdsverket förvärvar mark som inte ska skyddas, för att senare använda som bytesmark vid ett samtidigt köp av mark som ska skyddas. Verksamheten med naturvårdsavtal beskrivs särskilt i avsnitt 1.6 och ingår inte i tabellerna nedan. I vissa särskilda fall förekommer även andra former av överenskommelser, till exempel inom staten eller med statliga bolag.

Under år 2025 säkrades knappt 10 000 hektar produktiv skogsmark genom köp, intrång och bidrag till kommuner. Närmare 15 600 hektar mark har säkrats under 2025, vilket är en minskning jämfört med 2024. 2024 var anslaget cirka 485 mnkr högre än 2025 och då tecknades ett flertal avtal avseende fjällskogar som har en lägre kostnad per hektar. Under 2023 gjordes även en överenskommelse med Sveaskog, i enlighet med regeringsuppdraget om skydd av värdefulla statliga fjällnaturskogar, som utan ersättning säkrade ytterligare drygt 101 000 hektar mark.

Tabell 10. Markersättningsslag, skyddad mark, landareal respektive areal produktiv skog, 2023–2025 (areal i hektar).

	Landareal			Produktiv skog		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Köp	943	755	1 762	509	276	1 328
Intrång	15 810	29 808	12 872	8 634	19 269	7 408
Bidrag	338	608	764	138	538	606
Summa*	17 091	31 171	15 398	9 281	20 083	9 342
Sveaskogsöverenskommelse	101 300	-	-	47 250	-	-
Summa inkl Sveaskog*	118 391	31 171	15 398	56 531	20 083	9 342

Källa: VIC Natur.

* Exklusive naturvårdsavtal.

Totalarealen, liksom arealen säkrad produktiv skogsmark, varierar mellan åren beroende på vilka avtal som träffats. Naturvårdsverket har fattat 329 beslut om ekonomisk ersättning för skydd av värdefulla områden. Det är en minskning från 2024 vilket är en följd av betydligt lägre anslag.

Det högsta ersättningsbeloppet 2025 avsåg en överenskommelse i det blivande naturreservatet Åkeboda, ett objekt i Skåne län, om drygt 110 hektar, för vilket 39 mnkr utbetalades till Stiftelsen O D Krooks donation i Kristianstads län. Det dyraste köpet uppgick till 25 mnkr för cirka 260 hektar av Rättvik-Boda samfällighetsförening inom det planerade naturreservatet Sollen i Amungen i Dalarnas län. Detta köp ingick i ett av de byten som genomfördes inom regeringsuppdraget att skydda värdefulla skogar genom att använda ersättningsmarker, se vidare avsnitt 1.1.2. Totalt såldes bytesmarker för närmare 119 mnkr inom detta uppdrag under 2025 samtidigt som det köptes skyddsvärda marker inom planerade naturreservat för drygt 138 mnkr.

Tabell 11. Markersättningsslag, antal beslut/avtal och kostnad (mnkr), 2023–2025.

	2023		2024		2025	
	Antal	mnkr	Antal	mnkr	Antal	mnkr
Köp, försäljning*	94	48,9	32	25,5	48	62,7
Intrång	288	922,9	361	1 312,2	269	780,9
Sveaskogsöverenskommelse	1	0	0	0	0	0
Bidrag till kommuner	9	17,5	6	40,9	12	49,5
Summa*	392	989,3	399	1 378,6	329	893,1

Källa: VIC Natur.

* Nettobelopp.

** Exklusive naturvårdsavtal.

Som framgår av tabell 11 är intrångsersättningarnas andel av den årliga förbrukningen av markersättningsmedel stor. År 2010 utgjorde intrångsersättningarnas andel cirka 51 % och år 2025 cirka 87 %. Den huvudsakliga förklaringen till detta är ändringen av expropriationslagen från år 2010, som innebar ett påslag med 25 % på intrångsersättningen i bland annat naturreservatsärenden. Enligt Naturvårdsverkets beräkningar uppgick det 25-procentiga påslaget till cirka 156 mnkr år 2025. Under den senaste femårsperioden har det 25-procentiga påslaget uppskattningsvis uppgått till totalt cirka 1 131 mnkr.

Av de i tabellen angivna beloppen finansierades totalt 2,5 mdkr genom RRF-medel från EU under åren 2021–2023, i enlighet med anslagspost 3 i regleringsbrevet, se även avsnitt 1.1.

Tabell 12. Ersättningar till markägare fördelat på olika objekt-kategorier av skyddade områden, 2023–2025 (mnkr).

	2023	2024	2025
Skogar, utom ädellövskog, nedan fjällnära gränsen	454	610	615
Ädellövskogar	176	83	131
Fjällnära skogar och fjällområden	71	464	118
Myrar	144	133	61
Sjöar och vattendrag	28	43	44
Odlingslandskap	40	16	11
Geologiska objekt	3	5	4
Havsområden	73	37	36
Summa*	989	1 391	1 020

Källa: VIC Natur.

* Uppgifterna visar hur den skyddsvärda marken ekonomiskt har fördelat sig på olika naturmiljöer. I tabellen ingår därmed inte (till skillnad från uppgifterna i tabell 11) information om marker som Naturvårdsverket sålt under året, eftersom de sålda markerna inte är skyddsvärda. Med anledning av att försäljningarna genom markbyten som en del i RU Skydda värdefulla skogar genom att använda ersättningsmarker börjat ta fart under 2025 skiljer sig summorna mellan tabellerna 11 och 12 mer för det året jämfört med 2023 och 2024.

Ersättning till markägare utgår i första hand för skogar nedan fjällnära gränsen (tabell 12). Under 2025 var cirka 60 % av ersättningarna för skogsmark, och om ädellövskogar inkluderas var det cirka 73 %. Cirka 4 % av ersättningarna, motsvarande omkring 36 mnkr, har betalats ut för blivande marina naturreservat. För skyddet av fjällnaturskog utbetalades cirka 118 mnkr under 2025, motsvarande cirka 12 % av ersättningarna. Av de i skogsutredningen utpekade skyddsvärda 525 000 hektar fjällnaturskog har cirka 82 000 hektar skyddats eller ersatts, varav cirka 3 000 hektar under 2025. Bland annat gjordes en överenskommelse med Vilhelmina Övre Allmänningskog om 22,6 mnkr under 2025 inom det planerade naturreservatet Dainakullarna.

Tabell 13. Kringkostnader för områdesskyddet, 2023–2025 (tkr).

	2023	2024	2025
Värdering	11 760	14 224	12 499
Förhandling	10 324	10 430	11 000
Förrättning	17 391	11 687	9 012
Lagfart	106	61	54
Ombud	2 814	2 234	3 387
Fastighetsutredning	3 534	4 768	3 444
Inmätning*		29 979	20 814
Summa	45 929	73 383	60 210

Källa: Naturvårdsverkets huvudbok.

* Denna kostnad finansieras helt eller delvis på 1:3- och/eller 1:14-anslaget.

För att kunna genomföra skyddet av värdefull natur uppstår det kostnader för värdering, förhandling, lantmäteriförrättning och lagfart.

Naturvårdsverket ersätter privata fastighetsägares kostnader för ombud i naturreservatsförhandlingar efter prövning i varje enskilt fall. Kostnaderna för markägareombud regleras genom att Naturvårdsverket tillämpar ett förfarings sätt med upprättande av en så kallad kostnadsram för varje enskilt ärende. Förhandlingskostnaderna har uppgått till 10-11 mnkr årligen.

Förrättningskostnaderna uppgick till cirka 17 mnkr år 2023, men var kring 10 mnkr åren 2024–2025. Det beror troligen på att tidigare pågående större förrättningsvolym, som överföringen av markområden från SFV och Sveaskog, avslutades tidigare år.

Värderingskostnaderna har varierat något under perioden, men numera tillämpas ett mer fokuserat arbetssätt, vilket innebär att det arbetas med färre objekt parallellt. Målet är att korta genomförandetiden för varje ärende, vilket innebär ett mindre behov av uppdaterade värderingar och därmed lägre värderingskostnad. Kostnaderna för fastighetsutredning, som har varierat mellan åren, beror på hur många ärenden som slutförs och deras komplexitet.

Inmätning av områdesskyddsgränser (i huvudsak naturreservatsgränser) görs för att få korrekt och rättssäker redovisning av gränserna i naturvårdsregistret och i förlängningen även i fastighetsregistret. Finansiering av inmätning har växlat mellan 1:3-anslaget (*Åtgärder för värdefull natur*) och 1:14-anslaget (*Skydd av värdefull natur*), eftersom inmätning kan vara ett arbete både inom skyddsprocessen och förvaltningen av värdefull natur. Mer information om inmätningens arbete finns i avsnitt 2.2.4.

Goda exempel: Områdesskydd

Foto: Jens Johannesson

I juni 2025 beslutades Rödhallar naturreservat i Ydre kommun, södra Östergötland. Områdets 116 hektar är förhållandevis stort och den generösa avgränsningen grundar sig i ett bra samarbete med markägaren Boxholms skogar. Vägar, våtmarker och vattendrag har tillsammans med andra naturvärden varit styrande för en enkel avgränsning som gynnar både förvaltare och markägare. Naturvårdande åtgärder kommer ske från flera olika håll i form av exempelvis vattendragsåtgärder i Stångåns övre lopp, våtmarksrestaurering och på sikt även naturvårdsbränning.

1.8 Säkrad areal skogsmark och låg fjällskog i förhållande till utfästelser

EU har satt upp ett mål om att till och med 2030 rättsligt skydda minst 30 % av landytan samt 30 % av havsområdet. Motsvarande åtaganden har beslutats inom Konventionen om biologisk mångfald (CBD) vid COP15. I linje med detta, och utifrån regeringens utfästelser till EU-kommissionen, ska Sverige under perioden 2022–2030 formellt skydda cirka 378 000 hektar skogsmark och låg fjällskog.³ Per 2025-12-31 återstår 204 115 hektar skogsmark och låg fjällskog att skydda för att uppnå utfästelserna. För öppen våtmark återstår 41 097 hektar och för sjöar och vattendrag 105 212 hektar.

1.9 Väntansavtal

Väntansavtal är en form av naturvårdsavtal som erbjuds markägare i de fall den aktiva processen med områdesskydd drar ut på tiden, mer än sex månader. Väntansavtal tecknas frivilligt och på ett eller maximalt två år, där markägaren förbinder sig att inte avverka berörd skogsmark under avtalstiden mot ett mindre schablonbelopp. Det maximala ersättningsbeloppet för ett väntansavtal är 50 000 kronor. Den ersättning som utgår är fristående och påverkar varken förhandling eller den ersättning som utgår för det långsiktiga områdesskyddet.

Möjligheten att teckna väntansavtal infördes 2024 och då tecknades 197 avtal. Under 2025 tecknades 71 nya väntansavtal, se tabell 14 nedan. En orsak till det högre antalet 2024 kan vara att det redan fanns pågående ärenden sedan tidigare. Från 2025 är väntansavtal en del av det löpande arbetet med enbart en årlig mängd nya avtal.

Tabell 14. Väntansavtal tecknade åren 2024–2025 (antal, areal i hektar och kostnad i tkr).

Väntansavtal	2024	2025
Antal tecknade avtal	197	71
Areal produktiv skog	13 365	3 247
Kostnad	3 351	1 545

Källa: VIC Natur.

³ NV-00191-22 och NV-02553-23

2. Åtgärder för värdefull natur

2.1 Övergripande om 1:3-anslaget

Anslaget 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* finansierar åtgärder för att bevara naturvärden inom skyddade områden men också i resterande landskapet genom bland annat åtgärdsprogram för hotade arter samt den lokala naturvårdssatsningen (LONA), åtgärder för återskapande av våtmarker och arbete med invasiva främmande arter. Anslaget används också för att skapa förutsättningar för friluftsliv i skyddade områden, i tätortsnära natur, på de statliga fjällederna och andra vandringsleder samt för att sprida kunskap om svensk natur, bland annat via naturum. Anslaget bidrar även till arbetet med viltförvaltning, till exempel rovdjursinventeringar och information om rovdjur.

Anslaget finansierar också förvaltning av Naturvårdsverkets fastighetsinnehav, investeringar och underhåll av byggnader, utstakning och gränsmarkering av nya naturreservat samt drift av naturum. I flera avseenden bidrar anslagsmedlen till landsbygdsutveckling.

Anslaget är indelat i olika anslagsposter, vilka varierar till innehåll och omfattning mellan åren. Anslagsposten 1 (ap.1), som disponerats av Länsstyrelsen i Örebro län och fördelas mellan länen, har under åren 2023–2025 inrymt medel för arbete med friluftsliv, invasiva främmande arter, våtmarker, rovdjur och naturnära jobb, samt för en ökad ambition för vandringsleder i Jämtland och övriga fjällän. Medlen inom länsstyrelsernas dispositionsrätt har till största del använts till samordning från länsstyrelserna men en viss del (< 5 %) har också nyttjats till åtgärder som att anordna friluftsdagar, vidareutbildningar, informationsmaterial, utrustning och bekämpning av invasiva främmande arter.

Anslagspost 2 (ap.2) disponeras av Naturvårdsverket och rymmer en lång rad verksamheter. En närmare beskrivning av innehållet i anslagsposterna för 2025 framgår i Naturvårdsverkets regleringsbrev (bilaga 3).

I tabell 15 visas omfattningen av 1:3-anslaget under de tre senaste åren.

Tabell 15. Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur, 2023–2025 (tkr).

	2023	2024	2025
Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m. (ram). Disponeras av Naturvårdsverket, ap.2	1 050 035	1 177 035	1 265 035
Åtgärder för värdefull natur – del till Länsstyrelsen i Örebro län (ram). Disponeras av Länsstyrelsen i Örebro län, ap.1	77 000	65 000	97 000
Åtgärder för begränsning av massförekomst av översvämningsmyggor (ram), ap.3/5*	3 000	5 000	-
Summa	1 130 035	1 247 035	1 362 035

Källa: Regleringsbrev för Naturvårdsverket 2023–2025.

* Medel till begränsning av översvämningsmygg disponerades år 2023 av Länsstyrelsen i Örebro län via anslagspost 3, och år 2024 av Länsstyrelsen i Gävleborgs län via anslagspost 5.

I tabell 16 redovisas hur medlen har förbrukats på olika anslagsområden, för alla anslagsposter inom 1:3-anslaget. Vid sidan om innevarande års tilldelade anslagsmedel har intäkter inom verksamheterna (från exempelvis fastighetsförvaltningen genom hyror, arrenden och nyttjanderätter samt från skötselverksamheten i form av virkesintäkter från röjningsåtgärder) genom ett särskilt villkor i regleringsbrevet kunnat tillföras anslaget. Återtag av oförbrukade bidragsmedel från tidigare år har också kunnat nyttjas inom anslaget.

Regeringens satsningar under perioden 2023–2025 har handlat om våtmarker, skötsel av naturreservat, upprustning och utveckling av vandringsleder, restaurering av ängs- och betesmarker samt arbete mot invasiva främmande arter.

En mindre del av anslagsmedlen har använts till interna personalkostnader vid Naturvårdsverket. Dessa kostnader uppgick till 33,8 mnkr 2023, 35,6 mnkr 2024 och 37,5 mnkr 2025.

Tabell 16. Förbrukning av medel inom 1:3-anslaget, 2023–2025 (tkr).

Sakanslagsområde	Total förbrukning 2023	Total förbrukning 2024	Total förbrukning 2025	Avsnitt
Skötsel av skyddade områden	514 672	454 486	422 040	2.2
Restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker	13 385	15 435	38 505	2.3
Våtmarker	226 968	272 294	355 098	2.4
Lokal naturvårdssatsning (LONA)	25 470	19 447	8 512	2.5
Åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper (ÅGP)	58 977	48 159	45 175	2.6
LIFE-projekt	8 059	21 699	26 388	2.7
Invasiva främmande arter (IAS)	42 361	56 322	59 534	2.8
Fastighetsförvaltning	126 352	70 020	88 160	2.9
Friluftsliv, fjällsäkerhet och allemansrätt	50 009	42 163	44 573	2.10
Vandringsleder	55 239	52 435	77 606	2.11
Naturumverksamhet	59 789	46 810	45 593	2.12
Inventering och kunskapsstöd	71 752	58 012	65 055	2.13
Vilt och rovdjur	133 922	132 424	133 169	2.14
Biosfärområden	4 175	3 450	3 450	2.15
Lokal och traditionell kunskap	3 000	2 540	2 150	2.16
Återtag av oförbrukade medel*	-211 818	-75 036	-61 956	-
Naturnära jobb	22 535	0	0	-
Översvämningsmyggor	3 000	5 000	0	-
Övrigt	1 881	2 077	9 406	-
Summa	1 209 730	1 227 737	1 362 457	

Källa: Naturvårdsverkets huvudbok i kombination med länsstyrelsernas och Skogsstyrelsens redovisade förbrukning av bidrag och intäkter.

Jämfört med förra årets återrapportering har en omsortering gjorts av tabellens sakanslagsområden. Benämningarna och strukturen har aktualiserats för att mer tydligt lyfta fram regeringens särskilda satsningar och för att bättre spegla nuvarande pågående verksamheter som finansieras genom anslaget.

En rättelse har gjorts avseende 2023, vilket förklarar en ökning om 3 995 tkr inom arbetet med fastighetsförvaltning jämfört med tidigare rapportering.

Övriga förändringar i siffror visavi föregående års rapportering beror på justeringar i förbrukade medel avseende uppgifter från Länsstyrelsen i Örebro län för anslagsposterna 1,3 och 5.

* Återtaget gäller oförbrukade medel året innan.

Tabell 17. Utbetalda medel och andel fördelning av 1:3-anslaget, avseende medel fördelade till länsstyrelserna, 2023–2025 (tkr).

Län	Utbetalt 2023	Andel av 1:3 2023	Utbetalt 2024	Andel av 1:3 2024	Utbetalt 2025	Andel av 1:3 2025
Stockholms län	26 650	2 %	44 340	4 %	49 526	4 %
Uppsala län	27 703	2 %	28 359	2 %	32 963	2 %
Södermanlands län	31 969	3 %	38 135	3 %	39 690	3 %
Östergötlands län	31 488	3 %	52 340	4 %	62 064	5 %
Jönköpings län	38 778	3 %	33 184	3 %	37 270	3 %
Kronobergs län	22 772	2 %	20 869	2 %	21 728	2 %
Kalmar län	58 278	5 %	61 499	5 %	59 943	4 %
Gotlands län	30 130	3 %	44 844	4 %	49 823	4 %
Blekinge län	24 483	2 %	28 513	2 %	29 626	2 %
Skåne län	65 302	6 %	72 424	6 %	82 701	6 %
Hallands län	35 669	3 %	35 989	3 %	42 338	3 %
Västra Götalands län	95 595	8 %	102 210	8 %	104 019	8 %
Värmlands län	23 803	2 %	31 809	3 %	28 973	2 %
Örebro län	34 039	3 %	42 130	3 %	49 978	4 %
Västmanlands län	26 789	2 %	32 276	3 %	29 708	2 %
Dalarnas län	43 977	4 %	41 391	3 %	50 015	4 %
Gävleborgs län	35 895	3 %	34 190	3 %	34 617	3 %
Västernorrlands län	22 795	2 %	29 619	2 %	30 265	2 %
Jämtlands län	42 370	4 %	46 891	4 %	60 637	4 %
Västerbottens län	67 606	6 %	50 056	4 %	57 613	4 %
Norrbottnens län	40 418	4 %	50 459	4 %	72 859	5 %
Summa	826 509	73 %	921 528	74 %	1 026 356	75 %

2.2 Skötsel av skyddade områden

Förvaltningen av våra statligt skyddade områden är en hörnsten i svensk naturvård för bevarande av de värdefullaste naturområdena vi har i Sverige. Den naturvårdande skötseln är central för att syftena med de skyddade områdena ska kunna nås och för att bidra till gynnsam bevarandestatus för många livsmiljötyper och arter som omfattas av EU:s naturvårdsdirektiv. Skötselåtgärder är nödvändiga för att nå nationella miljömål, uppfylla EU-krav och internationella åtaganden. Våra nationalparker och naturreservat är dessutom attraktiva och viktiga områden för friluftsliv och naturturism. Det arbete som görs inom förvaltningen bidrar till de av Riksdagen antagna nationella friluftslivsmålen.

Uppgifterna i tabell 18 är en sammanställning av hur schablonbidraget för skötseln använts av förvaltarna, det vill säga samtliga länsstyrelser, Stiftelsen Tyrestaskogen och föreningen Laponiatjuottjudus, under perioden 2023-2025.

Tabell 18. Användning av medel inom arbetet med skötsel av skyddade områden, 2023–2025 (tkr).

Kostnadspost	Total förbrukning 2023	Total förbrukning 2024	Total förbrukning 2025
Skötselschablon (länsstyrelser)**	473 133	440 470	401 302
Stiftelsen Tyrestaskogen**	7 021	6 889	7 150
Föreningen Laponiatjuottjudus**	4 507	3 483	4 111
Inmätning av områdesskyddsgränser*	28 005	0	9 186
Övrigt	2 006	3 645	290
Summa	514 672	454 486	422 040

* Mer information om inmätning av områdesskyddsgränser kan läsas i avsnitt 1.7.

** Summan av dessa tre rader speglar användningen av de skötselmedel som särredovisas i tabell 19.

Utöver schablonbidraget bekostas åtgärder i skyddade områden med annan finansiering, exempelvis EU:s miljöfond LIFE, våtmarkssatsningen och medel för att bekämpa invasiva arter. Förvaltarna söker även miljöersättning för skötsel av hävdade marker. De verkliga kostnaderna för skötseln har alltså varit betydligt högre än vad som framgår av tabellen.

Goda exempel: Skötsel av skyddade områden – Samarbete för framtiden

Före restaurering.

Efter restaurering.

Foto: Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Angränsande till naturreservatet Sparresäter finns en naturbruksskola där gymnasieverksamhet åter bedrivs efter att ha varit nerlagd i många år. Länsstyrelsen i Västra Götalands län har återupptagit samarbetet med skolan. Eleverna kan på nära håll följa skötseln i reservatet, lära sig nyttan av biologisk mångfald, erbjudas övningar samt ta en aktiv del i enklare skötselåtgärder. I naturreservatet har även restaureringsarbete påbörjats för att gynna öppna och trädbärande hagmarker samt hotade arter kopplade till grova ekar. Arbeten görs i samarbete med markägare och djurhållare. Eleverna har redan bidragit och övat i området och kommer fortsätta göra det genom att lära sig och utöva praktisk naturvård.

2.2.1 Skötselschablon

Skötselschablonen är det årliga grundbidraget som Naturvårdsverket fördelar till länsstyrelserna, Stiftelsen Tyrestaskogen och föreningen Laponiatjuottjudus för förvaltningen av skyddade områden. Redovisningen från förvaltarna består av en ekonomisk del samt en verksamhetsberättelse. I den här sammanställningen finns även uppgifter som hämtats från IT-systemet Skötseldos.

Tabell 19. Användning av medel för skötsel av skyddade områden vid länsstyrelserna, Stiftelsen Tyrestaskogen och föreningen Laponiatjuottjudus, 2023–2025 (tkr).

Kostnadspost	Kommentar	2023	2024	2025
Övergripande arbete	Se kommentar under tabellen.*	161 899	154 940	146 677
Betesdrift	Alla åtgärder för skötsel av betesmarker.	67 819	56 947	52 777
Ängsbruk	Alla åtgärder för skötsel av slätterängar.	22 608	25 652	20 743
Restaurering	Åtgärder för att återställa livsmiljötyper (exkl. åtgärder inom våtmarkssatsningen).	69 603	50 366	49 735
Skötsel av träd	Skötsel av träd, t.ex. frihuggning av ekar och hamling.	5 365	4 620	3 708
Naturvårdsbränning	Alla former av naturvårdsbränning i t.ex. skogs- eller gräsmarker.	3 309	3 898	4 681
Artinriktad skötsel	Åtgärder som syftar till att gynna en viss art.	4 207	3 333	3 484
Åtgärder mot invasiva arter	Åtgärder som syftar till att bekämpa invasiva, främmande arter.	1 756	1 198	1 931
Marin skötsel	Skötselåtgärder i marina miljöer.	4 071	1 602	1 409
Övrig skötsel	Skötsel av markslag som är mer ovanliga i skyddade områden, t.ex. åkrar eller tomtmark.	11 285	8 141	6 630
Gränsmarkeringar	Markering av gräns för skyddade områden.	11 038	14 157	17 658
Uppföljning av livsmiljötyper och arter	Uppföljning och inventeringar av arter och livsmiljöer.	6 727	5 465	6 052
Information, naturvägledning	Åtgärder som syftar till att informera om eller visa upp skyddade områden.	27 825	20 220	20 757
Investeringar i anläggningar	Skötselmedel som används till anläggningstillgångar.	3 303	35 548	13 922
Friluftsanordningar och renhållning	Anläggning och skötsel av anläggningar för friluftsliv samt renhållning.	51 415	40 440	42 349
Leder	Åtgärder för vandringsleder.	30 592	22 449	18 170
Uppföljning friluftsliv	Uppföljning av friluftsliv, t.ex. besöksräkningar.	1 893	1 866	1 879
Summa		484 661	450 842	412 563

Källa: Länsstyrelsernas, Stiftelsen Tyrestaskogens och föreningen Laponiatjuottjudus ekonomiska redovisningar av 1:3 skötselschablonbidrag.

* Innehåller exempelvis personalkostnader, kostnader för vägunderhåll och för skötsel av byggnader som inte ägs av Naturvårdsverket. Västkoststiftelsens totala kostnader redovisas också som övergripande arbete, vilket innebär att denna post i sammanställningen blir stor. Innehållet i övrigt kan också variera mellan åren.

Skötselschablonen 2025 var på ungefär samma nivå som 2023 och 2024, men betydligt lägre än tidigare år. Enligt Naturvårdsverkets bedömning räcker inte avsatta medel till för att upprätthålla befintliga naturvärden i skyddade områden eller för att nå nationella miljömål, uppfylla EU-krav eller internationella åtaganden om biologisk mångfald. Motsvarande uppfattning framgår också av förvaltarnas

verksamhetsberättelser, som i flera fall beskriver att åtgärder som restaureringar, stängsling, skyltning, underhåll av anordningar för friluftslivet och markering av gränser behövt skjutas på framtiden. Undantagen där restaureringar genomförs är bland annat insatser inom LIFE-projekt med medfinansiering från EU eller restaurering av våtmarker som kunnat finansieras med medel från våtmarkssatsningen.

De kostnader som redovisas under övergripande arbete i tabell 19 är enligt förvaltarna svåra att kontera på specifika verksamhetskoder. De enskilt största kostnaderna här är lönekostnader. Totalt bekostas drygt 160 årsarbetskrafter på länsstyrelserna via schablonbidraget. Fördelningen mellan kontorstjänster och fältpersonal varierar stort mellan länen, men totalt sett är fördelningen cirka 50/50. Andra övergripande utgifter är till exempel kostnader för arbetsfordon, utrustning, fältkontor och förråd.

SKÖTSEL AV LIVSMILJÖTYPER OCH ARTER

Den naturvårdande skötseln i skyddade områden är avgörande för att kunna bibehålla de värden som pekats ut i beslut och skötselplaner. Vi har även ett internationellt ansvar att bidra till gynnsam bevarandestatus för många livsmiljötyper och arter som omfattas av EU:s naturvårdsdirektiv. En del av naturskötseln handlar också om att minimera och i bästa fall eliminera de risker och hot som är förknippade med invasiva arter.

SKÖTSELDOS

För hantering av data om skötselåtgärder används Skötseldos, som är Naturvårdsverkets IT-stöd för förvaltningen av statliga skyddade områden. Systemet innehåller information om anordningar och skötselområden och ger länsstyrelserna möjlighet att planera och registrera åtgärder. Länsstyrelsen i Kalmar län använder ett eget liknande system (Sidos).

Naturvårdsverkets vägledning är att skötselåtgärder som genomförts med medel från 1:3-anslaget ska registreras löpande i Skötseldos.

Förvaltningsorganisationerna rapporterar dock uppgifterna i Skötseldos på ganska olika sätt vilket gör det svårt att sammanställa och jämföra mellan år, livsmiljötyper och län. Flera län har påpekat att IT-stödet behöver förbättras och det pågår också ett arbete i samverkan mellan Naturvårdsverket och länsstyrelserna med att ta fram nästa generations IT-stöd.

I tabell 20 nedan finns arealer sammanställda för olika typer av naturvårdsåtgärder under åren 2023–2025. Uppgifterna kommer från Skötseldos och Länsstyrelsen i Kalmar läns verksamhetsberättelser. Då uppgifterna är osäkra bör arealerna läsas med försiktighet och mera ses som exempel på vad som rapporteras.

Tabell 20. Areal med olika typer av naturvårdsåtgärder, 2023–2025 (hektar).

Åtgärdskategori	2023 (inkl. Kalmar)	2024 (inkl. Kalmar)	2025 (inkl. Kalmar)
Löpande skötsel	28 969	29 994	30 706
varav betesdrift	23 872	25 501	25 153
varav ängsbruk	1 827	2 135	2 188
varav naturvårdsbränning	317	250	593
varav artinriktad skötsel	2 102	480	549
varav skötsel av träd	(antal åtgärder: 88)	(antal åtgärder: 106)	(antal åtgärder: 178)
varav övrig skötsel	408	679	1 017
Restaurering	6 082	5 943	5 408
varav betesmark och äng	634	1 003	959
varav naturvårdsbränning	128	209	281

Källor: Skötseldos samt Länsstyrelsen i Kalmar läns verksamhetsberättelser för 2023–2025. Uttagsdatum 2026-03-02.

Åtgärder har exkluderats om de i Skötseldos rapporterats som finansierade med medel från våtmarkssatsningen, Vilda pollinatörer, LIFE och Naturnära jobb. Det kan dock inte uteslutas att annan finansiering än 1:3 i vissa fall kan ha bidragit till de åtgärdade ytorna i tabellen.

Osäkerheter i underlaget och variationer i rapporteringen gör att siffrorna i tabellen behöver tolkas med försiktighet. Observera att detta endast är ett urval av alla åtgärder som lagras i systemen och att redovisningen inte är komplett.

BETESDRIFT OCH ÄNGSSKÖTSEL

Länsstyrelserna använder en betydande del av skötselschablonen för hävd av ängs- och naturbetesmarker genom ängsbruk och betesdrift. Utöver medlen från 1:3-anslaget finansieras en stor del av skötselåtgärderna via EU:s miljöstödd. De faktiska kostnaderna är därför högre än beloppen i tabell 19. Miljöstöd söks i första hand av arrendatorer och brukare men förvaltarna söker ofta miljöersättningar om det inte finns andra sökande.

Förutom schablonen och miljöstöden bekostas en del åtgärder i skyddade områden med andra medel, exempelvis slätter av rikkärr med medel från våtmarkssatsningen och restaureringsåtgärder inom olika LIFE-projekt. Under 2025 utgick dessutom ett särskilt bidrag på 15 mnkr för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker inom Natura 2000-områden, se vidare avsnitt 2.3.

De redovisade kostnaderna för betesdrift och ängsbruk är lägre jämfört med 2024. Sannolikt har en del av kostnaderna som normalt bekostas av medel från schablonen under 2025 täckts via det sistnämnda bidraget som riktats till Natura 2000-områden. Vi bedömer utifrån verksamhetsberättelserna att åtgärderna ökat något trots att siffrorna i tabell 19 pekar på en minskning.

Kostnaderna för betesdrift och ängsbruk är visserligen stora men förutom miljönyttan så bidrar det till arbetstillfällen lokalt. Så här skriver till exempel Länsstyrelsen i Västra Götalands län om arbetet med hävdade marker: *”Skötseln innebär generellt ett stort antal beställningar på betesdrift, stängselunderhåll, röjningar, ängsskötsel och utförande av andra tjänster på landsbygden till småföretagare och markägare”*.

Stängsling är en stor kostnad men nödvändig för områdenas långsiktiga skötsel. Förutom för betesdriften stängslas områden för att hålla ute bökande vildsvin och i vissa fall rovdjur. Länsstyrelsen i Kalmar län satte under 2025 upp 2,4 mil nytt stängsel i 15 naturreservat. Länsstyrelsen i Örebro län kommenterar det så här: *”Säkra stängsel och tillgång på vatten är viktiga faktorer för att få djurhållare intresserade*

av uppdragen”. Flera län kommenterar att det finns ett stort behov av stängsel-
underhåll och nystängsling.

Livsmiljötyper och arter inom de här åtgärdskategorierna är beroende av en
årligen återkommande skötsel för att inte riskera en försämrad status. Många
län anger därför att den här skötseln har högsta prioritet när bidragsnivåerna är
begränsade. Flera län har strategiska planer för arbetet och anpassar skötseln i
områden med särskilt hotade arter. Kostnaderna för restaureringar av marker var
i samma storleksordning som 2024. Med de lägre bidragsnivåerna på schablonen
fokuserar länsstyrelserna framför allt på restaureringar inom LIFE-projekt och
våtmarkssatsningen. Andra markrestaureringar får anstå även om behovet är stort.

Goda exempel: Skötsel av skyddade områden – Bete med vattenbuffel på strandäng

Foto: Länsstyrelsen i Jönköpings län

Länsstyrelsen i Jönköpings län har testat ett ovanligt betesdjur vid restaurering av
strandängar: ”Äntligen fick vi möjlighet att åter beta strandängarna på Svänömaden
i Store Mosse nationalpark som varit utan beteshävd i fem år. Det har varit svårt att
hitta lämpliga djur och intresserade djurhållare till de stora strandängarna. Tankar
om vattenbuffel som betesdjur har funnits i några år och efter goda kontakter med
djurhållare på Gotland och lokala tillsynspersoner var 10 stycken på plats i juni. Nytt
stängsel upphandlades och uppfördes under våren. Resultatet blev mycket bra då
djuren ätit upp både gammal förna och vass som en del i restaureringen av rikkärret
och även ute på de stora strandängarna. Mycket bra betespåverkan på stor areal”.

RESTAURERINGAR

Under 2025 har många våtmarksrestaureringar i skyddade områden genomförts med medel från våtmarkssatsningen. Sådan restaurering har även gjorts tidigare, men tack vare satsningen har många fler åtgärder kunnat göras. Mer om detta arbete kan utläsas i avsnitt 2.4.2.

Det särskilda bidraget för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker inom Natura 2000-områden var ett viktigt tillskott 2025. Anslaget har bidragit till att förbättra skötseln i många områden. Läs mer om detta i avsnitt 2.3.

NATURVÅRDSBRÄNNING

Naturvårdsbränning har genomförts i såväl gräs- och ljungmarker som i skog under 2025. Arbetet med naturvårdsbränning av skog sker till största delen inom LIFE-projektet Life2Taiga, där 17 länsstyrelser samverkar. Under 2025 genomfördes 24 naturvårdsbränningar inom ramen för projektet. Det minsta området var 3 hektar och det största 32 hektar. Mer om LIFE finns att läsa i avsnitt 2.7.

Ett dilemma flera beskriver är bristen på entreprenörer vilket medför att det är svårt att få bränningar genomförda under de ofta korta perioder med lämpligt väder. I många län pågår därför ett arbete med att bygga upp egen kompetens för att kunna genomföra naturvårdsbränningar i egen regi.

Länsstyrelsen i Hallands län bränner i princip enbart öppna marker som ljungmarker, öppna ängsmarker och dynvegetation. Under 2025 genomfördes bränningar på 45 lokaler med en total areal på 244 hektar.

ARTINRIKTAD SKÖTSEL

Riktade åtgärder för arter inom skyddade områden genomförs ofta i samarbete med dem som arbetar med åtgärdsprogram för hotade arter. Åtgärderna görs för att skapa bättre förutsättningar för några av våra mest hotade arter.

Ett exempel på goda resultat från arbetet kommer från Länsstyrelsen i Stockholms län där fetörtsblåvingen nu spridit sig till nyrestaurerade, tidigare igenväxta kalkhällmarker. Ett annat exempel kommer från Länsstyrelsen i Jämtlands län där flera års noggrann skötsel i ett Natura 2000-område med brunkulla resulterat i att 2025 blev året med flest blommande individer sedan 1994, ”*Kanske har vi lyckats vända den hittills negativa populationsutvecklingen*”. Båda de nämnda arterna är starkt hotade.

ÅTGÄRDER MOT INVASIVA FRÄMMANDE ARTER

Arbetet med att bekämpa invasiva främmande arter i skyddade områden bedöms utifrån verksamhetsberättelserna ligga på ungefär samma nivå som tidigare år. Åtgärderna som oftast är arbetsintensiva och som kräver långsiktighet bekostas i huvudsak med IAS-medel. Medel från skötselschablonen används i begränsad omfattning, exempelvis för att bekämpa mink. Av det 30-talet arter som räknas upp är vresros, jätteloka, blomsterlupin, kanadensiskt gullris och mink de som omnämns oftast.

SKÖTSEL AV TRÄD, MARIN SKÖTSEL OCH ÖVRIG SKÖTSEL

Skötsel av träd är oftast förknippat med att skapa förutsättningar för arter som är beroende av äldre träd. Det kan också gälla kulturhistoriskt värdefulla träd som de över 500 träd som årligen och under en sjuårscykel hamlas i naturreservatet Steneryd i Blekinge.

När det gäller marin skötsel är det framförallt Länsstyrelsen i Västra Götalands län som haft kostnader för detta under 2025.

Övrig skötsel kommenteras sällan i redovisningarna. Vanligt förekommande åtgärder är skötsel av tomtmark och trädgårdar samt skötsel av åker och vall.

UPPFÖLJNING LIVSMILJÖTYPER OCH ARTER

Effekterna av de skötselinsatser som görs för arter och livsmiljötyper registreras i viss mån i IT-stöd som NNK (Natura naturtypskartan), Skötseldos och Artportalen. För inrapportering av data om våtmarksåtgärder har ett IT-system tagits fram, som bygger på ett flerårigt samarbetsprojekt mellan Naturvårdsverket, länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Skogsstyrelsen och Jordbruksverket.

Det finns vägledning om uppföljning av arter och livsmiljötyper men flera länsstyrelser uppger att uppföljningen prioriterats ner. Med nuvarande medelstilldelning så prioriteras istället skötselåtgärder, vilket är i linje med Naturvårdsverkets anvisningar. Nedprioriteringen av uppföljning, dokumentation och utveckling av stödsystemen för att hantera detta, försvårar dock överblicken av resultat, behov, prioriteringar och effektivt arbete för att rädda arter på längre sikt.

TILLGÄNGLIGHET OCH FRILUFTSLIV

Av tabell 19 framgår också de kostnader som förvaltarna av skyddade områden redovisat för friluftsliv och tillgänglighet. Under 2025 ökade kostnaderna något jämfört med 2024. Det är framför allt kostnaderna för friluftsanordningar och renhållning som ökat.

Med de lägre bidragsnivåerna har förvaltarna fokuserat på säkerhet och underhåll av befintliga friluftslivsanordningar. I undantagsfall har nya leder anlagts eller nya anordningar byggts. En sådan prioriteringen är också vad Naturvårdsverket förordar.

INFORMATION OCH VÄGLEDNING

Förutom de entréskyltar som informerar om de skyddade områdena och de föreskrifter som gäller för besökare, arbetar förvaltarna kommunikativt mot allmänheten på andra sätt. I flera län har de traditionella reservatsbroschyrerna kompletterats eller ersatts av utflyktsguider till de finaste områdena. Digital information finns på förvaltarnas hemsidor och naturreservatsskyltar kompletteras med QR-koder.

I Västra Götaland informerar länsstyrelsen om aktuella skötselåtgärder i skyddade områden. Informationen väcker intresse, bidrar till förståelse och minskad oro vid större restaureringar eller åtgärder mot invasiva arter.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har tagit fram filmer över tio reservat och en vandringsled för att besökare ska kunna bilda sig en egen uppfattning om reservaten och hur tillgängliga områdena är. Målet är att fler ska besöka områdena och vandra på lederna.

I samverkan med förvaltningsorganisationerna tillhandahåller Naturvårdsverket öppna geodata (digital kartinformation) om friluftslivsanordningar och leder i de statligt skyddade områdena. Förvaltarna ansvarar och godkänner publicering av data när uppgifterna är korrekta och kompletta för ett visst område. Uppgifterna kommer från SkötselSdos och kan användas fritt i kartapplikationer.

FRILUFTSANORDNINGAR OCH LEDER

Under 2025 har fokus på insatserna inom friluftsliv varit underhålls- och säkerhetsarbete på befintliga anläggningar. Åtgärderna görs framförallt i de mest välbesökta områdena, vilket innebär att andra områden nedprioriteras. Länsstyrelsen i Örebro län uttrycker det så här: *”I ett stort antal av länets naturreservat har däremot både underhåll och tillsyn varit kraftigt nedprioriterat, med minskad tillgänglighet för besökare som resultat”*.

Ett gott exempel från 2025 är arbetet med att rusta upp besöksanläggningar i Nämndöskärgårdens nationalpark i Stockholms län. Här finns nu fina anläggningar att besöka i den nya nationalparken.

Flera av förvaltarorganisationerna nämner den samverkan och det samarbete de har med till exempel kommuner och ideella föreningar. Länsstyrelsen i Södermanlands län beskriver att de för en del reservat gör överenskommelser om naturvårdskap med lokala föreningar, samfälligheter och entreprenörer som bor i närheten. Det kan handla om utläggning av ved, skräpplockning, röjning av vandringsleder eller att informera besökare om föreskrifter.

UPPFÖLJNING FRILUFTSLIV

Besöksräkning är ett sätt för förvaltarna att kunna följa förändringar över tid. De vanligast förekommande räknarna är personräknare, men även bilräknare används. Antalet områden eller leder i ett län där det finns räknare varierar från enstaka och upp till ett tjugotal. De flesta länsstyrelserna bedömer att besöksmängderna ligger på samma nivåer som före pandemin, möjligen något högre.

Variationen i antal besökare är stort mellan olika områden och län. I Skåne där det är många besökare i de skyddade områdena, räknar länsstyrelsen besökare i tre nationalparker och 26 reservat. I 19 av reservaten är det minst 100 000 besökare. I två av nationalparkerna och i åtta av reservaten är det minst en halv miljon besökare årligen.

I de flesta av landets nationalparker räknas och uppskattas antalet besökare. Sammanlagt var det nästan tre miljoner besökare i parkerna, vilket är ungefär på samma nivå som föregående år. De mest välbesökta parkerna är Tyresta, Stenshuvud och Söderåsen, men i ytterligare fem nationalparker var det fler än 100 000 besökare (Fulufjället, Färnebofjärden, Tiveden, Store Mosse och Åsnen). Att nationalparkerna är uppskattade framgår också av att det är cirka 1,5 miljon besökare på parkernas webbsida (sverigesnationalparker.se).

Länsstyrelsen i Gotlands län har med utgångspunkt från besöksräkning i 24 naturreservat beräknat den totala mängden besökare i reservaten. I 158 statliga naturreservat på Gotland har man beräknat att antalet årliga besökare ligger mellan 1 och 1,4 miljoner.

Förutom besöksräkning så följer förvaltarna hur besökare påverkar områdenas naturvärden och andra besökares naturupplevelser. Överfulla parkeringar med

fler husbilar som långtidsparkerar, nedskräpning, slitage på leder och viss påverkan på naturvärden är exempel på utmaningar som förvaltarna har att arbeta med i de mest välbesökta områdena.

GRÄNSMARKERINGAR

Att naturreservatens gränser är tydligt utmärkta är en grundläggande förvaltningsåtgärd med syfte att ange var reservatets föreskrifter gäller och därmed bidra till att de följs. Trots att det läggs förhållandevis stora resurser på gränsmarkering anger mer än hälften av länsstyrelserna att resurserna inte räcker för att klara uppgiften och att det byggs upp framtida underhållsskulder. I områden där gränsmarkeringar försvunnit i brist på underhåll kan nya inmätningar behöva göras, vilket ger onödiga extrakostnader.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har redovisat att de markerat 189 kilometer gräns till en kostnad på cirka 1,4 mnkr. De anger att de ansvarar för drygt 3200 kilometer gräns varav drygt 1400 kilometer är i bra i skick, drygt 1200 kilometer behöver åtgärdas och mer än 500 kilometer saknar gränsmarkering.

Andra utmaningar förutom resursbristen kan vara som i Västerbottens län där de i dagsläget har ett 50-tal naturreservat som står i kö då länsstyrelsens inmättningsbehov är större än vad Skogsstyrelsen, som genomför arbetet, hinner med.

Goda exempel: Skötsel av skyddade områden

Foto: Anders Gustafsson

Kortrapport från reservatsförvaltning i Blekinge: "Vi tycker det är fint att få ge ett exempel på hur vårt vardagliga och ordinarie arbete med naturförvaltning väcker intresse. I oktober berättade vi om våra betande naturvårdshjältar som fick åka hem från öarna efter avslutad betessäsong. Som det kustlän vi är har vi många naturreservat som består av en eller flera öar. Precis som på fastlandet är bete en av de viktigaste åtgärderna för att bevara naturvärden och hålla landskapet öppet. Detta inlägg blev topp 3 under 2025 i våra sociala medier vad gäller engagemang – och alla var positiva!"

2.2.2 Stiftelsen Tyrestaskogen

Stiftelsen Tyrestaskogen är förvaltare av Tyresta nationalpark och Tyresta naturreservat. Stiftelsen får bidrag från Naturvårdsverket för skötsel av nationalparken och naturreservatet samt för naturum Nationalparkernas hus. En ersättning betalas också ut för förvaltningen av Naturvårdsverkets fastigheter. Vid sidan om medlen från Naturvårdsverket erhåller stiftelsen även finansiering från Haninge och Tyresö kommuner. Avkastning från stiftelsekapitalet används för verksamheten.

Tabell 21. Stiftelsen Tyrestaskogens användning av 1:3-medel, 2023–2025 (tkr).

Verksamhet	2023	2024	2025
Skötsel av skyddade områden	7 021	6 889	7 150
Fastighetsförvaltning	2 365	2 333	3 483
Naturumverksamhet	2 820	1 978	1 791
Friluftsliv, fjällsäkerhet och allemansrätt	1 006	0	0
Summa	13 212	11 200	12 424

På Tyresta gård i naturreservatet håller stiftelsen svenska lantraser, rödkulla, gutfår, gotlandsfår och nordsvensk häst. Djuren håller kulturlandskapet öppet vilket gynnar betesmarksfloran. De är också en viktig komponent vid visningsgården där besökare får möjlighet att uppleva hur ett aktivt jordbruk fungerar. Att arbeta med svenska lantraser bidrar till bevarandet av genetisk mångfald.

Naturum arrangerar slättergillen som en besökaraktivitet för att upprätthålla hävd av markerna.

Utanför naturum finns en ny utomhusutställning om Tyresta nationalpark. En uppdaterad nationalparksbroschyr med ny karta har tagits fram och kommer att tryckas i början av 2026.

2.2.3 Föreningen Laponiatjuottjudus

Föreningen Laponiatjuottjudus verksamhet omfattar flera delar som erhåller finansiering från 1:3-anslaget.

Tabell 22. Föreningen Laponiatjuottjudus användning av 1:3-medel, 2023–2025 (tkr).

Verksamhet	2023	2024	2025
Skötsel av skyddade områden	4 507	3 483	4 111
Naturumverksamhet	3 264	2 545	2 810
Fastighetsförvaltning	1 631	1 070	1 426
Vandringsleder	743	1 675	2 942
Våtmarksåtgärder	125	0	0
Summa	10 270	8 773	11 289

Underhåll av stugor i Padjelanta nationalpark har genomförts och ny spång har lagts på en del av Padjelantaleden. I Muddus nationalpark har självspridda plantor av den främmande arten contortatall bekämpats genom borttryckning, och ett fågeltorn har målats om. På grund av att anslagets storlek inte motsvarar förvaltningens kostnader så fortsätter underhållsskulden att byggas på och endast de mest akuta åtgärderna har kunnat prioriteras.

Samverkan med Länsstyrelsen i Norrbottens län när det gäller broar har utvecklats och kompetensen har stärkts så att montering och underhåll av hängbroar inte längre är helt beroende av externa entreprenörer.

En informationsinsats när det gäller nedskräpning längs med fjällederna har genomförts genom att ta fram en broschyr ”Vandra med vett och etikett”.

Mer information om det arbete föreningen Laponiatjuottjudus genomfört kan läsas i avsnitten om naturum respektive vandringsleder.

2.2.4 Inmätning av områdesskyddsgränser

Inmätning av områdesskyddsgränser (i huvudsak naturreservatsgränser) görs för att få korrekt och rättssäker redovisning av gränserna i naturvårdsregistret och i förlängningen även i fastighetsregistret. Gränserna stakas ut i terrängen och mäts in i fält. I de fall naturreservatsgränsen sammanfaller med eller går fram till en fastighetsgräns mäts också fastighetsgränsens gränspunkter in för att säkerställa att reservatet hamnar på rätt berörd fastighet. Inmätningar av fastighetsgränspunkter (som sammanfaller med reservatsgräns) levereras löpande till lantmäterimyndigheterna för att förbättra kvaliteten i den digitala registerkartan. Kostnader för inmätning kan bäras av endera 1:3- eller 1:14-anslaget.

Inmätning av områdesskyddsgränser har sedan 2017 utförts av Skogsstyrelsen. Under 2025 var förbrukade medel för inmätningens verksamhet på samma nivå som 2024 (tabell 23). Antalet inmätta objekt påverkas av objektens storlek och belägenhet. Under 2025 beställdes inmätning på 180 objekt och 330 inmätningssupdrag slutfördes under året (motsvarande siffror för 2024 var 265 beställda och 259 slutförda). Av de 122 statliga naturreservat som nybildades 2025 är cirka 37 % slutligt inmätta vilket är en något lägre andel än 2024. Av de totalt 5 432 statliga naturreservat som har beslutats till och med 2025 så är 3 554 slutligt inmätta (cirka 60 %) vilket är samma andel som 2024.

Tabell 23. Användning av medel för inmätning av områdesskyddsgränser, gällande både anslagen 1:3 och 1:14 2023–2025 (tkr).

	2023	2024	2025
Skogsstyrelsens inmätning (1:3-anslaget)	28 000	-	9 186
Skogsstyrelsens inmätning (1:14-anslaget)	-	29 979	20 814
Lantmäteriets inmätning (1:3-anslaget)	5	-	-
Summa	28 005	29 979	30 000

2.3 Restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker

Regeringen har för 2025 anvisat medel för en särskild satsning på åtgärder för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker med syftet att bevara och återställa biologisk mångfald i odlingslandskapet. Medlen fördelades dels till det nationella programmet för ersättning till restaurering och vissa skötselåtgärder i ängs- och betesmarker, dels till samma typ av åtgärder i Natura 2000-områden.

Medlen till Natura 2000-områden har använts till restaurering och skötsel av prioriterade livsmiljötyper där gott tillstånd inte har uppnåtts eller där åtgärder varit nödvändiga för att upprätthålla gott tillstånd.

Tabell 24. Användning av medel inom det nationella programmet för ersättning till restaurering och vissa skötselåtgärder i ängs- och betesmarker samt till restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker inom Natura 2000-områden (tkr).

Kostnadspost	Total förbrukning 2023*	Total förbrukning 2024	Total förbrukning 2025
Restaurering och skötsel av gräsmarker i Natura 2000-områden	0	**	12 582
Nationella ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker	12 785	15 435	25 923
<i>varav restaurering av betesmarker</i>	3 215	8 631	17 552
<i>varav restaurering av slätterängar</i>	943	1 153	986
<i>varav skötsel av hamlade träd</i>	1 630	1 531	314
<i>varav naturvårdsbränning</i>	731	305	0
<i>varav administration</i>	6 266	3 815	7 070
Övrigt	600	0	0
Summa	13 385	15 435	38 505

* År 2023 fördelades medlen till nationella ersättningsprogrammet som tillfälliga ersättningar eftersom förordningen för programmet ännu inte var fastställd.

** I vårandringsbudgeten 2024 tillförde regeringen 30 mnkr för att prioritera insatser i form av bland annat slätter och höbärgning i ängsmarker för att förhindra igenväxning av kulturlandskapet och för att bevara växt- och djurarter. Dessa medel fördelades lika mellan Åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper (ÅGP) och förvaltning av skyddade områden.

RESTAURERING OCH SKÖTSEL AV ÄNGSMARK, BETESMARK OCH LÖVTRÄD

Under 2025 har restaureringsåtgärder genomförts i 324 områden med en sammanlagd areal på 1293 hektar i 19 län, samt skötsel av 352 lövträd i sju län (tabell 25).

Tabell 25. Åtgärder (fördelade på åtgärds-kategorier) genomförda åren 2024 och 2025 inom nationella ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker.

Åtgärds-kategori	2024	2024 (antal områden)	2024 (antal län)	2025	2025 (antal områden)	2025 (antal län)
Restaurering av ängs- och betesmarker	523 ha	145	16	1 293 ha	324	19
<i>varav betesmark</i>	512 ha	136	15	1 274 ha	310	19
<i>varav ängar</i>	11 ha	9	5	19 ha	14	8
Restaurering och skötsel av träd	213 st	9	7	352 st	9	7
<i>varav restaureringshamling</i>	213 st	9	7	241 st	7	6
<i>varav hamling*</i>				111 st	2	1

I och med att förordningen endast varit i kraft sedan 2024 redovisas bara två år i tabellen.

* Åtgärden var den enda som utnyttjades av de nya åtgärder som beslutades 1 september 2025.⁴

Arealen restaurerade betesmarker 2025 ökade med 149 % medan kostnaden endast dubblerades. Slättermarksarealen ökade med 73 % och antalet åtgärdade träd

⁴ SFS 2025:834. I september 2025 beslutade regeringen om en ändring i förordning (SFS 2024:202) om statligt stöd för vissa åtgärder som syftar till att bevara eller återställa biologisk mångfald. Ändringen innebär att länsstyrelsen utöver ersättning för restaurering av ängs- och betesmarker och tidigare hamlade träd även får ge ersättning för återkommande hamling och nyhamling av lövträd och buskar, naturvårdsbränning av ljunghed och gräsmark samt myrs-lätter i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.

ökade med 65 % samtidigt som kostnaderna minskade. Den totala kostnaden för administration ökade, men per projekt minskade den med 14 % vilket också visar på högre effektivitet hos länsstyrelserna. Trots denna ökning lär takten behöva öka ytterligare i framtiden för att nå målen för hävdade gräsmarker med anledning av EU:s naturrestaureringsförordning och Sveriges kommande nationella naturrestaureringsplan.

Den genomsnittliga kostnaden för restaurering av ängs- och betesmarker var cirka 14 tkr per hektar. Den genomsnittliga arealen för restaurerad mark var cirka 4,0 hektar för betesmark och 1,3 hektar för ängsmark. Många typer av betesmarker har restaurerats, men störst areal fanns inom livsmiljötyperna trädklädda betesmarker (9070, 482 hektar) och silikatgräsmarker (6270, 338 hektar). Av slätterängarna fanns de största arealerna inom livsmiljötyperna slätterängar i låglandet (6510) och höglänta slätterängar (6520) med fem hektar vardera.

Den totala kostnaden för skötsel av träd var 314 tkr, det vill säga 892 kronor per restaurerat eller hamlat träd. Åtgärder har gjorts på träd av ett tiotal arter, men flest har gjorts på ask (101 träd), sälg (100 träd) och lönn (63 träd).

Goda exempel: Nationella ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker

Före restaurering.

Efter restaurering.

Foto: Länsstyrelsen i Kalmar län

Med ersättningen för restaurering av betesmarker har lantbrukaren själv restaurerat den här fina hagen under 2025. Betesmarken som är av livsmiljötypen silikatgräsmark finns i Träthult i Kalmar län. Före restaureringen var det tätt med träd och hög beskuggning. Efter röjning och averkning kan solstrålarna åter nå marken och det är en fin mosaik av buskar och träd.

Resultatet har blivit mycket bra och nu kan mångfalden frodas med en mängd hävdgynnade växtarter som gökärt, stor blåklocka, darrgräs, solvända, jungfrulin och gullviva.

BIDRAG FÖR RESTAURERING OCH SKÖTSEL AV ÄNGS- OCH BETESMARKER INOM NATURA 2000-OMRÅDEN

Av de län som har redovisat mer i detalj hur medlen använts har mest anslagsmedel använts till restaurering av trädklädd betesmark (9070) med röjning av igenväxningsvegetation, friställning av äldre träd och återupptagen hävd. Flera län har satt upp nya eller bytt ut gamla stängsel, bland annat för att möjliggöra efterbete på

slåttermark. I Västerbotten har länsstyrelsen använt medlen för att genomföra och återuppta slätter på fjällägenheterna Aivak och Ljusliden som ligger i väglöst land.

I databasen NNK ska livsmiljötyper och deras tillstånd i Natura 2000-områden registreras löpande av länsstyrelserna. Dock har ajourhållande legat efter under lång tid. Av de elva län som nämner NNK beskriver tre att åtgärderna har lett till ny tillståndsbedömning som ej registrerats. Ett län har korrigerat en felaktig klassning. Övriga sju anger att tillståndet ej förändrats eller att uppdateringsarbetet ligger efter respektive planeras 2026.

Goda exempel: Restaurering av ängs- och betesmarker inom Natura 2000-områden

Foto: Länsstyrelsen i Värmlands län

I naturreservatet Lurö skärgård restaurerade Länsstyrelsen i Värmlands län igenvuxna betesmarker på fyra öar för några år sedan. Området har sedan betats årligen och man har kunnat följa hur arter som är beroende av öppna, hävdade gräsmarker har återkommit. Nu, år 2025, kan man konstatera att växter som granspira och kattfot har ökat sin utbredning. Fågelarter som tofsvipa och rödbena har återkommit. Restaureringen gjordes inom ett LIFE-projekt, men nu bedrivs arbetet i samarbete med lokala entreprenörer, föreningen Luröskärgårdens Natur- och Kulturförening samt markägaren Gaperhults samfällighet. Området har också gjorts mer tillgängligt för besökare. Bilden visar fina naturbetesmarker och ett gammalt skärgårdstorp som står öppet som museum på ön Vithall.

2.4 Våtmarker

I detta avsnitt redogörs för medelsanvändningen inom arbetet med våtmarker åren 2023–2025. Resultat från åtgärdsarbetet redovisas med särskilt fokus på verksamhetsåret 2025.

Tabell 26. Användning av medel inom arbetet med våtmarker, 2023–2025 (tkr).

Kostnadspost	2023	2024	2025
LONA våtmark [ap.2]*	75 666	66 284	108 831
Restaurering i skyddade områden [ap.2]	76 675	102 724	127 844
Återvätning av torvmark (Skogsstyrelsen) [ap.2]	36 892	60 842	66 461
Restaurering av statligt ägda våtmarker (Fortifikationsverket och Fastighetsverket) [ap.2]	3 200	5 000	8 250
Övrigt (kunskap, information, samverkan m.m.) [ap.2]	14 657	18 930	26 218
Länsstyrelsernas arbete med våtmarker [ap.1]	19 878	18 513	17 494
Summa	226 968	272 294	355 098

* För en närmare beskrivning av anslagsposterna (ap.1 och ap.2), se avsnitt 2.1.

Naturvårdsverket bedriver ett omfattande arbete kring våtmarker. Regeringens budgetsatsningar de senaste åren har möjliggjort en uppskalning av restaureringsarbetet, fördjupat samverkan mellan myndigheter men också givit förutsättningar för utveckling av ny kunskap om hur restaureringsåtgärder bör utformas för att skapa så stor nytta som möjligt. Budgetsatsningarna har dessutom bidragit till målen i LULUCF-förordningen, art- och habitatdirektivet samt EU:s förordning för restaurering av natur.

2.4.1 Inledning om våtmarkssatsningen

Naturvårdsverket fortsätter att utveckla arbetssätt och processer för att säkerställa en långsiktig och storskalig restaurering av våtmarker. Regelbundna träffar med länsstyrelsernas våtmarkssamordnare och LONA-handläggare har fortsatt under 2025 för att stärka deras förmåga att planera, bedöma och genomföra våtmarksinsatser. Särskilda utbildningsinsatser har genomförts i form av fyra digitala tematréffar för länsstyrelsernas vattenhandläggare där frågor som rör markavvattning och våtmarker har diskuterats. Arbetssättet har varit behovsstyrt och träffarnas teman valts utifrån länsstyrelsernas önskemål.

Naturvårdsverket har startat upp ett treårigt samarbete med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) för att utveckla hydrologiska beräkningar för effektuppföljning av våtmarksåtgärder på vattenbrist/torka och översvämningar/flödesdämpning. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har fått fortsatt finansiering för grundvattenuppföljning. På uppdrag av Naturvårdsverket har man även uppdaterat sin databas Källarkivet⁵ där alla nu kända och beskrivna källor finns samlade i en och samma databas. Med hjälp av denna databas underlättas arbetet med att hitta och ta hänsyn till källor.

Naturvårdsverket samarbetar med länsstyrelserna, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och HaV för att utveckla miljöinformation om våtmarker.

⁵ <https://www.sgu.se/produkter-och-tjanster/geologiska-data/grundvatten--geologiska-data/kallor/>

Det pilotprojekt Naturvårdsverket startade upp 2024, för att undersöka om återvätning av brukad jordbruksmark kan vara en kostnadseffektiv åtgärd för att minska nettoutsläppen av växthusgaser, har fortsatt. Under 2025 har medverkande länsstyrelser fortsatt med detaljplanering och förberedelser för återvätning på ett antal utvalda platser i Skåne, Västra Götaland och Östergötland. Jordprover har tagits och utrustning för kontinuerlig mätning av grundvattennivåerna installerats för att kunna kvantifiera kolförrådet som fastställs genom planerade återvätningar. Värdering av aktuella marker genomfördes i slutet av året och erbjudande om att teckna avtal presenterades till berörda markägare.

SAMLAT RESULTAT FRÅN VÅTMARKSSATSNINGEN

Under 2025 har drygt 4 300 hektar våtmark restaurerats eller anlagts genom Naturvårdsverkets bidrag till skyddade områden och åtgärdsprogram för hotade arter, LONA våtmark, Skogsstyrelsen, SFV och Fortifikationsverket. Majoriteten av åtgärderna genomfördes med huvudsyftet att stärka den biologiska mångfalden (76 %). Av dessa syftade 33 % till att öka arealen eller bevarandestatusen hos våtmarkslivsmiljötyper och 43 % till att gynna arter, varav knappt hälften är rödlistade. Efter biologisk mångfald är minskad klimatpåverkan det vanligaste syftet man vill uppnå (20 %). Den sammanlagda klimatnyttan av de hydrologiska restaureringar som finansierats med Naturvårdsverkets bidrag motsvarar en utsläppsminskning på drygt 9 800 ton CO₂e. Totalt beräknas all våtmarksrestaurering som utförts med statliga medel 2025 ha bidragit med utsläppsminskningar på drygt 12 200 ton CO₂e vilket kan jämföras med drygt 10 100 ton 2024. Åtgärderna har förbättrat tillståndet för cirka 1 870 hektar livsmiljötyper. Förutom att minska utsläppen av växthusgaser och stärka den biologiska mångfalden har åtgärderna bidragit med flera andra viktiga nyttor, såsom främjande av rekreation, näringsretention och vattenbalansering.

Goda exempel: Våtmarkssatsningen

Foto: Länsstyrelsen i Skåne län

Med medel från våtmarkssatsningen genomför Länsstyrelsen i Skåne län en flerårig restaurering av ett igenväxt sanddynslandskap i Sandby backars naturreservat. Träd och stubbar har tagits bort. Våta svackor mellan dynerna har rensats för att få öppna vattensamlingar av olika storlek som varierar över året. Restaureringen gynnar ett stort antal arter beroende av ett öppet sandigt landskap med tillgång på sötvatten, som annars är sällsynt i området. I området finns bland annat livsmiljötypen sandstäpp med sandödlor, vildbin och sällsynta svamparter.

Arbetet sker i samverkan med Mälarhusens villaägarförening och den stiftelse som äger mark i området. Engagemanget i området är stort och stiftelsen har initierat ett arbete med att avverka tallar på egen mark och på privat fastighetsmark i dynlandskapet innanför området med dynvåtmarker, vilket lett till ett större område med öppna sanddyner. Restaureringarna har gett stor positiv inverkan på friluftslivet. Vyn ut mot havet har öppnats upp och man kan nu tydligt se och röra sig i det böljande landskapet.

2.4.2 Åtgärder för våtmarker i skyddade områden

Alla länsstyrelser har genomfört restaureringar eller nyanläggningar av våtmarker i skyddade områden även under 2025. Särskilt hotade livsmiljötyper och arter som är beroende av våtmark, är högre prioriterade. Liksom förra året kunde länsstyrelserna söka bidrag för aktuellt år och bemyndigande för de följande två åren, vilket har gjort det möjligt för flera län att satsa på större och mer komplicerade projekt som till exempel kräver noggranna utredningar, mer dialog med berörda och juridiska prövningar. Artlistan med ÅGP-arter, hotade arter och direktivsarter som är beroende av våtmarker och gynnas av våtmarksåtgärder som togs fram av SLU Artdatabanken 2024 har uppdaterats. Listan har använts för bedömning och prioritering av länsstyrelsernas våtmarksansökningar.

RESULTAT

Cirka 3150 hektar blev restaurerade under 2025 med medel från våtmarksbidraget för skyddade områden och ÅGP. Siffran inkluderar hydrologisk restaurering, anlagda våtmarker och vegetationsåtgärder för att motverka och förhindra igenväxning. Åtgärderna, som har varit spridda i stora delar av landet utom i fjällen, bidrar till att nå målen om gynnsam bevarandestatus för arter och livsmiljöer enligt EU:s naturrestaureringsförordning.

Hydrologisk restaurering har genomförts på 1160 hektar där pluggning eller igenläggning av diken fortsatt är den vanligaste åtgärden (1060 hektar) följt av borttagning av igenväxningsvegetation (830 hektar). Tillsammans med bete och slätter har vegetationsrestaureringar ökat i omfattning med flera hundra hektar jämfört med 2024 och uppgår till totalt 1925 hektar.

Igenväxning med träd och buskar är ett stort hot mot våtmarker. Flera av våtmarkernas livsmiljötyper behöver hävdas regelbundet för att inte växa igen eller förlora arter som gynnas av eller är beroende av hävd. Det gäller framför allt rikkärr men även andra livsmiljötyper som öppna mossar och kärr, aapamyrar och högmossar.

En ökad våtmarksbudget har skapat ett större utrymme för finansiering av skötselåtgärder än tidigare och bidrar på så sätt till att gott tillstånd uppnås och kan säkras långsiktigt. Många olika livsmiljötyper och arter har gynnats av de åtgärder som genomfördes under året. Arter som gynnats är bland annat kalkkärrsgrynsnäcka, större agatsnäcka, gulyxne som lever i rikkärr, brushane, rödspov och strandpipare som trivs på strandängar. Åtgärder i anlagda dammar och öppna vattensamlingar har gynnat klockgroda, lövgroda och lökgroda. I mellersta och södra Sverige görs mer arbete med att ta bort igenväxningsvegetation och återskapa hävdade livsmiljötyper än i norr. Åtgärder i småvatten för groddjur är vanligast längst i söder, där våra mest hotade grodor och paddor finns. Flera av åtgärderna kommer att bidra till att bevara några av Sveriges mest hotade arter som är beroende av fungerande våtmarker.

Under året har totalt 852 genomförda åtgärder registrerats i 26 olika livsmiljötyper. De livsmiljötyper som gynnats mest av åtgärderna är fuktängar (522 hektar), öppna mossar och kärr (448 hektar), skogsbevuxna myrar (212 hektar) och rikkärr (193 hektar). För många av åtgärderna finns ingen livsmiljö angiven i redovisningarna från länen. Behovet av att få kännedom om var livsmiljötyperna finns och deras status är dock stort. På Naturvårdsverket pågår därför ett arbete med att ta fram riktlinjer för bedömning av areal och status för livsmiljöerna inom Natura 2000-områden inför ett regeringsuppdrag som länsstyrelserna ska genomföra under 2026.

Goda exempel: Våtmarkssatsningen

Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län

I Dalarna har man restaurerat en myr i Gyllbergens naturreservat. Myren var påverkad av dikning och alldeles för torr innan åtgärderna påbörjades. Efter att diken lagts igen steg vattennivån utan att stora vattenspeglar skapades. Området är viktigt för friluftslivet och besökare kommer kunna följa resultatet av restaureringen vid vandring i reservatet. Restaureringen ger förutsättningar för både minskad avgång av växthusgaser och positiva effekter på växt- och djurlivet.

2.4.3 LONA våtmark

LONA våtmark ingår som en del i satsningen på våtmarker. Genom LONA-bidraget kan kommuner söka bidrag för att anlägga nya eller restaurera befintliga våtmarker. Även privata markägare och andra lokala aktörer kan initiera och driva våtmarksprojekt i samverkan med kommunen.

De övergripande syftena med LONA våtmark är flera. LONA-bidrag kan fås för att restaurera eller anlägga våtmarker i syfte att stärka landskapets egen förmåga att hålla kvar och balansera vattenflöden, eller öka tillskottet till grundvattnet. Medel kan också ges till projekt som kan leda till en minskning av växthusgasutsläpp från dikade torvmarker, eller våtmarker som gynnar den biologiska mångfalden och våtmarker som åstadkommer anpassningar till ett förändrat klimat. Vissa våtmarker kan resultera i förbättrad vattenhushållning och flödesutjämning, vilket ger skydd mot översvämning. Andra projekt kan handla om klimatanpassning, exempelvis genom att försvåra bränders framkomst. Våtmarker har många funktioner som stärker den gröna infrastrukturen och bidrar till viktiga ekosystemtjänster.

De flesta våtmarksprojekten inom LONA är fleråriga och består av flera åtgärder. Delar av denna återrapportering bygger därför på både pågående och avslutade åtgärder och projekt.

RESULTAT

Totalt har knappt 630 hektar våtmark restaurerats eller anlagts med finansiering från LONA våtmark. Merparten består av hydrologisk restaurering (cirka 500 hektar). Våtmark har anlagts på drygt 100 hektar. Flest åtgärder har genomförts med biologisk mångfald som huvudsyfte (46 %), varav 25 % med fokus på arter och 21 % på att öka arealen eller bevarandestatusen hos våtmarkslivsmiljöer. Restaurering på cirka 60 hektar har gynnat specifika livsmiljötyper, främst öppna mossar och kärr. Åtgärder har även genomförts för att minska klimatpåverkan (34 %), öka tillgång till naturupplevelser och rekreation (6 %), minska risk för översvämning (5 %), öka grundvattenbildning (4 %) och förbättra vattenkvalitet (4 %).

Tabell 27. Naturvårdsverkets beslut om fördelade medel (mnkr) och antal beviljade projekt till länsstyrelserna inom LONA våtmark, 2023–2025.

	2023	2024	2025
Beslut om medel för respektive år	80	97	152
Antal beviljade projekt	97	134	196

Källa: Naturvårdsverkets huvudbok samt LONA-tjänsten.

Uttag 2026-02-26 och 2026-02-27. De medel som beslutas om varje år ska även täcka tidigare beviljade projekt som har utbetalningar (beställningsbemyndiganden) innevarande år. 2024 års siffra över antal beviljade projekt stämmer inte helt överens med tidigare redovisade siffror för dessa år, då vissa korrigeringar gjorts. Notera också att förbrukningen av medel angiven i tabell 26, skiljer sig från tilldelade medel.

Sedan starten av LONA våtmark (2018) har 1602 åtgärder avslutats, varav 828 under perioden 2023–2025. Det kan ta flera år från det att ett projekt beviljats till att åtgärderna avslutats, vilket också kan innebära en fördröjning till dess att resultaten redovisas. Många av de våtmarksprojekt som påbörjats sedan 2018 pågår fortfarande. Ungefär hälften av alla våtmarksprojekt inom LONA handlar om förstudier eller framtagande av kunskapsunderlag. Dessa omfattar exempelvis projekteringar, juridiska prövningar och analyser om möjliga platser att anlägga våtmarker på.

Tabell 28. De tio vanligaste åtgärdstyperna inom LONA våtmark, 2023–2025.

Åtgärdstyp	Antal avslutade åtgärder			Antal pågående åtgärder
	2023	2024	2025	
Ta fram plan för genomförande av åtgärder och skötsel	100	68	70	177
Skapa dammar/småvatten/våtmark	75	77	67	196
Projektledning och administration	38	25	27	79
Genomföra prövningar enligt t.ex. miljöbalken	13	12	16	37
Borttagning av vegetation (t.ex. röjning/fräsning)	8	13	15	47
Igenläggning och/eller dämning av diken	9	11	8	93
Övriga biotopförbättrande åtgärder	9	6	9	38
Övrig hydrologisk restaurering	7	14	2	38
Inventering	4	2	4	11
Informationstavla/skylt	3	3	3	12
Övriga åtgärder	35	45	30	129

Källa: LONA-tjänsten.

Uttag 2026-02-26. LONA-projekt innehåller ofta många olika åtgärder. Tabellen visar fördelningen både av avslutade och pågående åtgärder inom olika kategorier.

2.4.4 Återvätning av torvmarker

Skogsstyrelsens arbete med återvätning har som huvudsyfte att minska avgång av växthusgaser från våtmarksområden som utdikats för att brukas som skogs- eller jordbruksmark. Av de 85 mnkr som Skogsstyrelsen fick i bidrag förbrukades 66,5 mnkr.

Under 2025 har Skogsstyrelsen fortsatt att utveckla arbetssätt och processer för att kunna genomföra flera återvätningar. Myndigheten har under året reviderat sin ersättningsmodell vilket innebär att skogsägare i genomsnitt nu kommer att få 50 % högre ersättning vid återvätning. Skogsstyrelsen har fortsatt att utveckla sina återvätningsteam och deras arbetssätt. Bland annat testar man nu ett arbetssätt där enskilda återvätningsplanerare får fördjupa sig i vissa arbetsmoment och inom det momentet fungera som expertstöd till sina teamkollegor. En nationell återvätningskonferens har även genomförts där erfarenheter och kunskap har kunnat delas, och utveckling av verksamheten diskuteras.

RESULTAT

Under året har 37 grupprådgivningsträffar med 830 deltagare anordnats och över 2000 brev skickats ut till markägare med lämplig mark. Under 2025 har sammanlagt 105 avtal skrivits på cirka 390 hektar. Detta är en minskning jämfört med 2024 då avtal på totalt 490 hektar skrevs. Minskningen tros till stor del bero på att markägare erbjudits att vänta med att teckna avtal tills de nya ersättningsnivåerna började gälla den 1 januari 2026. Totalt har cirka 1300 hektar avtalats sedan 2021. Ärenden motsvarande 230 hektar har förberetts under hösten där merparten sannolikt kommer att undertecknas i inledningen av 2026.

Totalt har cirka 440 hektar dikespluggats under 2025 vilket är en stor ökning jämfört med 176 hektar föregående år. Genomförda dikespluggningar 2025 beräknas resultera i en årlig utsläppsminskning på 3070 ton CO₂e.

2.5 Lokal naturvårdssatsning (LONA)

Den lokala naturvårdssatsningen (LONA) har funnits i många år och ger kommuner möjlighet att söka bidrag för att genomföra projekt till nytta för naturvård, friluftsliv och folkhälsa. Under 2025 har det fördelats medel till LONA våtmark som redovisas i avsnitt 2.4.3. Programmet som kallas LONA ordinarie pausas för närvarande för nya projekt som en prioritering i det rådande budgetläget.

Inom LONA ordinarie har bidraget kunnat uppgå till 50 % av projektkostnaderna. År 2025 förbrukades cirka 8,5 mnkr i ordinarie LONA-projekt men inga nya projekt startade. Endast redan pågående projekt och åtgärder slutförs. Under år 2025 avslutades 206 åtgärder inom LONA ordinarie, en minskning med 67 % jämfört med 2024.

Tabell 29. LONA ordinarie under perioden 2023–2025 (tkr).

	2023	2024	2025
Förbrukade medel för projekt	24 471	18 964	8 512
Antal beviljade projekt	50	0	0
Antal åtgärder som genomförts/genomförs i ovanstående projekt	153	0	0
Antal kommuner som beviljats bidrag från LONA ordinarie	42	0	0

Källa: LONA-tjänsten, uttag 2026-02-26, samt länsstyrelsernas redovisning. Förbrukade medel avser endast medelsanvändning inom projekt. Den totala förbrukningen av medel, inklusive länsstyrelsernas administrationskostnader, redovisas i tabell 16. Tabellen inkluderar även projekt som beviljades före 2023. Här finns information om samtliga LONA-projekt.⁶

Under perioden 2023–2025 genomfördes totalt 1 759 åtgärder inom LONA ordinarie. Exempel på genomförda åtgärder och antalet avslutade åtgärder inom olika åtgärds-kategorier mellan 2023 och 2025 redovisas i tabell 30. Effekter som LONA ger för naturvård och friluftsliv i Sverige finns beskrivet i en utvärdering på Naturvårds-verkets hemsida.⁷

Tabell 30. Antalet avslutade åtgärder inom LONA ordinarie fördelade på olika åtgärds-kategorier, 2023–2025.

Åtgärds-kategori	2023	2024	2025
Framtagande av planeringsunderlag för friluftsliv eller naturvård	113	84	39
Informationsinsatser	260	187	53
Inventeringar och annan kunskapsuppbyggnad	140	110	27
Åtgärder för att bilda natur- eller kulturresevat	16	27	4
Restaurering och skötsel av natur	190	85	30
Åtgärder för friluftsliv	216	125	53
Totalt	935	618	206

Källa: LONA-tjänsten, uttag 2026-02-26. LONA-projekt innehåller ofta många olika åtgärder. Tabellen visar fördelningen av avslutade åtgärder inom olika kategorier. Projekten behöver inte vara avslutade för att åtgärden är avslutad. Tabellen inkluderar även projekt som beviljades före 2023. 2023 och 2024 års siffror stämmer inte helt överens med tidigare redovisade siffror för dessa år, då vissa korrigeringar gjorts.

⁶ LONA-tjänsten. <https://lona.naturvardsverket.se/>

⁷ Naturvårdsverket (2021). Rapport 7018 – Den lokala naturvårdssatsningens (LONA) bidrag till insatser kring naturvård och friluftsliv i Sverige. <https://www.naturvardsverket.se/publikationer/7000/978-91-620-7018-2/>

Många LONA-projekt har koppling till friluftsliv. Under perioden 2023–2025 har dessa bland annat bidragit till framtagande av 142 informationsskyltar, 91 vandringsleder/stigar och 31 rastplatser/grillplatser. Dessutom har det tagits fram 42 grönstrukturplaner, grönplaner och friluftplaner. Under perioden avslutades också 26 åtgärder med fokus på tillgänglighetsanpassning för äldre och personer med funktionsnedsättning.

Mellan 2020 och 2022 genomfördes vidare en satsning på vilda pollinatörer och pollinering och då fanns ett stödprogram som benämndes ”LONA pollinering”. 32 av de totalt 310 pollineringsprojekt som beviljades under satsningen pågår fortfarande. Från och med 2023 ingår dessa i LONA ordinarie.

2.6 Åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper (ÅGP)

Arbetet inom åtgärdsprogrammen för hotade arter och livsmiljötyper (ÅGP) fokuserar på att bevara de arter och livsmiljötyper som är särskilt hotade i Sverige. I arbetet ingår att identifiera och genomföra viktiga åtgärder utifrån arternas habitatkrav. Genom arbetet med ÅGP har artperspektivet fått en tydlig tillämpning i naturvårdsarbetet. Cirka 43 åtgärdsprogram omfattar arter och livsmiljötyper som är prioriterade i EU:s naturvårdsdirektiv.

I början av 2025 fanns 129 gällande åtgärdsprogram. Under året avslutades åtgärdsprogrammet för jordstjärnstryffel eftersom programmet i sin nuvarande form inte längre har en roll för artens bevarande.

Tabell 31. Åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper, 2023–2025.

	2023	2024	2025
Antal gällande, fastställda program i början av året	131	130	129
Antal nya fastställda program under året	0	0	0
Antal fastställda programredovisningar	13	13	13
Antal uppdaterade åtgärdstabeller	6	9	9
Antal avslutade program under året	1	1	1

Källa: Länsstyrelsernas redovisning samt förteckning över gällande åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper.

För fjällrävarna var 2025 ett mellanår. Beräkningar baserade på en populationsmodell visar att den fennoskandiska populationen nu består av 526 vuxna individer, jämfört med förra årets siffra på 582 vuxna. Totalt föddes 97 fjällrävskullar, varav 56 i Sverige, 38 i Norge och 3 i Finland.

Den svenska fjällgåspopulationen bedöms under 2025 vara stabil till svagt ökande, men med tydliga variationer i häckningsframgång mellan åren. Populationen uppskattades uppgå till omkring 155 individer under hösten 2025. I avelsanläggningarna kläcktes 45 fjällgäss. Av de 43 överlevande sattes 27 ut, medan resterande sparades för framtida utsättningar eller rekrytering till avelsbesättning. Dessutom sattes sju stycken gäss födda 2024 ut tillsammans med årets ungar, vilket gav totalt 34 utsatta fjällgäss.

Sedan ängshökarna på Öland för cirka tio år sedan nästan helt övergått till att häcka i åkermark har Länsstyrelsen i Kalmar län lagt om arbetet med arten.

Med hjälp av ett nätverk av volontärer kan bon stängslas in för att skydda dem vid vallskörd. Länsstyrelsen började skydda bon i liten skala 2016 och har successivt ökat insatserna. Antalet flygga ungar har därefter ökat från 12 till 102 stycken 2025. En hög andel av de flygga ungarna kommer från skyddade bon. Arbetet har varit möjligt tack vare volontärer och extra finansiering från Jordbruksverket.

Genom arbete med uppfödning och återintroduktion som påbörjades 2017 har en av Sveriges mest sällsynta skalbaggar, större ekbock, åter förekommer på fastlandet. Tidigare fanns arten enbart i Halltorps hage på Öland. Under 2024 bekräftades kläckhål i Blekinge län, och arten har sedan 2023 bekräftad kläckning på fastlandet i Kalmar län. Under 2025 hittades kläckhål i flera nya träd.

Läget för flera hotade fjärilsarter är fortsatt allvarligt och åtgärdsbehovet stort. För mnemosynefjärilen gjordes inga observationer under 2024 eller 2025 i Blekinge, vilket kan innebära att arten försvunnit från länet och även från kontinental biogeografisk region. Arten finns kvar i boreal region på ett fåtal platser i Uppsala och Stockholms län samt en väletablerad population i Västernorrlands län.

Länsstyrelserna redovisar årligen hur mycket av bidragen som används inom varje åtgärdsprogram för dialog och samverkan, aktiva åtgärder, datainsamling och analyser samt hur mycket som läggs på den övergripande koordineringen av ÅGP-arbetet. Länsstyrelsernas kostnader de senaste tre åren redovisas i tabell 32. Under 2025 förbrukades cirka 40,5 mnkr inom länsstyrelsernas arbete med ÅGP. Utöver det har cirka 0,55 mnkr använts för bidrag till Naturskyddsföreningen för arbetet med projekt vitryggig hackspett samt 0,45 mnkr till Svenska Jägareförbundet för projekt Fjällgås.

Tabell 32. Länsstyrelsernas förbrukning av medel för arbetet med åtgärdsprogram, 2023–2025 (tkr).

	2023	2024	2025
Dialog och samverkan, övergripande koordinering	23 974	19 745	18 701
Aktiva åtgärder	15 191	15 656	15 251
Datainsamling och analyser	7 914	6 886	6 590
Summa	47 079	42 287	40 542

Källa: Länsstyrelsernas redovisningar.

Länsstyrelsernas samverkan är en viktig del av arbetet med åtgärdsprogrammen. Den innefattar både den interna samverkan med förvaltare av skyddade områden, områdesskydd samt invasiva främmande arter och den externa samverkan med markägare, kommuner, andra myndigheter, universitet och ideella organisationer. Flera externa aktörer har under 2025 genomfört åtgärder i samverkan med länsstyrelserna. Arbetet med datainsamling och uppföljning sker i samverkan med bland annat biogeografisk uppföljning och regional miljöövervakning. Ideell miljöövervakning, som till exempel Floraväxteriet, är en viktig del av uppföljningen av kärlväxtarter och bidrar med fynduppgifter till Artportalen. SLU Artdatabankens organismgruppsansvariga fungerar som ett viktigt kunskapsstöd i ÅGP-arbetet och har under 2025 bistått med expertstöd och underlag för genomförande av åtgärdsprogrammen.

Goda exempel: Åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper

Foto: S-Å Berglind

I Värmlands län har man gjort åtgärder för att hjälpa den sällsynta sandödlan. Igenväxta lokaler har restaurerats för att åter bli lämpliga livsmiljöer för ödlorna. Åtgärderna har gett resultat och antalet sandödlor har blivit fler. I projektet ingår också ett samarbete med Lunds universitet kring ödlornas genetik för att få bättre förståelse för om det finns problem med inavel i de små populationer som finns kvar.

Goda exempel: Åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper

Foto: Olle Molander

I Västra Götalands län har man samarbetat med Botaniska trädgården i Göteborg kring uppförökning av "ÅGP-växter" som martorn, ostronört, drakblomma och mosippa. Martorn har nu flera utplanterade populationer som börjar frösa sig och därmed klarar sig själva.

På Kosteröarna finns länets största populationer av martorn. De två största lokalerna hyser vardera kring 1700 plantor enligt 2025 års inventering vilket är en fördubbling senaste tio åren och en tredubbling på 15 år. Klimatet gynnar arten, men insatser som anpassning av bete, bekämpning av vresros och styrning av slitage från besökare har också gett effekt.

2.7 LIFE-projekt

EU:s miljöfond LIFE bidrar med betydande belopp till naturvårdsåtgärder inom delprogrammet *Natur och Biologisk mångfald*, framför allt i Natura 2000-områden. Naturvårdsverket är nationell kontaktpunkt för LIFE-programmet och erbjuder stöd i form av information och vägledning till dem som vill söka LIFE-medel. I syfte att uppmuntra länsstyrelser att söka LIFE-medel för att genomföra åtgärder som bidrar till Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas uppdrag, kan de som är

intresserade söka bidrag från Naturvårdsverket för att skriva en ansökan. Naturvårdsverket medfinansierar i många fall en del av projektkostnaderna för LIFE-projekt. Det är ett sätt att växla upp 1:3-anslaget och genomföra prioriterade åtgärder som behövs för att klara kraven enligt naturvårdsdirektiven och förordningen om restaurering av natur.

SKRIVARSTÖD OCH BEVILJADE ANSÖKNINGAR TILL EU 2025

Inget projekt beviljades skribarstöd 2025.

Ett standardprojekt (projektform SAP), Heath LIFE, beviljades projektfinansiering från EU 2025 och kommer även att medfinansieras av Naturvårdsverket. Heath LIFE ska fokusera på restaurering av artrika ljunghedar och andra hedmiljöer listade i art- och habitatdirektivet och kommer att pågå 2026–2033. Länsstyrelsen i Skåne län koordinerar projektet och fick skribarstöd av Naturvårdsverket 2024 för att ta fram en ansökan. I projektet deltar Länsstyrelsen i Skåne län samt fyra andra länsstyrelser i södra Sverige, Stiftelsen Skånska landskap, Väst kuststiftelsen, Varbergs kommun, Lunds universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och Naturvårdsverket.

PÅGÅENDE LIFE-PROJEKT 2025

Sammanlagt pågick sju LIFE-projekt där Naturvårdsverket var medfinansierare under året, inklusive ett förberedande projekt som Naturvårdsverket koordinerar.⁸

AVSLUTADE LIFE-PROJEKT 2025

Under året avslutades LIFE-projektet GRIP on LIFE-IP⁹ där Naturvårdsverket varit medfinansierare och projektdeltagare. I projektet arbetade Skogsstyrelsen och totalt 16 partners med att förbättra vatten- och våtmarksmiljöer i skogslandskapet. Projektets övergripande mål var att bidra till genomförandet av Sveriges prioriterade åtgärdsplan för Natura 2000 (PAF) och att stärka grön infrastruktur. Arbetet omfattade bland annat restaureringsinsatser, utveckling av nya metoder för restaurering av vattendrag och våtmarker, förbättrad samverkan samt kommunikationsinsatser genom till exempel demonstrationsområden runt om i landet och lansering av nya utbildningsmaterial och webbplatser.

⁸ Projektet LIFE SETASNaP där Naturvårdsverket medfinansierar det egna arbetet och del av Skogsstyrelsens arbete från 1:3-anslaget. För mer info om projektet, se Naturvårdsverkets årsredovisning 2025 och denna webbsida: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/projects-details/43252405/101212675/LIFE2027>

⁹ GRIP on LIFE-IP: Using functional water & wetland ecosystems and their services as a model for improving green infrastructure and implementing PAF in Sweden. <https://www.skogsstyrelsen.se/griponlife>

Tabell 33. Pågående LIFE-projekt som Naturvårdsverket medfinansierar från 1:3-anslaget samt utbetalda 1:3-medel, 2023–2025 (tkr).

Projekt	Beskrivning	Projekt-period	Total budget hela projektet (tkr)	Bidrag från EU (tkr av total budget)	NV med-finansiering (tkr) av total budget*	Utbetalt 2023 (tkr)	Utbetalt 2024 (tkr)	Utbetalt 2025 (tkr)
GRIP on LIFE-IP (LIFE16IPE/SE/000009)	Implementera PAF** för Natura 2000 med funktionella vatten- och våtmarks-ekosystem som modell	2017–2025	180 160	104 866	36 043	0	5 700	1 207
LIFE RestoRED (LIFE19NAT/SE/000172)	Restaurering av hävdberoende gräsmarker i Natura 2000-områden	2021–2027	157 371	94 423	47 211	0	6 750	9 600
Life2Taiga (LIFE21-NAT-SE-Life2Taiga/101074359)	Naturvårdsbränning i västlig taiga och andra brandberoende skogslivsmiljötyper i Natura 2000-områden	2022–2028	253 706	169 983	48 435	7 700	7 900	10 000
TRIWA LIFE (LIFE21-NAT-SE-TRIWA-LIFE/101074158)	Restaurering av vattendrag i Torneälvens biflöden	2023–2030	231 111	138 666	909	134	134	134
Improve Aquatic LIFE (LIFE23-NAT-SE-Improve-Aquatic-LIFE/101148230)	Restaurering av vattendrag, sjöar, svämmiljöer, våtmarker och kustmiljöer	2024–2031	368 121	220 873	30 660	-	1 215	2 407
LIFE's a Beech (LIFE23-NAT-SE-LIFE's-a-Beech/101147924)	Restaurering av bokdominerad ädellövskog	2025–2030	81 362	48 817	17 557	-	-	3 041
LIFE SETASNaP (LIFE24-TAE-SE-LIFE SETASNaP/101212675)	Förberedande projekt inför en SNaP-ansökan	2025–2027	1 358	757	360***	-	-	-
Totalt för dessa projekt			1 273 188	778 386	181 176	7 834	21 699	26 389

Beloppen avseende budget, bidrag och medfinansiering har omräknats från Euro till SEK utifrån Riksbankens växelkurs 2025-12-30 (EUR/SEK 10,818).

* Inkluderar kostnader för Naturvårdsverkets projektdeltagande.

** Prioriterad åtgärdsplan för Natura 2000 år 2021–2027 (Prioritised Action Framework for Natura 2000).

*** Inkluderar även medfinansiering till Skogsstyrelsen.

Värdet noll (0) i tabellen innebär att projektet varit aktivt men att det inte erhållit medel från Naturvårdsverket det året. Tom ruta (-) innebär att projektet varit inaktivt (antingen avslutat eller ännu ej uppstartat).

Goda exempel: LIFE

Foto: Länsstyrelsen i Västerbottens län

Med finansiering från projektet Life2Taiga har Länsstyrelsen i Västerbottens län genomfört en naturvårdsbränning på cirka 17 hektar i naturreservatet Lilla Stutvattnet. I området växer flerhundraåriga tallar med spår från flera tidigare bränder. Syftet med bränningen var att bevara de strukturer och livsmiljöer som bidrar till områdets höga biologiska mångfald. Bränningen har lett till att en stor andel av områdets granar har dött och att markskiktet har tunnats ut. Den stora merparten av de äldre naturvårdestallarna har överlevt samtidigt som flertalet av de yngre tallarna på sikt kommer bilda brandljud och kvalitéter som gynnar ett stort antal arter på längre sikt. Life2Taiga är ett bra exempel på hur ett EU-projekt kan växla upp skötselmedlen från 1:3-anslaget så att åtgärder som är högt prioriterade kan genomföras i större omfattning.

2.8 Invasiva främmande arter (IAS)

En särskild satsning på arbetet med invasiva främmande arter inom ramen för 1:3-anslaget innebär bland annat att bidragsmedel kunde fördelas till länsstyrelserna för åtgärder mot invasiva främmande landväxter åren 2024 och 2025. Denna möjlighet saknades 2023 då åtgärdsarbetet på länsstyrelsen i stort blev satt på paus. Åtgärder mot IAS genomförs av länsstyrelserna även inom ramen för generell skötsel av skyddade områden (tabell 19), samt inom projekt finansierade av LONA och ÅGP.

Tabell 34. Förbrukade medel inom arbetet med invasiva främmande arter, 2023–2025 (tkr).

	2023	2024	2025
Svenska Jägareförbundet – invasiva arter [ap.2]*	15 757	17 470	19 460
Bidrag till länsstyrelser, förbrukat [ap.2]	688**	12 055	15 127
Nationellt väglednings- och utvecklingsarbete [ap.2]	4 620	8 848	5 511
Länsstyrelsernas arbete med invasiva främmande arter [ap.1]	21 297	17 949	19 436
Totalt	42 361	56 322	59 534

Källa: Länsstyrelsens redovisning samt Naturvårdsverkets huvudbok (Agresso). Mindre justeringar jämfört med föregående års återrapportering.

* För en närmare beskrivning av anslagsposterna (ap.1 och ap.2), se avsnitt 2.1.

** Förbrukning av kvarvarande medel från tidigare år.

RESULTAT

Naturvårdsverket har utvecklat webbsidor med vägledning om IAS för att ge aktuell information och hundratals frågor har besvarats genom kundtjänst. Fyra nyhetsbrev om arbetet med invasiva främmande arter skickas årligen ut till närmare 2500 prenumeranter. Naturvårdsverket har tillsammans med HaV under året lämnat in rapportering till EU om hur förekomsten ser ut och hanteringen går till med arterna på EU:s förteckning över invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Denna rapportering ska göras vart sjätte år i enlighet med EU-förordningen om IAS. I rapporteringen ingick även att lämna in en uppdaterad handlingsplan mot spridningsvägar, samt information om utformningen av nationella system för övervakning, offentlig (gräns-)kontroll, tillstånd för forskning och tillsyn av dessa och genomfört informationsarbete.

Länsstyrelserna har genomfört över 850 bekämpningsåtgärder mot invasiva främmande växtarter under 2025. Fokus har varit att bekämpa arter som ingår i EU:s förteckning: jättebalsamin (totalt 296 åtgärder redovisade), gul skunkkalla (151), jätteloka (61), parkslide/jätteslide/hybridslide (20), tromsöloka (5), japansk traddödare (2), bredloka (2) och sidenört (1). Länsstyrelserna har även med medel från samma anslag utfört åtgärder mot icke EU-arter av nationell betydelse: vresros (101 åtgärder redovisade), blomsterlupin (86), kanadensiskt gullris (32), strandkotula (11) och spärroxbär (10). Enstaka åtgärder har genomförts mot 25 andra invasiva främmande arter, exempelvis snöbär, robinia, harris, spireor och parksallat.

Projektet *Svenska Jägareförbundet – invasiva arter* har inom uppdraget om bekämpning av invasiva arter under året oskadliggjort elva mårdhundar. Även om enstaka individer fortfarande vandrar in i svenska Tornedalen från Finland bedömer man att artens förekomst i landet är under kontroll och att man med nuvarande insatsnivå kan förhindra etablering och vidare spridning i Sverige. Bisam fortsätter att minska i områden söder om Höga Kusten vilket reflekteras i antal individer som oskadliggjorts inom ramen för projektet (2020: 86, 2021: 36, 2022: 11, 2023: 8, 2024: 7 och 2025: 3). Projektet har även genomfört åtgärder mot nilgås (1), vattensköldpaddor (20), stenmård (21) och mot sjögroda på en lokal. Mink övervakas och bekämpas på Holmöarna i Västerbotten, som man för närvarande bedömer är tömd på mink. Mink har även bekämpats på några fågelrika delar av kusten i Stockholms och Kalmar län.

Goda exempel: Invasiva främmande arter

Foto: Peter Dalin

I Hallands län har man för sjätte året i rad bekämpat den invasiva arten parkslide i Hökafältets naturreservat. Arten är svårbekämpad och man har testat en mängd olika metoder: röjning, bortgrävning, övertäckning, hetvatten, glyfosat och handplockning var fjortonde dag under växtperioden. Bekämpningen har lyckats bra och nästan hela beståndet är borta. Genom den här typen av försök bidrar man till en kunskapsuppbyggnad som även kan hjälpa andra.

2.9 Fastighetsförvaltning

I det här kapitlet redovisas vilka medel som använts för förvaltningen av Naturvårdsverkets fastigheter med tillhörande byggnader och anläggningar.

Tabell 35. Erlagd ersättning för fastighetsförvaltning, 2023–2025 (tkr).

	Total förbrukning 2023	Total förbrukning 2024	Total förbrukning 2025
Investeringar i anläggningstillgångar (mer betydande upprustningsarbete)	41 412	14 009	10 750
Uppdragsmedel till förvaltare	22 930	19 173	23 037
Fastighetsschablon	55 220	33 258	47 158
Övriga fastighetskostnader	6 791	3 581	7 216
Summa	126 352	70 020	88 160

Källa: Tabellen innehåller uppgifter från Naturvårdsverkets huvudbok i kombination med uppgifter ur Stiftelsen Tyrestaskogens och föreningen Laponiatjuottjudus rapportering. Mindre justeringar jämfört med föregående års rapportering.

Naturvårdsverket äger cirka 1,6 miljoner hektar mark och 170 000 hektar vatten spridd över hela landet. Fastighetsbeståndet består i huvudsak av skyddade områden såsom nationalparker och naturreservat med höga naturvärden.

På fastigheterna finns cirka 1600 byggnader och 350 anläggningar. Dessa byggnader stödjer till stor del arbetet med naturvård och friluftsliv. I beståndet finns 17 naturum som fungerar som en ”port till naturen” genom att inspirera till besök i skyddade områden samt till att öka kunskapen om och förståelsen för natur, djurliv, geologi och kulturhistoria. Vägar, parkeringar, dass och raststugor stödjer det rörliga friluftslivet och finns i många av de skyddade områden. För att stödja naturvårdsskötseln äger Naturvårdsverket ligghallar och andra byggnader för betesdjur. I beståndet finns även ett flertal byggnader som kan användas för övernattnig. Det finns även byggnader för personal som arbetar med skyddad natur.

Naturvårdsverket har under året arbetat med försäljningar av byggnader och fastigheter som inte behövs i verksamheten i enlighet med förordningen (1996:1190) om överlåtelse av statens fasta egendom med mera. Under 2025 genomfördes försäljning eller överlåtelse till annan statlig myndighet av sju fastigheter.

Naturvårdsverkets arbete med fastighetsförvaltningen styrs av förordning (1993:527) om förvaltning av statliga fastigheter och här skiljer vi på åtgärder av löpande karaktär, fastighetsförvaltning, samt investeringar. Arbetsuppgifterna genomförs till stora delar på regional nivå genom uppdragsavtal.

2.9.1 Fastighetsförvaltning

Den löpande förvaltningen av Naturvårdsverkets fastigheter omfattar ekonomisk, juridisk och teknisk förvaltning. Arbetet utförs i huvudsak regionalt, genom uppdragsavtal om viss fastighetsförvaltning med länsstyrelserna, Stiftelsen Tyresta-skogen och föreningen Laponiatjuottjudus.

Den ekonomiska förvaltningen omfattar löpande hantering av in- och utbetalningar i samband med drift och underhåll av byggnader och anläggningar, arrenden, hyror och nyttjanderätter, budgetering, redovisning med mera.

Inom den juridiska delen företräder uppdragstagarna Naturvårdsverket, bland annat genom att hantera arrendeavtal och nyttjanderätter. För vissa uppgifter krävs dock Naturvårdsverkets godkännande. Naturvårdsverket stöttar uppdragstagarnas arbete med upplåtelser med framtagande av mallar och stöd vid mer komplicerade upplåtelser. Uppdragstagarna hanterar cirka 4 900 upplåtelser på Naturvårdsverkets fastigheter, där upplåtelser för jakt är den största kategorin. Den tekniska förvaltningen innebär att uppdragstagaren ansvarar för drift och underhåll av byggnader och anläggningar. Många av Naturvårdsverkets byggnader är av enklare slag som varken har indraget vatten och avlopp eller el. I beståndet finns dock även byggnader, såsom naturum som har tekniskt komplicerade system som kräver hög teknisk kompetens.

Under 2025 lämnade Naturvårdsverket en ersättning på cirka 23 mnkr till uppdragstagarna för hanteringen av de administrativa, ekonomiska och juridiska delarna av arbetet. För den del av fastighetsförvaltningen där det ingår löpande drift och service, underhåll och reparationer fördelades cirka 47,2 mnkr. Ersättningsnivåerna utgår från bedömd omfattning för respektive uppdragstagare. Utöver de medel som betalas ut till uppdragstagarna har Naturvårdsverket haft en kostnad på 7,2 mnkr för Naturvårdsverkets fastigheter. Dessa utgifter består av kostnader för vägar, domstolsprocesser och andra övergripande kostnader kopplade till Naturvårdsverkets fastighetsinnehav.

I verksamhetsberättelserna för 2025 svarar ett flertal av uppdragstagarna att ersättningsnivån inte är tillräcklig för att klara av underhåll av byggnader och

anläggningar eller att ha tillräckligt stor personal för uppdraget. Ett fåtal uppdragsgivare svarar dock att ersättningsnivån är tillräcklig för att klara uppdraget. Flera uppdragstagare tar upp att frågor rörande vägar och parkeringar har ökat. Detta beror bland annat på ett högre tryck av besökare, nya reservat med komplicerade vägenslutningar samt kostnadsökningar för underhåll och snöröjning.

Ett bra exempel på hantering av väg- och parkeringsfrågor från året är den utbyggnad som har genomförts vid huvudentrén vid Fulufjället. Under flera år har trafiksituationen varit besvärlig. För att förbättra situationen har vägen breddats och nya parkeringsplatser byggts. Projektet genomfördes av Trafikverket i samarbete med Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Skötseln av byggnader och anläggningar som Naturvårdsverket inte äger, men som ändå berör förvaltningen av skyddade områden, redovisas under avsnitt 2.2.1 om skötselschablonen.

2.9.2 Investeringar för byggnader och anläggningar

Naturvårdsverkets stora fastighetsinnehav medför löpande årliga kostnader för drift, akut och planerat underhåll men också av investeringar. För att bibehålla byggnader och anläggningars tekniska och ekonomiska status/värde krävs årlig finansiering för att inte öka den underhållsskuld som finns i beståndet.

Naturvårdsverket uppskattar att behovet av investeringar uppgår till cirka 87 mnkr för de kommande tre åren, utifrån äskanden som inkommit från uppdragstagarna (länsstyrelserna, Stiftelsen Tyrestaskogen och föreningen Laponia-tjuottjudus). Utifrån denna budgetnivå kan Naturvårdsverket tillsammans med uppdragstagarna aktivt arbeta med den underhållsskuld som finns i vårt fastighetsbestånd och utveckla fastighetsförvaltningsobjekt där det finns brister idag (främst inom arbetsmiljö och lag- och myndighetskrav).

Under 2025 förbrukades 10,8 mnkr för statushöjande åtgärder samt ny-, om- eller tillbyggnationer, fördelat på fyra olika investeringsåtgärder:

- Tillgängliggörande av entréer och besöksanläggningar på Bullerö inom nya nationalparken Nämndöskärgården i Stockholms län.
- Inom Bästeträskområdet i Gotlands län har man påbörjat tillgängliggörande av entréer och besöksanläggningar.
- I Stenshuvuds nationalpark i Skåne län har man påbörjat anslutning till kommunalt vatten och avlopp.
- Vid Angars-Örsta-stugan i Angarnssjöängens naturreservat i Stockholms län har det anlagts ett nytt avlopp.

2.10 Friluftsliv, fjällsäkerhet och allemansrätt

Naturvårdsverket skapar förutsättningar för ett tillgängligt och hållbart friluftsliv, med allemansrätten som grund, genom kunskap, vägledning, information och samverkan med friluftslivets aktörer.

På grund av minskade anslag fördelade Naturvårdsverket för tredje året i rad inget allemansrättsbidrag till ideella föreningar och organisationer som arbetar med att öka kunskapen om allemansrätten. De minskade anslagen har även begränsat möjligheterna att genomföra större kunskapshöjande informations-

insatser. Under året har medel istället använts för att sprida befintligt informationsmaterial samt ta fram nytt material på flera språk för att bättre nå utländska besökare och personer som inte har svenska som modersmål.

Naturvårdsverket har under året tagit fram kunskapsunderlag och genomfört fältbesök om besöksförvaltning och olika former av betalning i naturen tillsammans med andra myndigheter. Som ett led i arbetet har myndigheten kartlagt kommuner som betalar ersättning till markägare för friluftsanläggningar i syfte att få en bild av drivkrafterna för olika former av betalning för vistelse i naturen. I syfte att förtydliga friluftslivets ekonomiska bidrag till företag och samhälle har Naturvårdsverket låtit göra en sammanställning av metoder för att mäta effekter av investeringar i anläggningar för friluftslivet. Utmärkelsen Sveriges friluftskommun 2025 gick till Jönköpings kommun. Sätters kommun utsågs till årets förbättrare. Utmärkelsen syftar till att inspirera fler kommuner att arbeta med att främja friluftsliv. Länsstyrelsen har samordnat och lett det regionala arbetet med friluftslivspolitikerna vilket återrapporteras i en separat skrivelse till regeringen (se Naturvårdsverkets diarienummer NV-26-002928).

Fjällsäkerhetsarbetet vid Naturvårdsverket innebär att driva och samordna olika uppgifter med fokus på att främja förutsättningarna för säkra och trygga aktiviteter i fjällen samt förebygga olyckor och tillbud. Naturvårdsverket har under 2025 upprätthållit och vidareutvecklat en lavinprognostjänst för sex områden i fjällen samt fortsatt att samordna Fjällsäkerhetsrådets verksamhet där över 20 nationella aktörer ingår och gett bidrag till det lokala fjällsäkerhetsarbetet inom landets fjällkommuner.

Tabell 36. Förbrukade medel för friluftsliv, fjällsäkerhet och allemansrätt, 2023–2025 (tkr).

Kostnadspost	Total förbrukning 2023	Total förbrukning 2024	Total förbrukning 2025
Lavinprognoser [ap.2]*	13 125	14 978	16 059
Fjällsäkerhet [ap.2]	2 259	1 022	1 013
Allemansrätt [ap.2]	928	1 104	904
Friluftsmålsarbete [ap.2]	1 556	677	1 024
Vägledningssupdrag (SLU Centrum för naturvägledning) [ap.2]	3 500	2 560	2 500
Övrigt (varumärkeskostnader, webb m.m.) [ap.2]	2 374	538	874
Länsstyrelsernas arbete med friluftsliv [ap.1]	26 268	21 283	22 199
Summa	50 009	42 163	44 573

* För en närmare beskrivning av anslagsposterna (ap.1 och ap.2), se avsnitt 2.1

Goda exempel: Friluftsliv

Foto: Länsstyrelsen i Västerbottens län

I Västerbottens län har arbetet med friluftslivet i Stöttingfjället pågått under några år och det nådde sin kulmen under 2025. Vägen upp på Alsberget är nyrenoverad och vid parkeringen finns ett utkikstorn som ger en fantastisk utsikt över det inre av Västerbotten. Från parkeringen kan man vandra en 10 kilometer rund slinga i gammal granskog och sedan övernatta i Kullenkojan som står öppen för allmänheten. I anslutning till kojan pågår restaurering och slåtter av de gamla hävdade markerna som skapar en öppen oas för biologisk mångfald och människor i naturskogen. Stöttingfjället är med sina 16 660 hektar länets största (och landets näst största) landreservat nedanför fjällen.

2.11 Vandringsleder

I det här avsnittet redovisas medelsanvändning och resultat från arbetet med vandringsleder. Avsnittet omfattar flera satsningar på området, bland annat ett regeringsuppdrag om ökad ambition för vandringsleder i fjällen där åtgärder genomförda under verksamhetsåret 2025 redovisas.

Tabell 37. Förbrukade medel inom arbetet med vandringsleder 2023–2025 (tkr).

Kostnadspost	2023	2024	2025
Statliga leder i fjällen (förvaltning, upprustning och utveckling) [ap.2]*	35 748	33 249	35 912
Ökad ambition för vandringsleder i Jämtland och övriga fjällän [ap.1]	0	0	24 315
Icke statliga leder (inkl. samordning och regional organisering) [ap.2]	19 492	19 186	17 379
Summa	55 239	52 435	77 606

* För en närmare beskrivning av anslagsposterna (ap.1 och ap.2), se avsnitt 2.1.

LEDER I FJÄLLEN

Statliga leder i fjällen utgör en viktig infrastruktur för både friluftsliv och turism, och spelar en central roll för säkerheten i fjällen. Naturvårdsverket är huvudman för ett specifikt ledssystem i fjällen som kallas för ”det statliga ledssystemet i fjällen”. Länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län samt föreningen Laponiatjuottjudus ansvarar för den regionala förvaltningen av detta ledssystem. Vid sidan om just ”det statliga ledssystemet i fjällen” finns även många andra leder i fjällen, bland annat statliga leder i skyddad natur, där länsstyrelsen många gånger är både huvudman och förvaltare.

Just nu pågår en nationell satsning för att utveckla vandringsleder och fjälleder där staten är huvudman, med fokus på upprustning, att knyta ihop leder och förbättra leder. Satsningen omfattar även förstärkt samordning med andra huvudmän. Parallellt pågår ett särskilt uppdrag för att öka ambitionen i skötsel, besöksförvaltning och säkerhetsanordningar längs vandringslederna i fjällen med syfte att skapa bättre förutsättningar för fler att vandra tryggt och aktivt i fjällen. Utöver detta ska Naturvårdsverket även ta fram en plan för klimatanpassning av de statliga lederna i fjällen. En sammanställning av genomförda åtgärder inom samtliga satsningar redovisas i tabellen nedan.

Tabell 38. Åtgärder utförda på statliga leder i fjällen, 2025 (antal alternativt sträcka i kilometer).

Anläggning	Nybyggt	Renoverade	Utbytta	Borttagna
Sommarleder (km)	22	189		1
Vinterleder (km)	111	315		7
Ledspång (km)			21	
Rastskydd (antal)	1	8	1	
Dass/förråd (antal)	4	2	3	
Skyltar (antal)			91	
Hängbroar/övriga broar (antal)	7	21	7	4
Parkeringar (antal)		4		

DET STATLIGA LEDSYSTEMET I FJÄLLEN

Förvaltningen av det statliga ledssystemet i fjällen finansieras av anslaget 1:3 med årliga bidrag. Den faktiska medelsanvändningen för perioden 2023–2025 redovisas i tabell 37. Utöver detta finns det kostnader för byggnader och anläggningar på Naturvårdsverkets fastigheter som ingår i det statliga ledssystemet (se avsnitt 2.9).

Med utgångspunkt i den översyn av medel som genomfördes under 2024 och som tydliggjorde det samlade förvaltnings- och underhållsbehovet, har bidraget till ledförvaltarna justerats inför 2025. För att bättre motsvara de faktiska kostnaderna för löpande förvaltning och underhåll av det statliga ledssystemet i fjällen har anslaget höjts. Under 2025 har totalt 36 mnkr fördelats till ledförvaltarna för underhåll av lederna och 1 mnkr för upprustningsåtgärder. Fördelningen syftar till att säkerställa en långsiktigt hållbar finansiering, minska risken för uppbyggnad av underhållsskuld samt bidra till ett fortsatt säkert och tillgängligt ledssystem.

Åtgärder som klassificeras som upprustning eller löpande förvaltning överlappar ibland med de insatser som genomförs inom ramen för regeringsuppdraget ”ökad ambition för lederna i fjällen”. Det innebär att delar av det identifierade upprustningsbehovet har kunnat omhändertas genom endera av dessa bidragsposter.

Ledsystemet är vidsträckt och löper från Tretriksroset i norr till Sälen i söder och omfattar både sommarleder och vinterleder. För att upprätthålla en hög säkerhetsnivå genomför ledförvaltarna årliga kontroller och löpande underhåll, såsom kontroll och reparation av ledsystemets över 700 större balk- och hängbroar samt lagning och utbyte av äldre spänger för att bibehålla tillgängligheten och ta hänsyn till naturmiljön.

KLIMATANPASSNING AV LEDER I FJÄLLEN

Naturvårdsverket fick inför 2025 genom regleringsbrevet i uppgift att ta fram en plan för klimatanpassning av de statliga lederna i fjällen. Budgeten för arbetet uppgick till fem miljoner kronor varav 3,1 mnkr förbrukades under året. Medlen användes till de fyra länsstyrelserna i fjällen i syfte att påbörja arbetet med att inventera ledanläggningarna samt åtgärder för klimatanpassning. Vidare användes medel för att SMHI skulle kunna analysera klimatets utveckling och hur det kan påverka vattenflöden under perioden fram till 2050.

Både broar och ledspänger bedöms påverkas mycket i ett förändrat klimat varför klimatanalys kommer vara en viktig del att jobba med framöver för att minska kostnaderna och för att minimera klimatrelaterade risker.

Bland exemplen på åtgärder som genomförts under året kan nämnas att Länsstyrelsen i Norrbottens län har utfört studier gällande behoven av omdragningar av leder kopplat mot framtida klimatförändringar. Kartläggning av problemområden har gjorts och kommer att göras löpande. Detta för att kunna dels följa, dels identifiera klimatförändringar. I Västerbotten har länsstyrelsen initierat en kartläggning av vilka effekter klimatförändringarna bedöms få på ledsystemet i framtiden. Där klimateffekterna har påverkan på fjällsäkerheten redan idag bör prioriteringen vara som högst. I Jämtland har åtgärder fokuserats kring att både inventera och kartlägga behov samt att uppföra en klimatanpassad bro inför ett varmare och våtare klimat. I Dalarna har en handlingsplan för klimatanpassning initierats och en välbesökt men erosionsutsatt ledsträcka har byggts om med avvattningsrännor i kombination med upprustning.

VANDRINGSLEDER DÄR STATEN INTE ÄR HUVUDMAN

Lättillgängliga och hållbara vandringsleder i hela landet utgör en viktig förutsättning för friluftslivet, bidrar till stärkt folkhälsa och är en viktig resurs för besöksnäringen och dess aktörer. Inom ramen för den särskilda satsning på vandringsleder och fjälleder som pågår har Naturvårdsverket fördelat bidrag till organisationer som stärkt sin samordning och organisering av vandringsleder där staten inte är huvudman. Totalt inkom 26 ansökningar omfattande drygt 15,2 mnkr. Naturvårdsverket fördelade knappt 12,0 mnkr till 22 olika aktörer. För bidraget krävdes medfinansiering om 30 %.

Bidraget har varit avgörande för att bygga upp regional och tematisk ledsamordning runt om i landet. Fördelningen av bidragsmedel har medfört att majoriteten av landets regioner nu har en stabil organisation med tillhörande finansiering och utpekade regionala och tematiska ledsamordnare.

Det fördelade bidraget möjliggör därmed även det fortsatta arbetet inom projektet *Nationell samverkansmodell för vandringsutveckling*. Samverkansmodellen ger förutsättningar för tillämpning, förvaltning och utveckling av projektet *Nationellt ramverk för vandringsleder* på såväl lokal, regional och nationell nivå.

Tabell 39. Förbrukade medel hos organisationer som beviljats stöd till arbetet med vandringsleder där staten inte är huvudman, 2025 (tkr).

Bidragssökande organisation	Utfall
Biosfärområde Storkriket	346
Föreningen Paxwalk	480
Jämtland Härjedalen Turism	653
Linköpings stift	764
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	593
Länsstyrelsen i Norrbottens län	506
Länsstyrelsen i Stockholms län	425
Länsstyrelsen i Västerbottens län	533
Region Blekinge	529
Region Gotland	316
Region Jönköping	376
Region Kronoberg	690
Region Sörmland	518
Region Västernorrland	373
Riksförbundet Pilgrim i Sverige	823
Sydöstra Jämtlands pastorat	373
Upplandsstiftelsen	210
Visit Dalarna	419
Visit Värmland	363
Västerås stift	900
Västkuststiftelsen	130
Östersunds kommun	265
Summa	10 585

Källa: NV-08372-24.

Goda exempel: Samarbete kring en vandringsled

Foto: Robert Ekholm

I naturreservatet Eriksbergs stränder har under våren 2025 den nya Eriksbergsleden invigts. Det är ett projekt som involverat Länsstyrelsen i Blekinge län, Region Blekinge, biosfärområdet Blekinge Arkipelag, Karlshamns kommun och Eriksbergs Vilt och Natur. Projektet har bland annat resulterat i att två vandringsleder har knutits samman med hjälp av nya broar och bildat en drygt 12 kilometer lång kustnära vandringsled. Dessutom har ett par gamla kanonvärn från andra världskriget rustats upp och används nu till övernattnig. I anslutning till dessa har också en ny toalett byggts. Eriksbergsleden visar det bästa av Blekinges kust- och skärgårdslandskap.

2.11.1 RU Ökad ambition för lederna i Jämtland och övriga fjällän (KN2024/02586)

Under 2025 har Naturvårdsverket och länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län arbetat inom ramen för regeringsuppdraget att öka ambitionen för vandringsleder i fjällän. Uppdraget syftar till att höja kvaliteten av skötsel, trygghet, tillgänglighet och besöksförvaltning på vandringsleder i fjällänen. I detta uppdrag ingår både insatser kopplade till det specifika ledssystemet i fjällän och till andra leder både inom och utanför skyddade områden. Redovisningen visar hur medlen använts och vilka resultat som uppnåtts.

Tillsammans har de fyra fjällänen Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Dalarna förbrukat drygt 23 mnkr och arbetet de genomfört visar att 2025 års arbete har stärkt säkerhet, tillgänglighet och hållbar utveckling i fjällkedjan genom målmedvetna insatser och bred samverkan.

NORRBOTTEN

Länsstyrelsen i Norrbottens län har under 2025 genomfört ett omfattande arbete med fokus på att komma till rätta med en betydande upprustningsskuld i ledssystemet. En stor del av insatserna har riktats mot att förbättra säkerheten och tillgängligheten genom att byta ut äldre spänger, där över elva kilometer spång har ersatts. Detta har varit särskilt viktigt för ovana fjällbesökare och för att begränsa slitaget på känsliga marker längs Kungleden och andra populära sträckor. En äldre och sliten hängbro har ersatts av en modern fackverksbro som både höjer säkerheten och minskar framtida förvaltningskostnader. Norrbotten har även arbetat med att kartlägga kortare leder, ofta dagstursleder, som ligger utanför det statliga ledssystemet men som är viktiga ur ett besöks- och säkerhetsperspektiv. Samverkan med kommuner har påbörjats för att hitta hållbara lösningar för dessas långsiktiga förvaltning, då avsaknaden av huvudmannaskap utgör en växande utmaning.

VÄSTERBOTTEN

I Västerbotten har årets arbete i stor utsträckning kretsat kring förbättrad besöksförvaltning och utveckling av entréer och parkeringar vid de statliga fjällederna. Betydande resurser har lagts på att färdigställa ytterligare sträckor av Fjällskogsleden, som är ett strategiskt utvecklingsprojekt för att knyta samman den fjällnära skogen och stärka möjligheterna till hållbar vandring i länet. Under året har 16 kilometer ny led färdigställts. Västerbotten har också genomfört detaljerade genomgångar av brokonstruktioner och tagit fram förbättrade ritningar som ska förbättra både upphandling, arbetsmiljö och framtida byggnationer. Vid populära leder har entréer rustats upp, skyltning har förstärkts och parkeringar har byggts ut för att skapa ett mer välkomnande och säkert mottagande för besökare. Tillgänglighetsanpassningar har genomförts vid bland annat Satsfjället, där en utkiksplattform möjliggör naturupplevelser för personer med funktionsnedsättning. Flera insatser har även motiverats av ett alltmer varierande klimat, där erosion, skyfall och ökat slitage krävt riktade åtgärder såsom avvattningslösningar och förstärkning av känsliga partier.

JÄMTLAND

Länsstyrelsen i Jämtlands län har under året lagt stor vikt vid att stärka den interna organiseringen kring ledssystemet. En styrgrupp och projektgrupp har etablerats för att strukturera uppdraget och säkerställa att de ökade resurserna används strategiskt. Samverkan har varit en central del av arbetet, där dialoger hållits med friluftsförbund, samebyar, forskare, kommuner och besöksnäring för att hantera både målkonflikter och konkreta åtgärdsbehov. Jämtland har genomfört flera fysiska åtgärder i fält, där både anläggning av spång, leddragningar och broinsatser genomförts för att stärka säkerheten. Ett nytt rastskydd har byggts vid Gåsen, och ett skyltpaket för länets rastskydd har tagits fram som ett led i att förbättra både orientering och säkerhet för besökare. Samtidigt har länet påbörjat ett större utvecklingsarbete kring besöksdata genom att initiera ett pilotprojekt för nationell metodutveckling kring besöksräkning och undersökningar tillsammans med Naturvårdsverket. Den stora utmaningen i Jämtland ligger i att hantera högt besöksstryck i fjällen samtidigt som rennäring och känsliga naturvärden måste skyddas, något som gör prioriteringsarbetet komplext och tidskrävande.

DALARNA

Länsstyrelsen i Dalarnas län har under 2025 främst arbetat med insatser i vägnära och lättillgängliga områden, eftersom den korta planeringstiden begränsade möjligheterna att genomföra projekt som kräver vintertransporter eller långa upphandlingstider. Vid Njupeskärsentrén har stora förbättringar genomförts av mottagandet för besökare genom tydligare skyltning, förbättrad avfallshantering och en mer strukturerad entrémiljö. I Fulufjällets nationalpark har leder renoverats, broar bytts ut och ledmarkeringar förstärkts. Dalarna har också investerat i ny datainsamling genom besöksräknare samt genomfört omfattande besökarundersökningar i områden med högt tryck, såsom Stådjan och Grövelsjön. Tillgänglighetsåtgärder, bland annat vid Nipfjället och längs Njupeskärsleden, har förbättrat möjligheterna för ovana besökare och personer med nedsatt rörelseförmåga att ta sig fram. Länet har dessutom intensifierat samverkan med norska myndigheter, turistföreningar och samebyar för att stärka informationsflöden, minska konflikter och skapa mer hållbara besöksmiljöer. Bland utmaningarna märks behovet av längre planeringshorisont och tillgång till vintertransporter, samt vissa långa handläggningstider för dispenser och bygglov som påverkat projektakten.

2.12 Naturumverksamhet

Naturum är ett besökscentrum med utställningar där naturvägledare genom information och aktiviteter ska öka förståelsen för miljöfrågor och inspirera till besök i naturen. Idag finns det 32 naturum i Sverige där 23 drivs i statlig regi, eller av staten utsedd förvaltare. Övriga nio naturum drivs av annan huvudman (oftast en kommun).

Totalt fördelades 33,9 mnkr till naturumverksamhet¹⁰ år 2025 varav cirka 31,7 mnkr till de statliga naturumen genom bidrag till länsstyrelserna, Stiftelsen Tyrestaskogen och föreningen Laponiatjuottjudus samt cirka 2,2 mnkr som visst bidrag till icke statliga naturum. Motsvarande total fördelning 2023 var 48,8 mnkr och 2024 var fördelningen 35,1 mnkr. Genom att använda verksamhetsintäkter och omdisponera medel från andra bidragsposter har de statliga naturumen förbrukat cirka 41 mnkr under 2025 (tabell 40). Det högre beloppet förbrukade medel 2023 hänger samman med den då högre bidragsnivån.

Tabell 40. Medel till naturum, 2023–2025 (tkr).

Kostnadspost	2023	2024	2025
Förbrukade medel, länsstyrelser/statliga naturum*	52 328	41 025	41 302
Bidrag till kommuner/icke statliga naturum	3 150	2 250	2 250
Förnyelse av basutställning på naturum	4 311	3 535	2 041
Summa	59 789	46 810	45 593

Källa: Länsstyrelsernas, Stiftelsen Tyrestaskogens och föreningen Laponiatjuottjudus förbrukning av bidrag och intäkter samt övriga utbetalda medel enligt Naturvårdsverkets huvudbok.

¹⁰ Löpande verksamhet inklusive medel för basutställningar.

Antalet besökare under 2025 var mer än 1,7 miljoner, vilket var en ökning jämfört med tidigare år (tabell 41). Några av trenderna som naturumen beskriver är att turistsäsongerna blir längre och att fler besökare från kontinenten söker sig norr-över sommartid ("coolcation").

Med de lägre bidragsnivåerna har flera naturum behövt minska på bemanning, öppettider, guidningar och aktiviteter samt minskad möjlighet att ta emot skolklasser. Trots utmaningarna eftersträvar naturumen att upprätthålla en god nivå på verksamheten och flera naturum söker aktivt externt stöd till verksamheten.

Tabell 41. Antal besökare, öppettid och skolelever i naturum, 2023–2025.

	2023	2024	2025
Antal besökare totalt	1 672 432	1 666 108	1 735 863
Antal öppettid, medelvärde per naturum	213	199	196
Antal skolelever	27 465	30 075	27 863

Källa: Statistik om antal besökare och skolelever samt öppettider, samtliga naturum.

Vid naturum Söderåsen och naturum Dalarna har förnyelse av basutställningarna färdigställts under 2025. Flera utställningar är föråldrade och behoven att uppdatera och förnya dessa är stort, men i nuläget saknas möjlighet att prioritera detta.

För att informera om aktuella miljöfrågor som klimatförändring, invasiva arter och återställning av våtmarker med mera arbetar flera naturum med tillfälliga utställningar och information. Innehåll tas fram i samarbete med myndigheter och universitet. Naturumen arbetar aktivt med att vägleda till rikare friluftsliv, naturupplevelser och förståelse för olika miljöfrågor.

2.13 Inventering och kunskapsstöd

I detta avsnitt beskrivs medelsanvändning till kunskapsuppbyggnad, vissa digitala verktyg och expertstöd i olika sammanhang till nytta för Sveriges åtaganden om samverkan och rapportering till EU och internationellt. Arbetet som beskrivs bidrar även till landets efterlevnad av lagstiftning inom naturvårdsområdet, miljömålsuppföljning, viss miljöövervakning och åtgärdsarbete, exempelvis rörande livsmiljötyper och arters livsmiljöer, skyddade områden och åtgärdsprogram för hotade arter. Naturvårdsverkets deltagande i EU-partnerskapet Biodiversa+, vars syfte är att stödja och harmonisera biodiversitetsforskning och naturövervakning inom EU, har resulterat i att delar av myndighetens analys- och utvecklingsarbete för miljöövervakning och uppföljning genomförs i samverkan och med finansiellt stöd från EU. Detta partnerskap ger en uppväxling av anslagsmedlen till nytta för verksamheten.

Tabell 42. Förbrukade medel för inventering och kunskapsstöd 2023–2025 (tkr).

Kostnadspost	2023			2024			2025		
	Sveriges lantbruksuniversitet	Annan mottagare	Summa	Sveriges lantbruksuniversitet	Annan mottagare	Summa	Sveriges lantbruksuniversitet	Annan mottagare	Summa
Biogeografisk uppföljning	13 140	9 135	22 275	15 495	5 422	20 917	8 964	5 948	14 642
Artportalen och SLU Artdatabanken	20 389	0	20 389	20 506	0	20 506	20 628	0	20 628
Informationshantering och digitalt utvecklingsarbete	520	15 112	15 632	0	7 371	7 371	879	13 730	14 609
Övrigt arbete med kunskapsunderlag, vägledning och rapportering	566	12 890	13 455	200	9 018	9 218	636	14 540	15 176
Summa	34 615	37 137	71 752	36 201	21 811	58 012	30 838	34 217	65 055

2.13.1 Biogeografisk uppföljning

Genom programmet *Biogeografisk uppföljning* följer Sverige upp 166 arters och 89 livsmiljötypers bevarandestatus för att tillgodose krav på kunskap enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Verksamheten kompletterar det övriga nationella övervakningsprogrammet vilket finansieras genom 1:2-anslaget. Under 2025 hade Naturvårdsverket ett särskilt fokus på insatser inför rapporteringen till EU 2025. Planering inför kommande rapportering 2031 inleddes också, samt arbete relaterat till nya krav på uppföljning enligt EU:s naturrestaureringsförordning. Resultaten har även nyttjats till arbetet med uppföljning av miljö kvalitetsmål och beslutsunderlag i naturvårdsarbetet.

Utveckling av metodik och samordning för uppföljning av livsmiljötyper, med syfte att ge säkrare bedömningar av livsmiljötypernas bevarandestatus och trender har genomförts. Detta har exempelvis genomförts inom ramen för delprogram *Terrester habitatuppföljning* (THUF) i samverkan med delprogram *Nationell inventering av landskapet i Sverige* (NILS) och Riksskogstaxeringen. När det gäller arters livsmiljöer har extrainsatser avseende fladdermöss genomförts, med fångst, holkar och DNA-analys som har bidragit till säkrare artbestämningar. Övervintringsinventeringar har genomförts för att kartlägga viktiga livsmiljöer för hotade arter inom denna artgrupp.

En informationsinsats för att öka kunskaperna om den svenska naturen och biologisk mångfald har genomförts i samverkan med Länsstyrelsen i Östergötlands län och den digitala utbildningen Naturkunnig.se.

2.13.2 Artportalen och SLU Artdatabanken

SLU Artdatabanken medverkar med sin expertis inom samtliga art- och livsmiljötypsgrupper, i Naturvårdsverkets genomförande av biogeografisk övervakning (se avsnitt 2.12.1). SLU Artdatabanken har under 2025 tagit fram underlag till Sveriges rapportering enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet samt enligt artikel 12 i fågeldirektivet. I leveransen ingick ett större antal uppgifter som baseras på kunskapsinhämtning från främst övervakningen, bland annat biogeografisk övervakning, Riksskogstaxeringen och från expertgrupper. Naturvårdsverket granskade underlaget innan leverans till EU.

I uppdraget till SLU Artdatabanken ingick att fortsätta bidra med expertstöd i arbetet med uppdatering av vägledning för livsmiljötyper. De nya vägledningarna kommer att stödja i bedömningen av om ett område kan anses vara en livsmiljötyp eller inte, och är ett viktigt kunskapsstöd i det fortsatta arbetet med genomförandet av naturrestaureringsförordningen.

Uppdraget om invasiva främmande arter har under 2025 omfattat dels löpande verksamhet (verifiering, rådgivning), dels expertstöd vad gäller granskning av EU:s riskbedömningar (fyra stycken 2025). Under början av året har en andra svensk riskklassning av främmande arter slutförts, totalt är nu 1620 arter riskklassade med avseende på ekologisk effekt och risk för invasivitet. Även data om invasiva främmande arters utbredning inför EU-rapporteringen har levererats.

Uppdraget till SLU Artdatabanken om åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) omfattade under 2025 kunskapsstöd till Naturvårdsverket och länsstyrelsernas ÅGP-koordinatorer samt stöd i kontinuerlig utveckling av ÅGP-verksamheten. SLU Artdatabanken bidrog med expertstöd vid granskning av programredovisningar och åtgärdstabeller, med information om arternas och livsmiljötypernas tillstånd

samt vid arbetet inom den operativa ÅGP-verksamheten. I uppdraget ingick att uppdatera listan med prioriterade arter för bidrag till våtmarksåtgärder för skyddade områden och ÅGP. Listan används som prioriteringsgrund för bedömningar av inkomna projektansökningar.

På uppdrag av myndigheten har SLU Artdatabanken tagit fram en rapport som beskriver konsekvenserna av ändrat stöd till myrslätter i norra Sverige. Rapporten sammanfattar omfattningen av historisk myrslätter, samt beskriver effekter av utebliven hävd, kunskapsluckor och ger förslag på prioriteringsgrunder. Genom ett annat uppdrag har SLU Artdatabanken i samarbete med Stockholms universitet tagit fram värden på indikatorer för rapportering och uppföljning av genetisk variation, vilket utgjort underlag till Sveriges sjunde nationalrapport till CBD.

SLU Artdatabanken har till uppgift att arbeta med fynddatahantering samt drift och förvaltning av Artportalen. År 2025 rapporterades 123 475 fynd av invasiva främmande arter och 2727 433 fynd av rödlistade arter.

På uppdrag av Naturvårdsverket bidrog SLU Artdatabanken med expertis i den svenska delegationen till det 27:e mötet under CBD:s organ för vetenskapligt och tekniskt stöd (SBSTTA). SLU Artdatabanken har även haft till uppgift att vara expertstöd till Naturvårdsverkets deltagande i arbetsgruppen Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) inom Arktiska rådet.

2.13.3 Informationshantering och digitalt utvecklingsarbete

Cirka 14,6 mnkr av 1:3-anslaget har använts till informationsförsörjning och utveckling av digitala verktyg. I arbetet med informationshantering ingår bland annat stöd till arbetet med genomförande av EU:s restaureringsförordning. Digitalt utvecklingsarbete inkluderar bland annat ett regeringsuppdrag om digitala kunskapsunderlag för skogens natur- och kulturmiljövården. Även utveckling och förvaltning av Skötseldos ingår här. Nationella marktäckedata är en fullständig kartering av Sveriges marktäcke och ett centralt underlag för arbetet med biologisk mångfald, hållbar markanvändning och samhällsplanering.

2.13.4 Övrigt arbete med kunskapsunderlag, vägledning och rapportering

Cirka 15 mnkr av 1:3-anslaget går till övrigt arbete med kunskapsunderlag, vägledning och rapportering. Av dessa används cirka 8,6 mnkr till tjänster på Naturvårdsverket för arbetet med detta. I övrigt ingår bland annat stöd till samverkan om förslaget till nationell restaureringsplan, genetisk övervakning, internationell rapportering om biologisk mångfald och CAFF samt kunskapsunderlag för prövning av nematoder, insekter och spindeldjur som biologiska bekämpningsmedel.

2.14 Vilt och rovdjur

Användningen av 1:3-medel inom det här avsnittet syftar dels till att uppnå det långsiktiga och övergripande målet för rovdjurspolitiken som beslutats av riksdagen (prop. 2012/13:191 En hållbar rovdjurspolitik), dels till att genomföra viltpolitiken och utveckla viltförvaltningen i enlighet med Strategi för svensk

viltförvaltning. Åtgärderna innebär både kunskapsbyggande om vilt och viltpopulationer samt en förvaltning av dessa arter som grundas på bästa tillgängliga kunskap.

Tabell 43. Förbrukade medel för vilt och rovdjur, 2023–2025 (tkr).

Verksamhet	2023	2024	2025
Vilt [ap.2]*	22 899	21 118	20 032
Rovdjur	111 023	111 307	113 137
varav Naturvårdsverkets dispositionsrätt [ap.2]	111 023	103 461	99 338
varav länsstyrelsernas dispositionsrätt [ap.1]	0	7 845	13 800
Summa	133 922	132 424	133 169

* För en närmare beskrivning av anslagsposterna (ap.1 och ap.2), se avsnitt 2.1.

2.14.1 Vilt

Under 2025 har Naturvårdsverket i likhet med föregående år genomfört insatser på kommunikations- och vägledningsområdet riktade mot främst länsstyrelserna men även andra intressenter inom viltförvaltningen. Medel från 1:3-anslaget har använts till arbetet i plattformen för samordnad förvaltning av de gåspopulationer som berör Sverige (European Goose Management Platform (EGMP) inom African Eurasian Migratory Waterbird Agreement (AEWA)).

Vidare har anslaget finansierat överenskommelsen med SLU rörande de årliga uppdragen till Viltskadecenter. Viltskadecenters arbete omfattar stora rovdjur och stora betande fåglar (gäss, sångsvan och trana) och handlar i stora drag om samordning och kvalitetssäkring av inventering och populationsutveckling, att tillhandahålla utbildningar för länsstyrelsernas personal och andra aktörer inom svensk viltförvaltning inom områdena skadeförebyggande åtgärder, besiktning av skador på gröda och tamdjur samt att bistå med praktiskt stöd och service. Överenskommelsen omfattar även kunskapsinsamling om viltskadestatistik och viltskador samt IT-stöd i viltförvaltningen.

Naturvårdsverket har under åren 2023–2025 tagit fram ett tjugotal kunskapsunderlag till stöd för viltförvaltningen. Exempel på sådana underlag är de årliga inventeringsresultaten för stora rovdjur och fjällräv. Andra underlag rör arternas ekologi. För varg, järv och lodjur tas det också fram beskattningsmodeller som beskriver hur olika nivåer av jaktuttag kan förväntas påverka populationer. Vidare har Naturvårdsverket beställt kunskapssammanställningar som ska sammanfatta den forskning om varg, björn, lodjur och järv som genomförts inom de längre forskningsprojekten om arterna. Kunskapssammanställningen från skandinaviska björnprojektet publicerades 2025. Naturvårdsverket har under 2025 givit Umeå universitet i uppdrag att genomföra en enkätundersökning om attityder till djur och natur enligt samma design som gjorts med jämna mellanrum sedan 2004. Nedan följer ett axplock av ytterligare kunskapsunderlag till stöd för viltförvaltningen.

FJÄLLRÄVSINVENTERING

Naturvårdsverket har årligen gett Naturhistoriska riksmuseet i uppdrag att koordinera inventeringen av fjällräv i Sverige. Arbetet görs i samarbete med Norge och Finland för att få en fennoskandisk bild av populationens utveckling och information om genomförda åtgärder.

GÅSINVENTERING

Lunds universitet har på uppdrag av Naturvårdsverket utfört årliga gåsinventeringar. Utöver antal har de också undersökt reproduktionsframgången för grågås, vitkindad gås och sädgås. Genom denna finansiering har Naturvårdsverket säkrat fortsatt insamling av data tillhörande en lång dataserie som sträcker sig tillbaka till 1970-talet.

EJDERINVENTERING

Lunds universitet har på uppdrag av Naturvårdsverket inventerat ejder på västkusten under 2025. Detta är den första delen av en heltäckande inventering av den svenska populationen som planeras pågå under fyra år. Resultatet förväntas ge en baslinje och med kompletterande trenddata från svensk fågeltaxering kommer förvaltningen kunna ta adaptiva förvaltningsbeslut vid ett eventuellt framtida beslut om öppnande av jakt på ejder.

SKOGSGÅSDATA

Naturvårdsverket har uppdragit åt SLU att sammanställa data från märkta skogsgäss, för att få en djupare förståelse för artens spridning. Sammanställningen är också tänkt att bidra till att förstå mer om skillnaderna mellan skogsgås och tundragås, då den förstnämnda visar på kraftigt dalande population.

RIPDATA

Naturvårdsverket har under 2025 bidragit med medel för digitalisering och systematisk överföring av ripinventeringsdata. Universitetet i Innlandet i Norge, genomförde arbetet och syftet är att säkerställa att en unik lång tidsserie data finns tillgänglig för framtida förvaltning och forskning.

KUNSKAPSSAMMANSTÄLLNING OM AND- OCH MÅSFÅGLAR

Naturvårdsverket har under vintern 2025 tagit fram en kunskapssammanställning för ett urval av i Sverige häckande and- och måsfåglar, som publicerades i januari 2026. Dokumentet redovisar fakta kring populationsstorlekar under häcknings-säsongen och vintersäsongen, populationstrender, jakt, predation samt andra faktorer som kan ha effekter på populationsnivå. Syftet är också att identifiera kunskapsluckor. Fokus ligger på Sverige men eftersom samtliga arter (åtminstone till viss del) är flyttfåglar ges också en internationell utblick.

2.14.2 Rovdjur

Syftet med rovdjursmedlen är att bidra till att genomföra rovdjurspolitiken. Åtgärder och aktiviteter som genomförts har kopplingar till att nå rovdjursförvaltningens långsiktiga och övergripande mål, att uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus, minska skador orsakade av stora rovdjur, öka förtroendet för förvaltningen och motverka illegal jakt utifrån regionala förutsättningar. De länsstyrelser som verkar inom renskötselområdet har fått bidrag för sitt arbete kring förvaltningsverktyget för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för skador inom rennäringen.

ÅTGÄRDER OCH RESULTAT

Sett över hela landet används en stor del av medlen för rovdjursförvaltningen till olika typer av informations-, kommunikations- och samverkansinsatser med olika aktörer. Dessa insatser upplevs både bidra till erfarenhetsutbyte, en god transparent förvaltning samt större förståelse och acceptans för rovdjursförvaltningen. Exempelvis bidrar information om skadeförebyggande åtgärder och om rovdjurs beteende till minskad risk för angrepp på tamdjur. Vargpopulationens spridning till områden som inte haft varg tidigare har lett till ett ökat behov av information och en ökad efterfrågan på rovdjursavvisande stängsel i dessa områden.

Andra exempel på åtgärder är jourverksamhet. Det kan exempelvis handla om snabba insatser vid angrepp på tamdjur, inköp och underhåll av akututrustning såsom skrämseleordningar, samt rådgivning. Möjligheten att snabbt vara på plats med kunnig personal för att genomföra skadeförebyggande åtgärder, akuta åtgärder vid rovdjursangrepp samt hantering av rovdjur nära människor och bebyggelser är av stor vikt för att minska konflikter relaterade till stora rovdjur.

Flera län lyfter att förtroendet för rovdjursförvaltningen har påverkats negativt i och med den inställda licensjakten på varg, som överklagades och stoppades i domstol. Mycket resurser till dialog och information har gått till detta. Även skydds- och licensjakter är en del av de förebyggande åtgärder som länsstyrelserna årligen arbetar med. I flera län har rovdjursmedlen även använts till att arbeta med förebyggande åtgärder för att motverka illegal jakt.

FÖRVALTNINGSVERKTYGET FÖR FÖREKOMST AV STORA ROVDJUR I RENSKÖTSELOMRÅDET

De länsstyrelser som verkar inom renskötselområdet har totalt fått 1 mnkr i bidrag för sitt arbete med förvaltningsverktyget för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen. Det är en minskning med drygt 200 tkr jämfört med föregående års bidrag. Bidraget har utbetalats till länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Dalarnas län. Länsstyrelsernas huvudsakliga processer inom ramarna för förvaltningsverktyget omfattar samråd med samebyar och myndighetssamverkan, dels med övriga renskötsellän, dels med nationella myndigheter. Samråd främjar kunskap och förståelse för bland annat samebyarnas utmaningar och skadenivåer. Myndighetssamverkan är centralt för utvecklingsarbetet av förvaltningsverktyget och rovdjursförvaltningen i stort. Flertalet av länsstyrelserna uppger dock att det krävs mer resurser och medel för att kunna arbeta med dessa delar i tillräcklig utsträckning och att bidraget inför kommande år därmed bör förstärkas. Medlen har i viss utsträckning även nyttjats till samverkan med forskningen med syftet att öka kunskapen om predation på ren. Vidare har underlag från arbetet med förvaltningsverktyget använts vid beslut om jakt på stora rovdjur, där uppgifter använts som stöd för syftet att minska respektive rovdjursarts skador på rennäringen.

INVENTERING AV STORA ROVDJUR

BJÖRN

Under 2023 genomfördes en ny nationell populationsuppskattning av björnstammen. Resultatet visade att det fanns cirka 2 800 björnar i Sverige. Under 2024 genomfördes spillningsinventering i Västerbottens län och 2025 i Jämtlands och Västernorrlands län.

KUNGSÖRN

Kungsörnsinventeringen registreras sedan ett par år i databasen Rovbase. År 2024 reviderades metodiken och faktabladet. Vidare tillkom ett faktablad under 2024 gällande så kallade ljudboxar som kan användas som ett komplement för att bekräfta häckning.

VARG

Populationsuppskattningen från inventeringen 2024/2025 baseras på antalet för- yngningar (familjegrupper med årsvalpar). I inventeringsrapporten finns även en kompletterande beräkningsmetod för antalet vargindivider i olika delar av Skandinavien som beräknar hur tätheten av varg fördelar sig. De två metoderna, med olika grunddata och beräkningsmetodik, ger ändå samstämmiga resultat.

JÄRV

Inventeringssäsongen 2025/2026 genomfördes järvinventeringen i hela landet med en metod som endast bygger på insamling och analyser av järvspillning för att beräkna populationens storlek. Metoden fungerar bra och resultatet visar att vi har en järvstam som de senaste åren legat stabilt över referensvärdet. Dock kvarstår vissa utmaningar med att betala ut ersättning till rennäringsen baserat på resultaten från en DNA-baserad inventering. Naturvårdsverket och Sametinget skickade därför en gemensam hemställan om förordningsändringar till regeringen under 2025 för att förenkla detta arbete.

LODJUR

Ett samarbete med Miljødirektoratet i Norge har påbörjats om att se över och eventuellt uppdatera de data som ligger till grund för uppskattade bytestätheter som används inom inventeringsverksamheten. Vidare har det under 2025 tillsammans med Miljødirektoratet inletts ett arbete med att ta fram ett grupperingsstöd i Rovbase som ska användas under delar av årets inventering och utvärderas 2026.

DNA-ANALYSER

DNA-analyser blir en allt viktigare del av rovdjursinventeringen. Naturvårdsverket har avtal med tre laboratorier. Naturhistoriska riksmuseet analyserar prover från björn, SLU Grimsö från varg samt SLU i Umeå från järv och lodjur. Det av Naturvårdsverket och Miljødirektoratet samfinansierade projektet Rovquant har fortsatt att utveckla modeller för att med hjälp av DNA kunna fastställa populationernas storlek och fördelning i landskapet.

VILTKAMEROR

Så gott som samtliga län rapporterar att viltkameraanvändningen har ökat och att användning av viltkameror och DNA-analyser är helt avgörande för ett bra resultat i framför allt snöfattiga delar av landet. Flera län gör bedömningen att denna metod tillsammans med DNA-analyser kommer att vara den dominerande inventeringsmetoden i framtiden.

STATENS VETERINÄRMEDICINSKA ANSTALT (SVA)

Naturvårdsverket har under många år gett SVA i uppdrag att samla in data om de döda rovdjur eller delar av döda rovdjur som till exempel fålls vid jakt eller som på annat sätt påträffas. Dessa data är viktiga för bland annat populationsberäkningar, övervakning av sjukdomar och dödsorsaksstatistik.

RAPPORTERING AV OBSERVATIONER

Genom den norsk-svenska webbapplikationen Skandobs ges allmänheten fortsatt möjlighet att bidra med sina observationer. Rapporteringen av rovdjursobservationer via Skandobs har ökat stadigt sedan starten 2013. Norska och svenska myndigheters data samlas i databasen Rovbase som Miljødirektoratet och Naturvårdsverket utvecklar löpande.

Naturvårdsverket har avtal med Svenska Jägareförbundet gällande rovdjursinventering. Avtalet är förlängt och sträcker sig fram till den 30 juni 2026 och kan som längst förlängas fram till den 30 juni 2029.

Goda exempel: Information om stora rovdjur

Foto: [johnner.se/Hans Berggren](https://johnner.se/)

Länsstyrelsen i Uppsala län besöker regelbundet utbildningar för nya jägare, jaktvårdskretsar, älgskötselområden och intresseorganisationer för att informera om rovdjursförekomst och länsstyrelsens arbete. Aktuell och korrekt information om stora rovdjur förmedlas, vilket kan leda till att förebyggande åtgärder vidtas för att minska negativ påverkan av rovdjursförekomst. Tillgänglighet och närvaro för att svara på frågor stärker förtroendet för förvaltningen och viljan hos allmänheten att bidra till inventeringar. Förhoppningen är att en ökad kunskap om stora rovdjur ska leda till en ökad tolerans och minskad illegal jakt. Utöver detta stärker tillgängligheten trovärdigheten för myndigheten då dessa möten ofta upplevs som positiva och det finns ett stort intresse för den information som förmedlas. Målet är att myndigheten ska upplevas som närvarande, lättillgänglig och lyhörd.

2.15 Biosfärområden

Biosfärområden syftar till att stödja utvecklingen av metoder för lokalt arbete med långsiktig hållbar utveckling, där de ekologiska dimensionerna samspelar med de sociala och ekonomiska dimensionerna. Arbetet är nära knutet till genomförandet av Agenda 2030 och ingår i Unescos Man and the Biosphere programme (MAB) som utgår från samspelet mellan människan och biosfären. Erfarenheter och resultat från arbetet förväntas ge inspiration till andra delar av samhället.

Tabell 44. Förbrukade medel inom biosfärområden, 2023–2025 (tkr).

	2023	2024	2025
Medfinansiering från Havs- och vattenmyndigheten	0	-750	-750
Biosfärområde Vänerskärgrården med Kinnekulle	450	450	450
Biosfärområde Östra Vätterbranterna ideell förening	450	450	450
Kristianstads kommun	450	450	450
Lunds kommun	450	450	450
Nedre Dalälvens intresseförening ideell förening	450	450	450
Ovanåkers kommun	450	450	450
Stockholms universitet (koordinerande arbete)	1 475	1 500	1 500
Summa	4 175	3 450	3 450

Globalt finns 785 områden, varav åtta i Sverige. Storkriket i Skåne tillkom som nytt biosfärområde under 2025. Tabell 44 visar vilka organisationer som erhölet ekonomiska bidrag från 1:3-anslaget till arbetet med biosfärområden. Arbetet medfinansieras av HaV som helt eller delvis stöttar andra biosfärområden än de som finansieras av Naturvårdsverket.

Bidraget är villkorat med krav på lokal medfinansiering om minst 50 % (i praktiken oftast mycket mer), vilket ger en uppväxling av Naturvårdsverkets bidrag i det konkreta arbetet.

2.16 Lokal och traditionell kunskap

Sametinget har erhållit 1 mnkr som stöd i arbetet med att vara nationell fokalpunkt för traditionell kunskap relaterad till biologisk mångfald. I detta ingår att samordna det nationella arbetet med att uppfylla artiklarna 8j och 10c inom FN:s konvention om biologisk mångfald (Convention on Biological Diversity, CBD). SLU Centrum för biologisk mångfald har bistått med stöd till Sametingets fokalpunktsuppdrag, och under året erhållit 900 tkr för detta. Inom ramen för detta uppdrag hanteras frågor som rör icke-samisk kunskapstradition relevant för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Under 2025 har man bland annat anordnat informations- och utbildningstillfällen med fokus på medvetandegörande insatser, villkor för småskaligt fiske och skärgårdsliv, samt betydelsen av traditionell kunskap i samhällstransformationen med beaktande av biologisk mångfald.

3. Sysselsättning

3.1 Sysselsättningseffekter

Regeringen ger Naturvårdsverket i uppdrag att redovisa vilka sysselsättningseffekter som skapas genom användningen av sakanslagen för skydd och åtgärder för värdefull natur. Genom finansiering av förvaltning och skötsel av värdefull natur bidrar anslagen till arbetstillfällena och landsbygdsutveckling i hela landet.

Med sysselsättningseffekter avses här den sysselsättning som anslagen skapar lokalt i det län som anslaget går till. Förflyttning av arbetstillfällena inom och mellan branscher tas inte hänsyn till, och effekterna ska därför inte tolkas som varaktiga sysselsättningseffekter på arbetsmarknaden i stort. Sysselsättningseffekter har uppskattats med hjälp av regionalekonomisk modellering i prognos- och analysystemet Raps.¹¹ Resultatet omfattar både direkta som indirekta sysselsättningseffekter av anslagen.¹²

Av anslag 1:14 utgörs den största delen av medel till ersättningar vid anspråk av mark genom fastighetsförvärv och intrångsersättningar. Dessa poster bedöms inte bidra till arbetstillfällena¹³ vilket leder till att endast en liten del av 1:14-anslaget används för uppskattning av sysselsättningseffekter. För anslag 1:3 bedöms i princip hela anslaget bidra till sysselsättningsskapande aktiviteter.

Med modellberäknad analys uppskattas anslagen bidra till 718 helårsarbetskrafter totalt för båda anslagen under 2025. Drygt 600 av dessa härleds till 1:3-anslaget. Nära 70 % av arbetstillfällena från 1:3-anslaget uppskattas beröra män. Könsfördelningen för 1:14-anslaget beräknas vara jämnare då de sysselsättningsskapande medlen inom det anslaget till större del förknippas med administrativa insatser jämfört 1:3-anslaget.

Tabell 45. Beräknade sysselsättningseffekter 2025.

	Sakanslag 1:3	Sakanslag 1:14
Medel som ger upphov till sysselsättning (mnkr)	1 310	149
Direkt sysselsättningseffekt, helårsarbetskrafter	441	93
Indirekt och inducerad sysselsättningseffekt, helårsarbetskrafter	162	20
Total sysselsättningseffekt, helårsarbetskrafter	604	114
Total sysselsättningseffekt för kvinnor	187 (31 %)	58 (51 %)
Total sysselsättningseffekt för män	418 (69 %)	55 (49 %)

Naturvårdsverket har beräknat anslagens sysselsättningsbidrag under ett tiotal år, och variationen över tid följer i stort variationer i anslagstilldelningen mellan åren.

¹¹ Regionalt analys- och prognosystem (Raps) beräknar multiplikatorer som speglar variationen i sysselsättningsgrad mellan branscher och regioner som varje krona bidrar till.

¹² Direkta sysselsättningseffekter beräknas i de direkt berörda branscherna, exempelvis de arbetstillfällena som uppstår vid röjning av skog. Indirekta sysselsättningseffekter består dels av effekter i underleverantörsled, dels den så kallade inducerade effekten i form av att de sysselsatta konsumerar en andel av sin inkomst lokalt.

¹³ Dessa poster utgör inget reellt tillskott till ekonomin och leder inte till någon additionell produktion av varor eller tjänster, och bedöms därför inte ha några effekter på sysselsättning.

Mellan 2023 och 2024 ökade anslagsförbrukningen inom 1:3-anslaget något liksom beräknad sysselsättning. År 2025 är beräknad sysselsättningskapande anslagsförbrukning från 1:3-anslaget på samma nivå som för 2024, men associerade arbetstillfällen beräknas ha minskat med 24 %. Det beror främst på de senaste årens inflation som bidrar till att produktionsvärdet per anställd i ekonomin har gått upp i nominella termer. En annan bidragande orsak är att en större del av anslagsposterna har klassats som skogsbruk, vilket är en bransch med hög produktivitet och högt produktionsvärde per anställd.

Tabell 46. Sysselsättningseffekter inom anslag 1:3, 2023–2025.

	2023	2024	2025
Medel som ger upphov till sysselsättning (mnkr)	1 114	1 239	1 310
Sysselsättningseffekt (antal personer)	730	787	604

Tabell 47. Sysselsättningseffekter inom anslag 1:14, 2023–2025.

	2023	2024	2025
Medel som ger upphov till sysselsättning (mnkr)	112	141	150
Sysseffekt (antal personer)	100	107	114

I tillägg till modellberäknade sysselsättningseffekter har Naturvårdsverket i år bett länsstyrelserna om kompletterande uppgifter om hur många anställda som finansieras via anslagen på länsstyrelserna. Uppgifterna har hämtats genom utdrag från tidrapporteringssystem och speglar i detalj hur många årsarbetskrafter som finansieras via anslagen. Det motsvarar totalt 404 årsarbetskrafter på länsstyrelserna, varav 353 har finansierats via 1:3-anslaget, och 51 årsarbetskrafter genom 1:14-anslaget. Dessa arbetstillfällen ska inte adderas till modellberäknade sysselsättningseffekter då anställda på länsstyrelserna även ingår där. Det kan i stället ge kompletterande underlag och belysa att olika beräkningsmetoder kan ge olika resultat.

3.2 Anslagens spridningseffekter till externa leverantörer

För att ge en bild av vilka spridningseffekter anslagen 1:3 och 1:14 har till externa leverantörer och näringsliv, presenteras här en sammanställning över hur stor volym kronor som omsatts genom Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas beställningar till olika leverantörer under 2025, liksom antalet leverantörer som omsatt dessa medel.

De presenterade uppgifterna är hämtade från myndigheternas konton för köp av tjänster, inköp av varor, reparationer och underhåll med mera. Beställningar som gjorts av Naturvårdsverket och länsstyrelserna från andra myndigheter, regioner och kommuner har exkluderats ur sammanställningen.

Bidrag som lämnats från Naturvårdsverket till andra aktörer ingår inte i uppgifterna som presenteras, och inte heller har bidrag som lämnats vidare från länsstyrelserna tagits med.

Det är svårt att kunna ge en exakt uppgift om antalet leverantörer som totalt sett omsatt medlen inom framför allt 1:3-anslaget. Detta eftersom det, trots försök till rensning, kan finnas dubletter som inte upptäckts när uppgifter från de olika myndigheternas leverantörsreskontror slagits samman. Uppgifterna som följer här utgör därför en försiktig bedömning utifrån sammanställda data.

3.2.1 Anslaget 1:3 Skötsel av värdefull natur

Under 2025 har omkring 4 500 leverantörer (varav cirka 250 föreningar eller stiftelser) utfört tjänster för anslagets medel. Sammantaget har dessa leverantörer omsatt totalt 474,2 mnkr (varav föreningar eller stiftelser 47,4 mnkr).

3.2.2 Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur

I arbetet med medlen för skydd av värdefull natur anlitas också externa leverantörer av Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Under 2025 har omkring 150 leverantörer utfört tjänster för anslagets medel, vilka omsatt totalt 72,4 mnkr.

Bilaga 1. Tabell- och figurförteckning

Tabell 1. Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur, 2023–2025 (tkr).	10
Tabell 2. Budget och utfall för Naturvårdsverkets disponibla del av anslaget 1:14, 2023–2025 (mnkr samt procentandel av förbrukad summa).	11
Tabell 3. Länsvis sammanställning av ersättningsmark med mera (areal i hektar).	14
Tabell 4. Antal och areal (hektar) beslutade statliga naturreservat samt antal beslutade utökningar, 2023–2025.	18
Tabell 5. Antal beslut om statliga naturreservat samt areal (hektar) för nybildade naturreservat, 2023–2025.	18
Tabell 6. Fördelning av marktäcke i naturreservat bildade under 2023–2025, statliga beslut (areal i hektar).	19
Tabell 7. Antal reviderade skötselplaner och beslut för varje län 2025.	20
Tabell 8. Antal årsarbetskrafter och öppna ärenden om bildande av naturreservat, 2023–2025.	21
Tabell 9. Antal naturvårdsavtal fördelat på huvudsakliga objekt kategorier, 2023–2025.	22
Tabell 10. Markersättningsslag, skyddad mark, landareal respektive areal produktiv skog, 2023–2025 (areal i hektar).	23
Tabell 11. Markersättningsslag, antal beslut/avtal och kostnad (mnkr), 2023–2025.	23
Tabell 12. Ersättningar till markägare fördelat på olika objekt kategorier av skyddade områden, 2023–2025 (mnkr).	24
Tabell 13. Kringkostnader för områdesskyddet, 2023–2025 (tkr).	24
Tabell 14. Väntansavtal tecknade åren 2024–2025 (antal, areal i hektar och kostnad i tkr).	27
Tabell 15. Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur, 2023–2025 (tkr).	28
Tabell 16. Förbrukning av medel inom 1:3-anslaget, 2023–2025 (tkr).	29
Tabell 17. Utbetalda medel och andel fördelning av 1:3-anslaget, avseende medel fördelade till länsstyrelserna, 2023–2025 (tkr).	30
Tabell 18. Användning av medel inom arbetet med skötsel av skyddade områden, 2023–2025 (tkr).	31
Tabell 19. Användning av medel för skötsel av skyddade områden vid läns- styrelserna, Stiftelsen Tyrestaskogen och föreningen Laponiatjuottjudus, 2023–2025 (tkr).	32
Tabell 20. Areal med olika typer av naturvårdsåtgärder, 2023–2025 (hektar).	34
Tabell 21. Stiftelsen Tyrestaskogens användning av 1:3-medel, 2023–2025 (tkr).	40

Tabell 22. Föreningen Laponiatjuottjudus användning av 1:3-medel, 2023–2025 (tkr).....	40
Tabell 23. Användning av medel för inmätning av områdesskyddsgränser, gällande både anslagen 1:3 och 1:14 2023–2025 (tkr).....	41
Tabell 24. Användning av medel inom det nationella programmet för ersättning till restaurering och vissa skötselåtgärder i ängs- och betesmarker samt till restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker inom Natura 2000-områden (tkr).....	42
Tabell 25. Åtgärder (fördelade på åtgärds-kategorier) genomförda åren 2024 och 2025 inom nationella ersättningsprogrammet för ängs- och betesmarker....	42
Tabell 26. Användning av medel inom arbetet med våtmarker, 2023–2025 (tkr)....	45
Tabell 27. Naturvårdsverkets beslut om fördelade medel (mnkr) och antal beviljade projekt till länsstyrelserna inom LONA våtmark, 2023–2025.....	50
Tabell 28. De tio vanligaste åtgärdsstyperna inom LONA våtmark, 2023–2025.....	51
Tabell 29. LONA ordinarie under perioden 2023–2025 (tkr).....	52
Tabell 30. Antalet avslutade åtgärder inom LONA ordinarie fördelade på olika åtgärds-kategorier, 2023–2025.....	52
Tabell 31. Åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljötyper, 2023–2025.....	53
Tabell 32. Länsstyrelsernas förbrukning av medel för arbetet med åtgärdsprogram, 2023–2025 (tkr).....	54
Tabell 33. Pågående LIFE-projekt som Naturvårdsverket medfinansierar från 1:3-anslaget samt utbetalda 1:3-medel, 2023–2025 (tkr).....	58
Tabell 34. Förbrukade medel inom arbetet med invasiva främmande arter, 2023–2025 (tkr).....	59
Tabell 35. Erlagd ersättning för fastighetsförvaltning, 2023–2025 (tkr).....	61
Tabell 36. Förbrukade medel för friluftsliv, fjällsäkerhet och allemansrätt, 2023–2025 (tkr).....	65
Tabell 37. Förbrukade medel inom arbetet med vandringsleder 2023–2025 (tkr)....	66
Tabell 38. Åtgärder utförda på statliga leder i fjällen, 2025 (antal alternativt sträcka i kilometer).....	66
Tabell 39. Förbrukade medel hos organisationer som beviljats stöd till arbetet med vandringsleder där staten inte är huvudman, 2025 (tkr).....	68
Tabell 40. Medel till naturum, 2023–2025 (tkr).....	71
Tabell 41. Antal besökare, öppettid och skolelever i naturum, 2023–2025.	72
Tabell 42. Förbrukade medel för inventering och kunskapsstöd 2023–2025 (tkr)....	73
Tabell 43. Förbrukade medel för vilt och rovdjur, 2023–2025 (tkr).....	76
Tabell 44. Förbrukade medel inom biosfärområden, 2023–2025 (tkr).....	81
Tabell 45. Beräknade sysselsättningseffekter 2025.....	82
Tabell 46. Sysselsättningseffekter inom anslag 1:3, 2023–2025.	83
Tabell 47. Sysselsättningseffekter inom anslag 1:14, 2023–2025.	83
Figur 1. Antal intresseanmälningar från skogsägare till länsstyrelserna med uppgift om sammanlagd areal. Uppgifterna för perioden 2020–2021 saknar data från två länsstyrelser.....	15

Bilaga 2. Nya naturreservat 2025

Län	Namn	Besluts- datum (bildande)	Besluts- myndighet	Total areal (hektar)	Landareal (hektar)	Sjöar och vattendrag (hektar)	Hav (hektar)
AB	Brunns naturreservat	2025-12-10	Kommun	84	84	0	0
AB	Löka 6:1	2025-10-27	Saknas	41	41	0	0
AB	Ridön	2025-12-08	Länsstyrelse	736	164	573	0
AB	Rissne ängars naturreservat	2025-12-15	Kommun	21	21	0	0
C	Berkingeskogen	2025-11-26	Länsstyrelse	266	266	0	0
C	Frebbenboskogen	2025-10-14	Länsstyrelse	46	46	0	0
D	Danbyholm	2025-12-01	Länsstyrelse	43	43	0	0
D	Ehrendal Södra	2025-02-10	Länsstyrelse	128	118	10	0
D	Hugelstaskogens naturreservat	2025-12-11	Kommun	113	113	0	0
D	Luckebol	2025-02-10	Länsstyrelse	31	31	0	0
E	Högholmen	2025-05-05	Länsstyrelse	17	12	0	4
E	Korpklev	2025-09-17	Länsstyrelse	36	36	0	0
E	Mörkviksbergen	2025-05-05	Länsstyrelse	6	6	0	0
E	Nybroskogen	2025-05-05	Länsstyrelse	19	19	0	0
E	Pjältåns mader	2025-11-12	Länsstyrelse	94	94	0	0
E	Risöarkipelagen	2025-11-12	Länsstyrelse	817	234	2	582
E	Rödhallar	2025-06-05	Länsstyrelse	116	116	0	0
E	Tarant	2025-06-05	Länsstyrelse	20	20	0	0
F	Kungshult	2025-04-08	Länsstyrelse	17	17	0	0
F	Palsbo	2025-12-09	Länsstyrelse	13	12	1	0
F	Stråkens strandskogar	2025-06-10	Länsstyrelse	138	85	54	0
G	Ekeryd	2025-11-26	Länsstyrelse	40	40	0	0
G	Södra Mösjöhult	2025-11-26	Länsstyrelse	7	7	0	0
H	Gunnarstorp	2025-11-26	Länsstyrelse	26	26	0	0
H	Stensö naturreservat	2025-12-15	Kommun	355	85	0	270
H	Törnbyggens utmarker	2025-11-26	Länsstyrelse	77	77	0	0
H	Ölands norra rev	2025-12-05	Länsstyrelse	37 459	0	0	37 459
I	Ljugamskogen	2025-06-05	Länsstyrelse	3	3	0	0
K	Tararps jättegrytor	2025-07-08	Länsstyrelse	6	6	0	0
M	Allarps mosse	2025-11-20	Länsstyrelse	17	17	0	0
M	Billungemölla	2025-06-12	Länsstyrelse	48	45	3	0
M	Bjärnum	2025-09-29	Länsstyrelse	23	23	0	0
M	Ilstorp	2025-04-10	Länsstyrelse	48	46	1	0
M	Skytteskogen	2025-06-12	Länsstyrelse	22	22	0	0
M	Stora Äsperöd	2025-09-25	Länsstyrelse	35	35	0	0
M	Åkeboda	2025-09-25	Länsstyrelse	128	128	0	0
N	Fälareds naturreservat	2025-09-03	Länsstyrelse	17	16	0	0
N	Tjolöholms naturreservat	2025-11-20	Länsstyrelse	445	442	2	1
N	Varhalla naturreservat	2025-12-17	Saknas	13	13	0	0
O	Amundsrud	2025-06-03	Länsstyrelse	51	51	0	0
O	Bottnane	2025-09-04	Länsstyrelse	64	64	0	0
O	Bråtnäs	2025-12-11	Länsstyrelse	43	43	0	0
O	Lugnås gamla byäng	2025-06-09	Länsstyrelse	20	20	0	0
O	Mängsholms ekhagar	2025-10-14	Länsstyrelse	44	43	1	0

Län	Namn	Besluts- datum (bildande)	Besluts- myndighet	Total areal (hektar)	Landareal (hektar)	Sjöar och vattendrag (hektar)	Hav (hektar)
S	Fjällbäcksbranten	2025-04-23	Länsstyrelse	8	8	0	0
S	Halgålidén	2025-11-17	Länsstyrelse	176	174	2	0
S	Långtjärnsskogen	2025-06-02	Länsstyrelse	17	16	0	0
S	Lövberget	2025-09-22	Länsstyrelse	41	41	0	0
T	Dalbotorpsravinerna	2025-11-12	Länsstyrelse	93	93	0	0
T	Dalsmund	2025-11-12	Länsstyrelse	46	43	2	0
T	Hörksälven södra	2025-09-03	Länsstyrelse	23	22	1	0
T	Imälvens dalgång	2025-11-12	Länsstyrelse	3	2	0	0
T	Jordan	2025-11-12	Länsstyrelse	52	49	4	0
T	Karåsen	2025-11-12	Länsstyrelse	14	14	0	0
T	Knuthöjdsmossen	2025-11-12	Länsstyrelse	350	335	14	0
T	Trösälvens ravinlandskap	2025-11-12	Länsstyrelse	137	132	5	0
T	VA-Jönsaskogen utvidgning	2025-11-12	Länsstyrelse	19	19	0	0
U	Acktjärnsåsarna	2025-06-30	Länsstyrelse	469	464	5	0
U	Färnebo-Näs	2025-02-18	Länsstyrelse	10	10	0	0
U	Orsta	2025-12-16	Länsstyrelse	9	9	0	0
U	Storljusen	2025-12-16	Länsstyrelse	40	29	11	0
U	Västerbo	2025-12-16	Länsstyrelse	43	43	0	0
W	Femvikens naturreservat	2025-06-16	Kommun	15	14	0	0
W	Helvetesfallet	2025-10-13	Länsstyrelse	7	6	1	0
W	Hästflöten	2025-10-13	Länsstyrelse	247	247	0	0
W	Källviksskogen	2025-06-16	Kommun	12	12	0	0
W	Limhön	2025-09-15	Länsstyrelse	35	35	0	0
W	Lömbackpojkanes naturreservat	2025-09-22	Kommun	7	7	0	0
X	Tupparna-Kalvhararna	2025-06-02	Länsstyrelse	1987	74	0	1912
Y	Österåsen-skogen	2025-11-11	Länsstyrelse	5	5	0	0
Z	Brehungen	2025-10-06	Länsstyrelse	262	258	4	0
Z	Dalsberget	2025-12-01	Länsstyrelse	116	115	0	0
Z	Flärkdalshöjden	2025-05-26	Länsstyrelse	25	25	0	0
Z	Gravakålen	2025-11-10	Länsstyrelse	50	50	0	0
Z	Kullflon	2025-09-08	Länsstyrelse	4 182	4 099	83	0
Z	Kvarntorpet	2025-12-09	Länsstyrelse	57	55	1	0
Z	Prästtjärnmyran	2025-10-20	Länsstyrelse	50	50	0	0
Z	Riskammen	2025-10-20	Länsstyrelse	102	102	0	0
AC	Abborrsjölidén	2025-10-21	Länsstyrelse	945	943	2	0
AC	Altarliden	2025-12-17	Länsstyrelse	233	231	2	0
AC	Båthusnäset	2025-12-17	Länsstyrelse	251	162	89	0
AC	Forsbergsberget	2025-12-17	Länsstyrelse	185	132	53	0
AC	Gråtanliden	2025-05-28	Länsstyrelse	69	69	0	0
AC	Gäddbäcken	2025-12-17	Länsstyrelse	986	930	55	0
AC	Holmmyrberget	2025-02-24	Länsstyrelse	71	70	1	0
AC	Hålvattsmyrorna	2025-12-17	Länsstyrelse	172	172	0	0
AC	Jeppmakullarna	2025-02-24	Länsstyrelse	144	144	0	0
AC	Jiltjäurberget	2025-12-17	Länsstyrelse	313	302	10	0
AC	Jällakbäcken	2025-12-17	Länsstyrelse	925	888	37	0
AC	Järvtjärn	2025-12-17	Länsstyrelse	13	12	1	0
AC	Kalvtjärnarna	2025-12-17	Länsstyrelse	2 418	2 265	153	0
AC	Kohobben	2025-12-17	Länsstyrelse	215	215	1	0
AC	Kultsjöån	2025-12-17	Länsstyrelse	476	389	87	0

Län	Namn	Besluts- datum (bildande)	Besluts- myndighet	Total areal (hektar)	Landareal (hektar)	Sjöar och vattendrag (hektar)	Hav (hektar)
AC	Liden	2025-02-24	Länsstyrelse	13	13	0	0
AC	Markberget	2025-12-17	Länsstyrelse	85	85	0	0
AC	Markusberget	2025-12-17	Länsstyrelse	197	192	5	0
AC	Norr-Korbeberget	2025-10-21	Länsstyrelse	187	187	0	0
AC	Nosenaj	2025-10-21	Länsstyrelse	115	109	6	0
AC	Rötjärnberget	2025-10-21	Länsstyrelse	70	70	0	0
AC	Sjulsmyran	2025-12-17	Länsstyrelse	681	679	3	0
AC	Stor-Fetögat	2025-12-17	Länsstyrelse	221	220	2	0
AC	Stora Kåtaträsket	2025-10-21	Länsstyrelse	344	240	104	0
AC	Stångmyrorna	2025-10-21	Länsstyrelse	333	315	19	0
AC	Sör-Blankberget	2025-05-28	Länsstyrelse	209	208	1	0
AC	Tjärnmyrliden	2025-10-21	Länsstyrelse	474	464	10	0
AC	Vikenviken	2025-10-21	Länsstyrelse	460	453	7	0
AC	Vithattsmyrarna	2025-12-17	Länsstyrelse	657	651	5	0
AC	Vivattnet	2025-12-17	Länsstyrelse	1 889	1 633	256	0
AC	Överrodå	2025-12-17	Länsstyrelse	8	8	0	0
BD	Bergmyran	2025-10-13	Länsstyrelse	433	433	0	0
BD	Grundet	2025-09-22	Kommun	21	16	5	0
BD	Guongek-Vattåjvve	2025-05-26	Länsstyrelse	7 273	6 260	1 013	0
BD	Guorásjoajvve	2025-10-13	Länsstyrelse	145	145	0	0
BD	Hartivaara	2025-10-13	Länsstyrelse	15	15	1	0
BD	Kalvholmen	2025-09-22	Kommun	219	153	0	66
BD	Kiimavaara	2025-10-13	Länsstyrelse	1 043	988	54	0
BD	Kurvusviken	2025-10-13	Länsstyrelse	629	576	53	0
BD	Matalavaara	2025-11-24	Länsstyrelse	617	599	18	0
BD	Mjökuddsberget	2025-12-15	Kommun	53	48	0	6
BD	Mukkaharjut	2025-11-24	Länsstyrelse	558	547	12	0
BD	Májvesvárre	2025-11-24	Länsstyrelse	2 248	2 152	96	0
BD	Njakaurebäcken	2025-10-13	Länsstyrelse	55	53	2	0
BD	Njietjavárre	2025-10-13	Länsstyrelse	167	167	0	0
BD	Nordanå	2025-05-26	Länsstyrelse	18	18	0	0
BD	Porsöberget	2025-12-15	Kommun	140	133	7	0
BD	Puolamarova	2025-11-24	Länsstyrelse	272	272	0	0
BD	Rasiavaara	2025-10-13	Länsstyrelse	142	142	0	0
BD	Rutosberget	2025-10-13	Länsstyrelse	733	647	86	0
BD	Råhpam	2025-10-13	Länsstyrelse	218	218	0	0
BD	Storsand	2025-09-22	Kommun	49	41	8	0
BD	Svartberget	2025-10-13	Länsstyrelse	349	340	9	0
BD	Särkivaara	2025-10-13	Länsstyrelse	257	257	0	0
BD	Ulljábuovdda	2025-10-13	Länsstyrelse	2 872	2 801	71	0
BD	Vuosku	2025-10-13	Länsstyrelse	260	246	14	0

Källa: DINO, 2026-02-23.

Bilaga 3. Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2025

Nedanstående är hämtat från regeringsbeslut 2026-02-03¹⁴

1:3 Åtgärder för värdefull natur (Ramanslag)

	<i>Disponeras av Naturvårdsverket</i>	1265 035
ap.2	Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m. (ram)	1265 035
	<i>Disponeras av Länsstyrelsen i Örebro län</i>	97 000
ap.1	Åtgärder för värdefull natur – del till Länsstyrelsen i Örebro län (ram)	97 000

Villkor för anslag 1:3

ap.1 Åtgärder för värdefull natur – del till Länsstyrelsen i Örebro län

1. Anslagsposten disponeras av Länsstyrelsen i Örebro län och ska fördelas ut till samtliga länsstyrelser.
2. Anslagsposten får användas för kostnader vid länsstyrelserna för arbete och åtgärder som avser invasiva främmande arter, friluftsliv, våtmarker och stora rovdjur.
3. Länsstyrelserna i Jämtlands län, Dalarnas län, Västerbottens län och Norrbottens län får använda sammanlagt 25 000 000 kronor för arbete med uppdraget ”*Ökad ambition för vandringsleder i Jämtland och övriga fjällän*”. Av dessa medel får Länsstyrelsen i Jämtlands län använda högst 10 000 000 kronor. Länsstyrelserna i Dalarnas län, Västerbottens län och Norrbottens län får tillsammans nyttja resterande medel upp till högst 25 000 000 kronor. Satsningen ska genom ökad samverkan, konfliktlösning, besöksförvaltning och uppbyggnad av infrastruktur möjliggöra för fler att vandra på ett säkert sätt.

ap.2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m.

1. Anslagsposten får användas för kostnader samt visst arbete vid länsstyrelserna som avser skötsel, fastighetsförvaltning, byggnadsinvesteringar samt uppföljning och övervakning av nationalparker, naturreservat, områden som ingår i eller föreslås ingå i nätverket Natura 2000, andra områden med områdesskydd, Kungliga nationalstadsparken, världsarv och Ramsarområden. En särskild satsning ska göras på skötsel av naturreservat med högst 100 000 000 kronor. Anslagsposten får även användas för kostnader för arbete med biosfärområden inklusive bidrag till kommuner och Stockholms universitet.

¹⁴ Regleringsbrev 2025 Myndighet Naturvårdsverket. <https://www.statskontoret.se/statsliggaren/regleringsbrev/index?RbId=26232&version=HelaBrevet>

2. Anslagsposten får användas för kostnader som avser arbete med artbevarande, artskydd, grön infrastruktur, pollinatörer, viltförvaltning, åtgärder inom ramen för strategin för svensk viltförvaltning, information om viltforskning och projekt finansierade genom viltvårdsfonden samt inventering och kunskapsstöd vad gäller arter och naturtyper samt annan övervakning. Anslagsposten får även användas för visst arbete vid länsstyrelserna och för arbete vid Sveriges lantbruksuniversitet, bl.a. Artdatabanken inklusive Artportalen, samt för visst arbete med rovdjursinventeringar hos berörda samebyar. Anslagsposten får även användas för bidrag till de länsstyrelser, kommuner och stiftelser som är huvudmän för naturum och för verksamhet i naturum.
3. Anslagsposten får användas för arbetet med att förebygga och förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter, där en särskild satsning ska göras på högst 53 000 000 kronor.
4. Anslagsposten får användas för kostnader och visst arbete vid länsstyrelserna som avser friluftsliv, inklusive att samordna och leda arbetet med att förverkliga regeringens friluftslivspolitik, samt för kommunikation och utbildning inom naturvårdsområdet. Anslagsposten får användas för bidrag till ideella organisationer som arbetar med att sprida information om rättigheter och skyldigheter som följer av allemansrätten.
5. Anslagsposten får användas för kostnader för det statliga ledssystemet i fjällen samt för andra vandringsleder som staten är huvudman för, där en särskild satsning ska göras på högst 50 000 000 kronor. Därutöver kan medlen även användas för bidrag till organisationer som förvaltar och utvecklar vandringsleder för vilka staten inte är huvudman. En särskild satsning på högst 5 000 000 kronor ska gå till att utveckla vandringsleder med avseende på klimatanpassning. Satsningen ska leda till att en plan för klimatanpassning av de statliga lederna tas fram samt till att identifiera och genomföra klimatanpassningsåtgärder.
6. Anslagsposten får användas för att utveckla lavinprognostjänsten och lavinutbildningar, verksamhet inom ramen för Fjällsäkerhetsrådet och Nationella snöskoterrådet samt för samebyarnas arbete med att ta fram och genomföra terrängkörningsplaner. Anslagsposten får även användas för visst arbete vid länsstyrelserna avseende samma ändamål. Anslagsposten får även användas för bidrag till lokala fjällsäkerhetskommittéer för fjällsäkerhetsarbete.
7. Anslagsposten får användas för statsbidrag till naturvårdsprojekt enligt 1 § 1–6 förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt. Anslagsposten får även användas för kostnader och visst arbete vid länsstyrelserna och Naturvårdsverket avseende samma ändamål.
8. Högst 435 000 000 kronor får användas för statsbidrag eller avtalslösningar till naturvårdsprojekt för att restaurera och anlägga våtmarker, till exempel återvätning av torvmarker, inklusive förberedelsearbete, enligt 1 § 7 och 8 förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt och som bidrag till länsstyrelserna, Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket. Anslagsposten får användas för en kompetenssatsning som inkluderar kunskapshöjande åtgärder och informationsspridning till markägare och andra aktörer om restaurering och anläggande av våtmarker. Anslagsposten får även användas för visst arbete vid länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens jordbruksverk, Sveriges lantbruksuniversitet,

Riksantikvarieämbetet samt Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut för arbete med våtmarker. Skogsstyrelsen får rekvirera högst 85 000 000 kronor, Statens fastighetsverk högst 8 000 000 kronor och Fortifikationsverket högst 250 000 kronor för att återvåta utdikade våtmarker i skog.

9. Anslagsposten får användas för bidrag till Statens veterinärmedicinska anstalt för eventuella akuta åtgärder – utförda efter samråd med Naturvårdsverket – i arbetet med att följa och analysera utvecklingen av sjukdomstillstånd hos vilda djurpopulationer.
10. Anslagsposten får användas för bidrag till Centrum för biologisk mångfald för arbete som avser lokal och traditionell kunskap. Till Sametinget får 1 000 000 kronor utbetalas för uppdraget som fokuspunkt för traditionell kunskap enligt konventionen för biologisk mångfald (CBD).
11. Anslagsposten får användas för bidrag till föreningen Laponiatjuottjuddus för förvaltningen av världsarvet Lapponia enligt Laponiaförordningen (2011:840) och för bidrag till Stiftelsen Tyrestaskogen för förvaltning av Tyresta nationalpark enligt nationalparksförordningen (1987:938).
12. Anslagsposten får användas för arbete med åtgärdsprogram för hotade arter, särskilt insatser för att genomföra programmen. Anslagsposten får även användas för visst arbete vid länsstyrelserna avseende samma ändamål. Anslagsposten får även användas för bidrag till de organisationer som bidrar till att genomföra programmen.
13. Intäkter från fastighetsuthyrning, arrenden, naturvårdsskötsel m.m. får användas i verksamheten inom ramen för anslaget ändamål.
14. Anslagsposten får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer som främjar arbetet med biologisk mångfald. Anslagsposten får även användas för bidrag till utländska myndigheter eller organisationer som genomför arbete som gagnar det svenska arbetet med biologisk mångfald, viltförvaltning eller fjällsäkerhet.
15. Anslagsposten får användas för bidrag till restaurering av sådan areal ängs- och betesmarker som inte ingår i det nationella genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP), samt för ersättning för restaureringshamling av träd med natur- och kulturvärden, naturvårdsbränning i ängs- och betesmarker och för slätter på myrmark i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands eller Västernorrlands län. Anslagsposten får även användas för kostnader för visst arbete vid länsstyrelserna och Naturvårdsverket.
16. Högst 30 000 000 kronor ska användas för en extra satsning på åtgärder för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker.

1:14 Skydd av värdefull natur (Ramanslag)

<i>Disponeras av Naturvårdsverket</i>		1160 700
ap.1	Skydd av värdefull natur – del till Naturvårdsverket (ram)	1160 700
<i>Disponeras av Länsstyrelsen i Örebro län</i>		24 800
ap.2	Skydd av värdefull natur och program för skydd av tätorts- nära natur – del till Länsstyrelsen i Örebro län (ram)	24 800

Villkor för anslag 1:14

ap.1 Skydd av värdefull natur – del till Naturvårdsverket

1. Anslagsposten får användas för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken inom Naturvårdsverkets ansvarsområde.
2. Anslagsposten får användas för kostnader som avser förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden, särskilt skogar och marina områden. Högst 500 000 000 kronor får användas för en särskild satsning för skydd av värdefull natur.
3. Anslagsposten får användas för statsbidrag till kommuner för skydd av värdefulla naturområden.
4. Anslagsposten får användas för kostnader som avser värdering, förhandling och lantmåteriförrättning efter prövning i varje enskilt fall i samband med skydd av värdefulla naturområden enligt miljöbalken, kostnader för arbete, utredningar och inventeringar som ger underlag för detta skydd, arbete med bevarandeplaner för Natura 2000, översyn och revidering av riksintresse för naturvård, samt sådana övriga kostnader och kostnader för visst arbete vid länsstyrelserna som hör samman med skydd av värdefulla naturområden.
5. Intäkter från försäljning av fastigheter ska tillföras anslaget.

ap.2 Skydd av värdefull natur och program för skydd av tätortsnära natur – del till Länsstyrelsen i Örebro län

Anslagsposten får användas för att skydda värdefull natur genom att fatta beslut i ärenden om naturreservat där ersättning till fastighetsägare är betald och genomföra programmen för skydd av tätortsnära natur.

Återrapportering av medelsanvändning och resultat för skydd och åtgärder för värdefull natur 2023–2025

Redovisning enligt 8 c § förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket

I förordningen (2012:989) med instruktion till Naturvårdsverket anges att myndigheten senast den 31 mars varje år ska redovisa arbetet med naturvård och biologisk mångfald. Redovisningen ska redogöra för medelsanvändning och resultat för naturvård och biologisk mångfald avseende arbetet med skydd av och åtgärder för värdefull natur, statistik om naturreservatsärenden och sysselsättningseffekter samt arbetet med genomförandeplanen för nationalparker.

Rapporteringens bygger på länsstyrelsernas redovisning, Naturvårdsverkets underlag samt data från VIC Natur, DINO och andra databaser. På uppdrag av Naturvårdsverket har en studie utförts om sysselsättningseffekter av anslagsanvändningen, och den återfinns i kapitel 3 i rapporten.